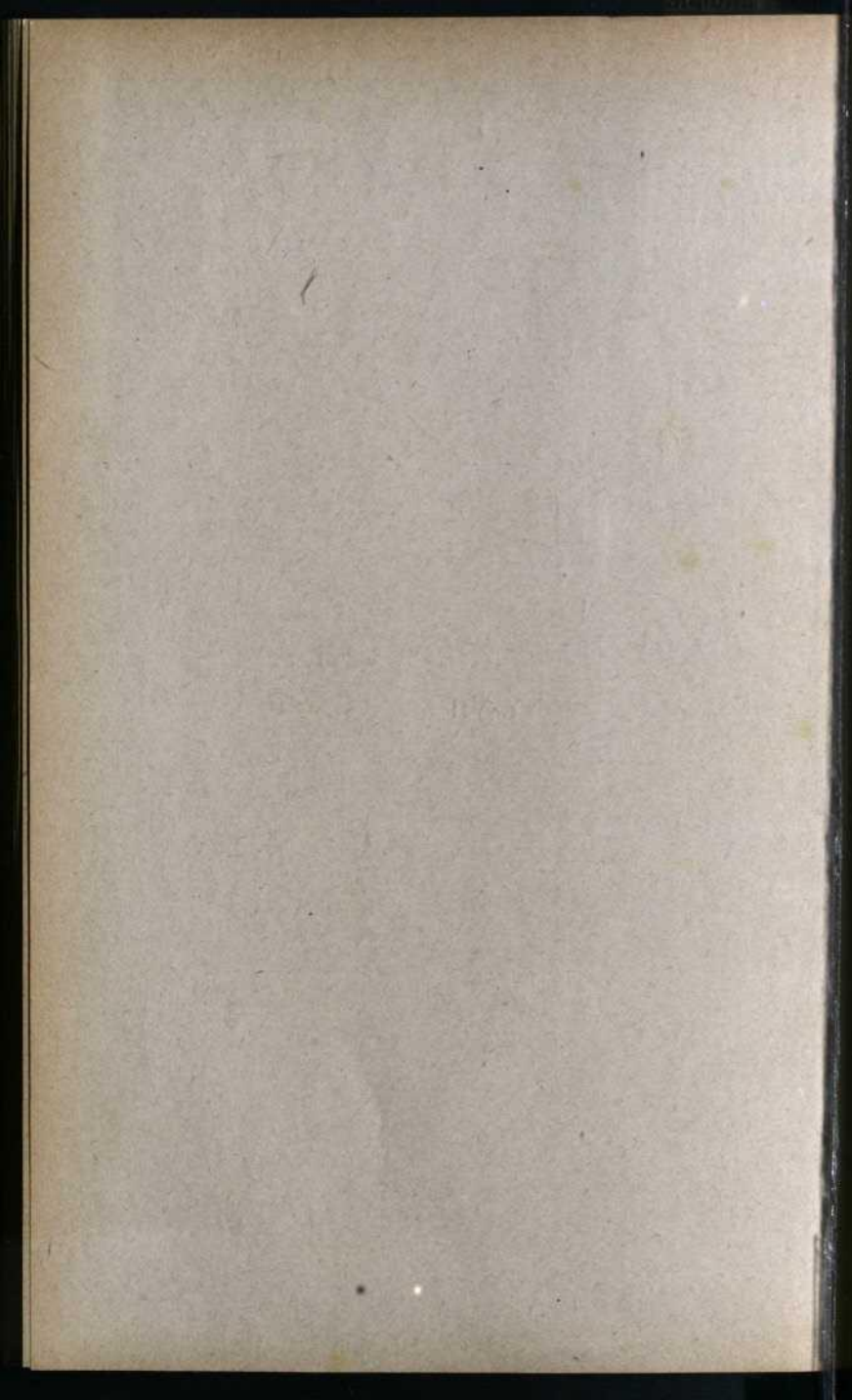

CALENDARI CATALÁ

ANY VII

CALENDARI CATALÀ

PERA L' ANY 1904

COLECCIONAT Y PUBLICAT PER

JOAN B^{TA} BATLLE

L' ARXIU

LLIBRERÍA DE JOAN Bta. BATLLE

Carrer de la Tapineria, núm. 48

BARCELONA

LA NOSTRA BANDERA

Ja torném a ser aquí.

Altra vegada surt lo nostre Calendari, y surt sostenint les metexes aspiracions, y obehint al meteix impuls dels anys anteriors.

La idea catalana va fent lo seu camí sense que tots los destorbs que se li oposan la torcen ni la façan variar.

Catalunya dintre d'Espanya es lo meteix avuy que al iniciarse la renaxença de nostra benvolguda patria.

Dintre l'Estat espanyol s'ha tractat sempre la qüestió catalana com si fos una mena de malaltia que no té remey. Los polítichs castellans no han vist dintre de la península més nacionalitat que la seva propia: los demés son extrangers a qui's tolera per força, però que un día o altre han d'ésser expulsats del territori o s'han de resignar a viure a la castellana.

Aquesta concepció del Estat espanyol es la verdadera malaltia d'Espanya, però malaltia que li ha anat arrencant a grapats la carn y membres sencers fins a veures reduhida avuy a la situació deplorable que la veyém.

Ja seria hora de que'ls catalans perdessem la esperança d'arribar a convéncer als pobles ibérichs que'ns convé per lley natural viure agermanats; no obstant de Catalunya surt constantment una veu que crida a la germanor, y cridarà, succehesca lo que's vulga, mentres tinga alé aquest poble que té perfecta conexença de la seva missió en la historia de la humanitat.

Pera tórcer lo camí del poble catalá se n'han pensat de totes los polítichs espanyols.

Han procurat enlluernarnos alabantse de tenir un idioma més perfecte dels que's parlan en lo mon; han retret glories y més glories que la sort los ha posat en les mans, y han convertit ells en vergonyosos recorts, parodiand axís al perdulari, trampós e inepte que se li fá aygua a la boca recordant grandeses y disbauxes passades.

No, val més no recordar que Aragó fou la primera nació d'Europa; que Espanya descobrí y conquistá la América; que teníam un imperi a la Africa, y un altre al Pacífich. Precisament lo recordarho nos convenç de la nostra impotencia de viure la vida del progrés y de la civilitació.

Los pobles germans nostres a qui havíam portat a habitar un meteix casal, han fugit y no volen sentirne parlar de nosaltres. Per axó'ls polítichs castellans, cada colp que una regió espanyola reclama una part, per petita que sia, del seu patrimoni, li surten ab alló del separatisme: ells saben ben bé ahont los porta la política de declarar estrangers a tots los qui no pensan, ni parlan com ells.

Entre Portugal y Castella hi ha una muralla de Xina que hi ha alçat la política castellana; una muralla molt més grossa s'alçaria entre Castella y Catalunya si constantment los catalans no apartessem y no dediquessem a altres obres de més utilitat, los blochs y carreus que'ls castellans interposan entre'ls dos pobles.

Y axó, ho repetim, durará mentres un sol catalá alene, perque la idea de llibertat y respecte al próxim es idea sobrehumana, mentres que la política castellana no arriba a la esfera racional dintre de la que s'han de moure'ls hòmens.

Mentres tant los partits que's fan y's desfán desde Madrid, son flors d'un día; mor lo vell xaruch que feya de capítost, que's diga Cánovas ó Sagasta, lo partit es mort; de vegades ni feyna donan a la parca: en Silvela abandona'l lloch lo jorn del perill regonexent ses tremendes equivocacions y plorant com una criatura.

¡En Silvela, aquell terrible polítich que no trobava pòls al poble espanyol!

Y la bandera catalana que ell declará facciosa perque tenia'l poder màgich d'alçar los cors dels qui no's resignan a morir plorant, encara llúu l'emblema sagnant de nostra independència y voleya enlayre pera demostrar que es ben viu lo poble que s'hi axopluga.

SEBASTIÀ FARNÉS

JANER

QUI REPLEGA LA OLIVA ANS DEL JANER, DEXA L'OLI AL OLIVER

- 1 Div. ✠ LA CIRCUMCISIÓ DEL SENTOR, sant Concórdi, m.; se v. a Besalú, Sta. Eufrosina y Sts. Mari y Odiló, abats. (I. P.)
- 2 Dis. Sant Blidulf, ab., fill de Tarragona, y sant Macari, ab.
- 3 Diu. Sant Daniel, m.; se v. a Barcelona, y santa Genoveva, v.
- 4 Dill. Sant Tito, b. y c. y santes Dafrosa y Beneta, mrs.
- 5 Dim. Sants Telesforo, p. y m. y Flamidiá, m.; se v. a Cuxá.
- 6 Dim. ✠ LA ADORACIÓ DELS SANTS REYS; se v. a Barcelona. (I. P.)
- 7 Dij. Sant Ramón de Penyafort, c., fill de Barcelona.
- 8 Div. Sants Apolinar, b. Eladi, m. Lluciá, pvre. y Maximiá, m.
- 9 Dis. Sant Marcell, b. y Stes. Marciana y Basilissa, v. y mrs.
- 10 Diu. Sant Pere Urcéolo, Duch de Venecia; se v. a Cuxá.
- 11 Dill. Sant Higini, papa, santa Honorata, v., y sant Salvi, b.
- 12 Dim. Sants Nazari, c.; se v. a Cuxá, Victoriá, c. y Alfredo.
- 13 Dim. Sant Lleonci, b., santa Glafira, v. y sant Gumersindo, m.
- 14 Dij. Sant Ephís, m., fill de Celler, y sant Hilari, b.
- 15 Div. Sant Pau, primer hermita y sant Maure, abat.
- 16 Dis. Sant Honorat, b. de Arles; se v. a Barcelona y Perpinyá.
- 17 Diu. *Lo Dolcissim Nom de Jesús*; Sts. Anton Abat y Sulpici, b.
- 18 Dill. La Catedral de St. Pere en Roma, y santa Prisca, v.
- 19 Dim. Sant Canut, rey, m. y santes Pia y Germana, mrs.
- 20 Dim. Sant Sebastiá, m., patró de Barcelona y Mallorca.
- 21 Dij. Sants Fruytós, b., Auguri y Eulogi, diaques m., fills de Tarragona, y santa Agnés, v. y m., se v. a Manresa.
- 22 Div. Sants Vicens, m., patró de Valencia, Vicens Oronci y Victor ab sa mare Aquilina y son marit; se v. a Girona.
- 23 Dis. Sant Ildefons, arq. y St. Joan Almoyner, c. se v. a Vich.
- 24 Diu. *La Sagrada Família*, St. Plácit, m. se v. a Cambrils y sant Timotheu, b. y m.; se v. a Vilassar.
- 25 Dill. La Conversió de St. Pau, ap. y la del B. Ramón Llull.
- 26 Dim. Santa Paula, v. y sant Policarpo, b. y m.
- 27 Dim. Sant Mer, abat de Banyoles, sant Teodosi, b. de Barcelona, y sant Joan Crysóstom, b.
- 28 Dij. Sant Tirs, m.; se v. a Banyoles, sant Carlemany, se v. a Aquisgran y a Provença y St. Flaviá, m., se v. a Verdú.
- 29 Div. Sant Francisco de Sales, b. y sant Valeri, b. y c.
- 30 Dis. Santa Martina, v. y m., y santa Marcela, viuda.
- 31 Diu. *de Septogesma*. Sant Pere Nolasch, c.; se v. a Barcelona. y lo B. Bernat de Travesseres, m.; se v. al Urgell.

FEBRER

MALGRAT DEL FEBRER, FLOREIX L' AMETLLER

- 1 Dill. Sant Ignasi, b., y sant Feliciá, m., se v. a Mataró.
- 2 Dim. ✠ *La Purificació de Nostra Senyora*, Ntra. Sra. de la Bonanova, y sant Corneli, p.
- 3 Dim. Sant Blay, b. y m.; se v. a Barcelona, y sant Oscar, b.
- 4 Dij. Sant Andreu Corsino, b., y sant Rembert, b.
- 5 Div. Santa Calamanda, v. y m., filla de Calaf, santa Agata, v. y m.; se v. a Barcelona, y 'ls sants Màrtirs del Japó.
- 6 Dis. Lo Sant Misteri de Cervera, sant Amant, b., se v. a Perpinyá, y santa Dorotea, v. y m., se v. a Capellades.
- 7 Diu. *de Sexagesma* Sant Romualt, ab. y St. Ricart, rey. (I. P.)
- 8 Dill. Sant Joan de Mata, f., se v. a Falcó, y sant Juvení, b.
- 9 Dim. Santa Apolonia, v. y m., se v. a Barcelona, y sant Nebridi, b. de Tarrassa.
- 10 Dim. Santa Escolástica, v., patrona de Vich y santa Sotera m., patrona de Palamós.
- 11 Dij. Los Set Sirvents de Maria, f. y sant Jonás, monjo.
- 12 Div. *Santa Eularia*, v. y m., filla y patrona de Barcelona.
- 13 Dis. Sant Benigne, m. y santa Catarina de Rizzis, v.
- 14 Diu. *de Cincogesma*. Sant Valentí, b. y m.: se v. a Navarces; sant Valentí, Pvre. m.; se v. a Ribas, y sants Vidal, Zenón, y Felicula, mrs.; se v. a Serrateix. (I. P.)
- 15 Dill. St. Faustí, Pvre. y santa Jovita, mrs. y st. Sever, Pvre.
- 16 Dim. Sant Honéssim, m., sant Honest, b. de Tolosa.
- 17 Dim. *de Cendra*. Sant Policroni, b. — *Dejuni y Abst. de carn.*
- 18 Dij. Sants Simeó, b. y m. Apóstol de Provença, y Eladi, arq.
- 19 Div. Ntra. Sra. del Campanar, y St. Conrat, c. — *Abst. de carn.*
- 20 Dis. Lo B. Maurici Proeta, fill de Torroella de Montgrí, se v. a Castelló de Ampurias.
- 21 Diu. *I. de Quaresma*. La Miraculosa Llum de Manresa, santa Irene, v., y sant Aescani, arq. de Tarragona.
- 22 Dill. La Catedral de sant Pere en Antioquia y sant Pascasi, b.
- 23 Dim. Sant Pere Damiá, b., y santa Margarida de Cortona.
- 24 Dim. Sant Maciá o Matias, ap., y santa Primitiva. — *Témpores.*
- 25 Dij. Sant Cessari, b., y sant Avertá, c. fill de Limoges.
- 26 Div. Ntra. Sra. de Guadalupe de Méxich, y santa Marcela — *Abstinencia de carn. — Témpores.*
- 27 Dis. Sant Nestor, b. y sant Baldomer, c. — *Témpores. — Ordres*
- 28 Diu. *II de Quaresma*. Sants Macari y comp. mrs. y Romá, ab.
- 29 Dill. Sant Rufi, m. y sant Teófil, m.

MARÇ

QUAN PEL MARÇ TRONA, LA AMETLLA ES BONA

- 1 Dim. Sant Rossendo, b. , y l'Angel de la Guarda de Tortosa.
- 2 Dim. Sant Simplicí, papa, fill de Barcelona, y sant Absaló.
- 3 Dij. Sants Medí, pagés; se v. al Vallés, y sants Hermenter y Celdoni, mrs ; se v. a Cardona.
- 4 Div. Sts. Agatodor, b. de Tarragona y Eteri, h. de Barcelona.
Abstinencia de carn.
- 5 Dis. Sant Geràssim, anacoreta, y lo B. Nicolau Factor.
- 6 Diu. *III de Quaresma.* Sant Olaguer, b. de Barcelona.
- 7 Dill. Sant Tomás de Aquino, dr., y santa Perpétua, v. y m.
- 8 Dim. Sant Teófil. m. y sant Joan de Deu, f
- 9 Dim. Sant Paciá, b. fill de Barcelona, y Sta. Francisca Romana.
- 10 Dij. Sant Melitó y 39 companys mártirs
- 11 Div. Sant Constantí, c. y santa Aurea, v. *Abstinencia de carn.*
- 12 Dis. Sant Gregori, p. y dr. y sant Mamiliá y company mrs.
- 13 Diu. *IV de Quaresma.* Sant Weldrach, ab. y St. Roderich, m.
- 14 Dill. Santa Florentina, v. y santa Matilde, regina.
- 15 Dim. Santa Madrona, v. y m., filla y patrona de Barcelona, y sant Ramón Serra, ab. de Fitero, f.
- 16 Dim. Sant Heribert, arq , y sant Juliá, m.
- 17 Dij. Sts. Patrici, b. apóstol de Irlanda y Joseph d'Arimatea c.
- 18 Div. Sants Gabriel arc., Feliu, diaca, y lo B. salvador de Horta, fill de Sta. Coloma de Farnés. *Abstinencia de carn.*
- 19 Dis. ✠ Sant Joseph, espós de Ntra. Sra., Patró de la Esglesia.
- 20 Diu. *de Passió.* St. Benet, m. de Cerdanya; se v. a Martorell.
- 21 Dill. Sant Benet, ab. y f.
- 22 Dim. Sant Pau, b. de Narbona; se v. a Anglesola.
- 23 Dim. Sants Domici, Pelagia y Teodora, fills de Tarragona, y lo B. Joseph Oriol, fil de Barcelona.
- 24 Dij. Sant Apagit, b. y m , y sant Rómul. m.
- 25 Div. ✠ LA ANUNCIACIÓ DE NTRA. SRA. y sant Dimas lo bon lladre y la Mare del Deu del Chor. *Abstinencia de carn.*
- 26 Dis. *Les Dolors de Ntra. Sra.* sants Càstulo y Teodosi, mrs.
- 27 Diu. *de Rams.* Sant Fileto, santa Leda, sos fills Macedoni y Teoprepida, Amfiloqui y Cronidas, mrs. de Barcelona.
- 28 Dill. Sant Sist III, p. y sant Timoteu, m.—*Ordres.*
- 29 Dim. Sant Eustaqui, ab., y sant Segón, m.
- 30 Dim. Sant Joan Climach, ab. Avuy y'ls tres dies següents no se pot menjar carn.
- 31 Dij. Sant. Santa Balbina, v. y m., y sant Amadeu, Duch.

ABRIL

AL ABRIL, LO BLAT FIL A FIL; AL MAIG, PUJA COM UN FAIG

- 1 Div. *Sant.* Santa Teodora; se v. a Gràcia, la Invenció de sants Llucià y Marcia a Vich, y sant Venanci, b. y m.
- 2 Dis. *Sant.* St. Francisco de Paula, f. y santa Maria Egipcíaca.
- 3 Diu. *Pasqua de Resurrecció* Sant Benet de Palerm, c. y sant Ricart, b.
- 4 Dill. Sant Víctor, bisbe de Barcelona, y sant Isidor, arq.
- 5 Dim. Sant Vicens Ferrer, c. patró de Valencia, y santa Emilia, v.
- 6 Dim. Sant Celestí, papa y sant Cels, bisbe.
- 7 Dij. Sant Epifani, b. y m., y sant Ciriach, m.
- 8 Div. Sant Joan de Organyà, fill de Bellcayre, y abat de Bellpuig de les Avellanes, sant Albert, c. y sant Dionís, b.
- 9 Dis. Santa Maria Cleofé y santa Cassilda, v.
- 10 Diu. *de Quasimodo.* Sta. Celeriana, v. y m., filla de Vich, sant Ezequiel, prof. y sant Florenci, m.
- 11 Dill. Sant Lleó Magne, p. y santa Florencia, m.
- 12 Dim. Sants Verona y Zenón, mrs. fills de Tarragona.
- 13 Dim. Sant Hermenegildo, m. en Tarragona, y sant Justí, m.; se v. a Sant Quintí de Mediona.
- 14 Dij. Sant Felicià, m.; se v. a Barcelona, y sant Telm, c.
- 15 Div. Santes Basilissa y Anastasia, mrs.
- 16 Dis. Sant Toribi, b. y sant Llambert, pagés de Çaragoça.
- 17 Diu. La Divina Pastora, St. Anicet, p. y m. y St. Robert, ab.
- 18 Dill. Sant Eleuteri, b. y santa Antia, m.
- 19 Dim. Sant Vicens de Coblliure, m. y sant Crecenci, c.
- 20 Dim. Sants Víctor, Zotico, Zeno, Acindi, Siberi, Cristófol, Theo y lo nen Antoni, mrs. de Olot.
- 21 Dij. Sant Anselm, b. y d. y sant Silvi, m.
- 22 Div. Sants Sotero y Cayo, p. y m. y sant Apeles.
- 23 Dis. SANT JORDI, m., patró de Catalunya, y sant Jordi, b. y c. de Cerdanya.
- 24 Diu. Lo Patrocini de St. Joseph y St. Daniel, m. se v. a Girona.
- 25 Dill. Sant March, evangelista. *Lletanies majors.* (I. P.)
- 26 Dim. Ntra. Sra. del Bon Consell, y sant Marcell, p.
- 27 Dim. Sant Pere Armengol, fill de Guardia de Prats.
- 28 Dij. Sant Prudenci, b. y c. y sant Vidal, m.
- 29 Div. La inv. del cos de St. Cugat, m. en lo Vallés, St. Pere m.
- 30 Dis. Sant Eutropi, b. de Cerdanya, y Sta. Catarina de Sena, c.

MAIG

ABRIL PLUJÓS Y MAIG VENTÓS, FAN L'ANY RICH Y PROFITÓS

- 1 Diu. Ntra Sra. de Montserrat, y sants Felip y Jaume, ap., y Segimon, rey, se v. en lo Montseny.
- 2 Dill. Sts. Ambrós y Simplicí; se v. a St. Joan de les Abadesses.
- 3 Dim. La Invenció de la Santa Creu y santa Antonina.
- 4 Dim. Santa Mónica, vda., y sant Froilá, m.
- 5 Dij. La Conversió de sant Agustí, y sant Pío V, p.
- 6 Div. Sant Joan Ante-Portam-Latinam, y St. Joan Biclarense.
- 7 Dis. Sant Just, m. de Catalunya, y St. Sist. m., fill de Celra.
- 8 Diu. La aparició de sant Miquel Arcàngel.
- 9 Dill. Sant Gregori Naciancé, b. y santa Nona, sa mare.—*Lletanies.—Abstinencia de carn.* (I. P.)
- 10 Dim. Sant Antoni, arq. y santa Beatriu, v.—*Lletanies.* (I. P.)
- 11 Dim. Sant Eudall, m. sant Anastasi, fill de Lleyda y 73 companys; se v. a Badalona, santa Severina, m. y sant Ponç, m.—*Lletanies —Abstinencia de carn.* (I. P.)
- 12 Dij. ✠ ASCENSIÓ DEL SENYOR, y Sant Pancrás, m. (I. P.)
- 13 Div. Les Santes Espines de la Corona de Jesús, sant Pere Regalat, c., y sant Mus. pvre. y m.
- 14 Dis. Ntra. Sra. del Alba; se v. a Tárrega, y santes Justa, Justina y Henedina, mrs. de Cerdanya.
- 15 Diu. Sant Isidor, m., sant Isidro llaurador y sant Indaleci.
- 16 Dill. Sants Just, Faustí y Tranquili, mrs., se v. a Montserrat.
- 17 Dim. Sant Pascual Bailón, y sant Torpetes, m.
- 18 Dim. Trasl. del Braç de Sta. Tecla, m. y St. Felix de Cantalici, c.
- 19 Dij. Sants Joan de Cetina y Pere de Duenyas; se v. a Vich.
- 20 Div. Sant Baldiri, m. de Nimes, y sant Bernardí de Sena.
- 21 Dis. Sant Timoteu, m. y Sta. Aglae, v. *Dejuni. Abst. de carn.*
- 22 Diu. Pasqua de Pentecostés. Stes. Julia, y Quiteria, mrs. (I. P.)
- 23 Dill. La Aparició de sant Jaume, ap., St. Desideri, m., se v. a Mataró, y sant Vicens, m.
- 24 Dim. Beat Ponç de Planella, m., fill de Mová. (I. P.)
- 25 Dim. Sant Gregori, p. y santa Magdalena de Pazzis. (I. P.)
- 26 Dij. Sant Felip Neri, f. y sant Agustí, ap. de Inglaterra (I. P.)
- 27 Div. St. Joan, p. y m. y'l Ven. Beda. *Tèmpores. Dejuni.* (I. P.)
- 28 Dis. Sant Just, b. d'Urgell y sant Just, c. fill de Vich. *Tèmpores.—Ordres.—Dejuni.* (I. P.)
- 29 Diu. La Stma. Trinitat, Sts. Vot y Felip, mrs. Sta. Teodosia, m.
- 30 Dill. Sants Gabí, Crispul y Crecencia, mrs. y sant Fernando.
- 31 Dim. Ntra. Sra. del Amor Hermós, St. Ponç, b. y Sta. Petronilla

JUNY

LO JUNY FRET, MATA L'ESPLET

- 1 Dim. Sant Inyigo, ab y sant Simeó lo menor, monjo.
- 2 Dij. ✠ CORPUS CHRISTI. Sant Erasme, b. y m., y sants Pere y Marcell.
- 3 Div. Sta. Clotilde, regina. y lo beat Joan Grau.
- 4 Dis. Sant Francisco Caracciolo, f. y santa Saturnina, v. y m.
- 5 Diu. Sant Bonifaci, b., y sant Doroteu.
- 6 Dill. Sta. Cândida, vda. se v. a Gualbes, y St. Norbert. b. y f.
- 7 Dim. Sant Sibiniá, m., santa Genivera, v. y m. y sant Pau, b.
- 8 Dim. Sants Germá, Just, Paulí y Scisi, mrs., fills de La Pera; se v. a Girona, sant Medard, b., y sant Salustiá, c.
- 9 Dij. Sants Prim y Feliciá, mrs., y santa Pelágia, v. y m.
- 10 Div. LO SAGRAT COR DE JESÚS. Santa Oliva, v. y m.; se v. a Olesa, y santa Margarida, regina.
- 11 Dis. Sant Bernabé, ap. y Sts. Feliu y Fortunat, mrs.
- 12 Diu. Sant Onofre, hermita, y sant Joan de Sahagun, c.
- 13 Dill. Sant Antoni de Padua, c., St. Evidi, m. y sant Patró, c.
- 14 Dim. Sant Basili, b., santa Digna, v. y m., y sant Elisheu, prof.
- 15 Dim. Sants Modest, Vito y Grescencia, mrs.
- 16 Dij. Sts. Quirse y Julita, fill y mare, mrs., santa Lutgarda, v.
- 17 Div. Sta. Teresa, regina, y sants Manel, Sàbel e Ismael, mrs.
- 18 Dis. Sants Teódul, Lleonci, Joseph y Maria, mrs. de Sant Cugat del Vallés y santa Marina, v.; se v. a Barcelona.
- 19 Diu. Sants Gervasi y Protasi, mrs.; sant Guillelm, ab., se v. a Llívia.
- 20 Dill. St. Silveri, p. y m.; santes Idaberga, v., y Florentina, m.
- 21 Dim. Sant Palladi, arq. y c.; se v. a Comprodón, sant Lluís de Gonçaga, c.
- 22 Dim. Sant Paulí de Nola, b. y c., y santa Consorcia, v.
- 23 Dij. Sant Simeó Stilita, y sants Joan y Feliu, Pvrres, mrs.
- 24 Div. La Nativitat de sant Joan Bta., patró de Perpinyá, y de molts pobles de Catalunya y St. Fost, m. se v. a Sarriá
- 25 Dis. Sant Adalbert, c. y santa Febronia, v.
- 26 Diu. Sants Joan y Pau, mrs.; se v. a Barcelona, sant Salvi, b. y m.; molt venerat a Catalunya, y sant Virgili.
- 27 Dill. Sant Ladislau, rey, y sant Benvingut, c.
- 28 Dim. Sants Lleó y Pau, papes. — *Dejuni ab abstinencia de carn.*
- 29 Dim. ✠ SANT PERE y SANT PAU, apóstols, y sant Marcel, m.
- 30 Dij. Lo martyri del B. Ramón Llull, y sant Marçal, b.

JULIOL

AYGUA DE JULIOL ENCÉN LO SOL

- 1 Div. Santa Elionor de Provença, y sant Galo, b.
- 2 Dis. La Visitació de Ntra. Sra. y st. Procés y Martiniá, mrs.
- 3 Diu. La Preciosíssima Sanch de N. S. Jesucrist, sant Trifó y comp mrs.; santa Romana, se v. a Barcelona.
- 4 Dill. B. Gaspar de Bono, fill de Valencia y sant Lanreá, b.
- 5 Dim. Sant Miquel dels Sants, c. fill de Vich.
- 6 Dim. Sant Isaias, prof., sant Goar, c., y sant Rómul, b.
- 7 Dij. Sant Ot, b., fill de la Seu d'Urgell, y sant Pelegrí, m.
- 8 Div. Santa Isabel de Portugal, fill de Barcelona, B. Pere Cendra, c., y la segona Traslació del cos de Sta. Eulària.
- 9 Dis. Lo B. Pere Centurió, c., fill de Barcelona, y st. Zenón, m.
- 10 Diu. Sant Cristófol, m., santa Amalia v., y sant Genaro, m.
- 11 Dill. Sant Pio, p. y m. y sants Januari y Abundi, Pvrres.
- 12 Dim. Lo Sant Crist del Hospital de Vich, St. Joan Gualbert, ab.
- 13 Dim. La Traslació dels Cossos dels Sts. mrs. Gaudenci, Benet, Teodor, Felicitas, Clemencia y Columna, de Valls.
- 14 Dij. La Dedicació de la Seu de Tarragona, St. Bonaventura, card., y sant Just, m.; se v. a Tárrega, y St. Enrich, se v. a Perpinyà.
- 15 Div. St. Camilo de Lelis y St. Antígo metge, m. de Cerdanya.
- 16 Dis. Ntra. Sra. del Carme y lo Triomf de la Santa Creu.
- 17 Diu. Sant Hou, m. de Celrà, sant Coralt, m. y sant Aleix, c.
- 18 Dill. St. Frederich, b. y c. y Sta. Sinforosa ab sos set fills mrs.
- 19 Dim. Sant Pere de la Cadireta, fill de Moyá y la entrega de les claus de la ciutat de Barcelona a la Puríssima
- 20 Dim. Sant Elías, prof., y sant Geroni Emiliá, f.
- 21 Dij. Santa Fráxedes, v., patrona de Palma de Mallorca.
- 22 Div. Santa María Magdalena, penitenta, apóstol de Provença.
- 23 Dis. Sant Llibori, b., santa Erundina v. y sant Cassiá, f.
- 24 Diu. Santes Cristina, Niceta y Aquilina, vgs y mrs. *Dejuni*.
- 25 Dill. ✠ SANT JAUME, apóstol de Catalunya y sant Cugat, m.
- 26 Dim. Santa Agna, mare de Ntra. Sra.
- 27 Dim. Santes Juliana y Semproniana, v. y m., filles de Mataró.
- 28 Dij. B. Lluís Exarch, c., fill de Barcelona y la Bta. Caterina Tomás, filla de Valldemossa, (Mallorca).
- 29 Div. Sta. Marta, v., venerada a Provença, y Sta. Serafina, m.
- 30 Dis. Sts. Abdón y Sennen, mrs., se v. a Arles y a Barcelona.
- 31 Diu. St. Ignasi de Loyola, f. y Sts. Fortunat y Victoriá, mrs.

AGOST

AYGUA D'AGOST FA MEL Y MOST

- 1 Dill. Sant Pere *Ad-vincula*, sant Lluci, b., fill de Barcelona y sant Feliu africà, m.; se v. a Girona.
- 2 Dim. N.ª S.ª dels Angels, y St. Alfons M. de Ligorì, b.—*Jubileu*
- 3 Dim. La Invenció del cos de Sant Esteve, protomàrtir.
- 4 Dij. Sant Domingo de Guzmán, f. y St. Pio, m.
- 5 Div. Ntra. Sra. de les Neus y santa Afra, m.; se v. a Girona.
- 6 Dis. La Transfiguració de Jesús, vulgo St. Salvador, Sts. Just y Pastor y sant Urbici, b. y m.; se v. a Serrateix.
- 7 Diu. La Traslació de sant Sever, b. y m. y sant Gayetà, f.
- 8 Dill. Sant Ciriach y comp. mrs. y sant Miró, b.
- 9 Dim. Sant Romà, m.; se v. a Vich, y santa Eunomia, m.
- 10 Dim. Sant Llorenç, diaca y m. y santa Agatónica, m.
- 11 Dij. Sts. Marcell, p., Hilari, se v. a Arles, y Sta. Filomena, v.
- 12 Div. Sant Dionís y santes Hilaria, Digna, Eupomia y Eutropia, mrs. de Girona, y santa Clara, fund.
- 13 Dis. Sant Cassià, b. y sant Hipòlit m. *Dejuni ab abstinencia*.
- 14 Diu. Sant Aeci, b. de Barcelona y sant Eusebi, m.
- 15 Dill. ✠ LA ASSUMPTA, y santa Colagia, v., filla de Barcelona.
- 16 Dim. Sant Roch, c. fill de Montpeller, lo B. Joan de Sta. Marta, fill de Prades, y sant Jacinto, c. y santa Serena, emp.
- 17 Dim. Sant Lliberat, ab. m. y Sts. Mamel, Pau y Juliana, mrs.
- 18 Dij. Sant Agapit, m.; se v. a Vich, y Sta. Elena, emperatriu.
- 19 Div. Sts. Magí, m. fill de Tarragona, Mariano, herm. y Lluís b.
- 20 Dis. St. Bernat, ab. y Sts. Luxori y comp. mrs. de Cerdanya.
- 21 Diu. St. Joaquim, pare de Ntra. Sra. y sants Bono y Maximia, mrs. fills de Blanes.
- 22 Dill. Sant Bernat d'Alcira y ses germanes Gracia y Maria.
- 23 Dim. Sant Felip Benici, c., y sant Restitut, m.
- 24 Dim. Sant Bartomeu, apóstol, y santa Aurea, v. y m.
- 25 Dij. Sant Lluís, rey de França, y sant Genís, m.
- 26 Div. Sant Ireneu, m.; se v. a Sampedor y sants Constanci y Vicens, mrs.; se v. a Olot, y sant Ceferi, p. y m.
- 27 Dis. Sant Joseph de Calassanz, y sant Lley, b. c. de Lleyda.
- 28 Diu. Sant Agustí, b. y d. sant Julià, m., patró de Vallfogona.
- 29 Dill. La Degollació de sant Joan Bta. y Sta. Sabina, vda. y m.
- 30 Dim. La Traslació dels cossos sants en Manresa, santa Rosa de Lima, v.; se v. a Llafranch, y St. Feliu, pvre. y m.
- 31 Dim. Sant Ramón Nonat, c., fill de Portell, y St. Prósper, m.

SETEMBRE

AL SETEMBRE LO MAL TEMPS ES DE TEMURE

- 1 Dij. Sant Gil, ab., sant Arthur d'Irlanda, y sant Llop, b.
- 2 Div. Sant Antolí, m. y sant Esteve, rey.
- 3 Dis. Sts. Nonici, b. de Girona y Plácit, m., se v. a Granollers.
- 4 Diu. Ntra. Sra. de la Consolació y Ntra. Sra. de la Cinta, santa Rosalia de Palerm, v. y santa Cándida, v.
- 5 Dill. Sant Llorenç Justinià, b. y santa Obdulia, v.
- 6 Dim. Sant Faust, m. y sant Vicens, p. y m., p. de Besalú.
- 7 Dim. Lo B. Mateu de Agrigento, c., fill de pares catalans.
- 8 Dij. ✠ LO NAXEMENT DE NTRA. SRA. y lo B. Domingo Castellet, fill d'Esparraguera.
- 9 Div. Sant Pere Claver, c., fill de Verdú, y sant Gregori, m.
- 10 Dis. Lo B. Jacinto Orfanell, m., fill de pares vigatans.
- 11 Diu. Lo Dolç Nom de Maria, sant Emilià, b., fill de Llivia, y lo sant Mysteri de sant Joan de les Abadesses.
- 12 Dill. Lo B. Miró, c. de Tagamanent, Sts. Lleonci y Teódul mrs.
- 13 Dim. Sant Amat, ab., fill de Tarragona.
- 14 Dim. La Exaltació de la Santa Creu, y sant General, m. *Témpores.—Dejuni.* (1. P.)
- 15 Dij. Sant Vicens y santa Clara, mrs.; se v. a Llíssá de Vall.
- 16 Div. St. Corneli, p. y St. Cebrià, m. *Témpores.—Dejuni.* (1. P.)
- 17 Dis. Sant Llambert, b. y m.; se v. a Lledó, y la Impressió de les llagues de sant Francesch. *Témpores.—Ordres.—Dejuni.* (1. P.)
- 18 Diu. Ntra. Senyora dels Dolers. Sant Ferriol, m., se v. a Besalú, y sant Tomás de Vilanova, b.
- 19 Dill. Sant Genaro, b. y santa Constància, m.
- 20 Dim. Sant Eustaqui y comps. mrs.
- 21 Dim. Sant Mateu, ap. y evang.
- 22 Dij. Sant Maurici, se v. a Manresa y St. Crescent, m.
- 23 Div. Santa Tecla, m. patrona de Tarragona.
- 24 Dis. NTRA. SRA. DE LA MERCÈ, patrona de Barcelona y'l B. Dalmau Monner, c.
- 25 Diu. Santa Maria de Cervelló, fund., filla de Barcelona y sant Fost, fill d'Alguayre.
- 26 Dill. St. Cebrià, m., y Sta. Justina, v. y m.; se v. a St. Quinti.
- 27 Dim. Sant Cosme y St. Damià, metges, mrs., y St. Adolf, m.
- 28 Dim. Sant Wenceslau, m. y lo B. Simó de Roxas, c.
- 29 Dij. La Dedicació de sant Miquel Arcàngel.
- 30 Div. Sant Geroni, doctor y f., y santa Sofia, vda.

OCTUBRE

QUAN L'OCTUBRE ES ARRIBAT, SEMBRA LO SEGLE, L'ORDI Y LO BLAT

- 1 Dis. Lo Sant Angel Custodi, y sant Remigi, b. y c.
- 2 Diu. Ntra. Sra. del Roser, L'Angel de la Guarda de Bareelona, lo B. Berenguer de Peralta y sant Llogari, b. y c.
- 3 Dill. Sant Candi, m. y lo B. Joan Macias, fill de Canet de Mar.
- 4 Dim. St. Francesch, f. y St. Tirs y 5 companys mrs.
- 5 Dim. Sant Froylá, b. y sant Placit, m.
- 6 Dij. Sts. Mártirs de la Llegió Tebea, se v. a Barcelona; sants Emili y Juliá, mrs.; Sta. Faustina, m. y St. Bruno, f.
- 7 Div. Sant August, c. y sant March, papa.
- 8 Dis. Sta. Reparada, v. y m. se v. a Bagur, y Sta. Brigida, vda.
- 9 Diu. Ntra. Sra. del Remey, Sant Dionis Areopagita y comp. mrs. d'Arles
- 10 Dill. St. Sabí, c., fill de Barcelona, St. Gereó y 318 mártirs, se v. a Barcelona, y St. Lluís Bertran, fill de Valencia.
- 11 Dim. St. Plácit, m., y sant Genís, soldat. y sant Nicasi, b.
- 12 Dim. Ntra. Sra. del Pilar y St. Rarimi, arq. y m.
- 13 Dij. Sant Eduart, Rey, y sant Grau, abat.
- 14 Div. Sant Calixte, p. y m. y santa Fortunada, v. y m.
- 15 Dis. Santa Teresa de Jesús, v. y fundadora.
- 16 Diu. Sant Galderich, pagés; se v. al Rosselló y a Barcelona.
- 17 Dill. Santa Eduvigis, vda., y la Bta. Margarida Alacoque, v.
- 18 Dim. Sant Lluch, evangelista y santa Trifona, emperatriu.
- 19 Dim. Sant Pere de Alcántara, y sant Varo, soldat, m.
- 20 Dij. Sants Joan Canci, c., Aureli, m., y santa Irene, v. y m.
- 21 Div. Stes. Ursula y 11 mil verges mrs.; cinch se v. a Barcelona.
- 22 Dis. Sant Bacari, b. de Vich, y sant Teodor, noy, m.
- 23 Diu. Sant Pere Pascual, fill de Valencia, la primera Traslació del Cos de santa Eularia, sants Victor, Pacificb, Justa y Clara, mrs.; se v. a Manlleu
- 24 Dill. Sant Rafel arcángel, sant Bernat Calvó, b. de Vich, fill de Reus, y sant Martiriá, b. patró de Banyoles.
- 25 Dim. Sants Crispí y Crispiniá, mrs., y santa Darfa, m.
- 26 Dim. Sts. Lluiciá y Marcia, mrs., fills de Vich, y Evarist, p. y m.
- 27 Dij. Sant Florenci, m. y santes Sabina y Eugenia, mrs.; se v. a Ager.
- 28 Div. Sant Simó y sant Judas Tadeu, apóstols.
- 29 Dis. Sant Narcís, b. fill y patró de Girona.
- 30 Diu. Sants Claudi, Luperçi y Victori, mrs.
- 31 Dill. St. Quintí, m. y la Dedicació de la Seu de Lleyda. *Dejuni*

NOVEMBRE

LOS MORTS PASSATS, GRANS ESTOTIJATS

- 1 Dim. *Diada de Tots los Sants*, y sant Benigne, Pvre.
- 2 Dim. La Commemoració dels fidels difunts, y Santa Eustaquia. v. y m.—*Jubileu*.
- 3 Dij. Sant Ermengol, fill y b. de Urgell, y los Innombrables màrtirs de Çaragoça.
- 4 Div. Sant Carles Borromeu, arq. y c. y santa Modesta, v.
- 5 Dis. Sant Zacarías, profeta, y santa Isabel, pares de sant Joan Baptista.
- 6 Diu. Sant Sever, b. y m. fill de Barcelona, y 4 Sacerdots mrs.
- 7 Dill. Sant Ernest, ab. y sant Fortiá, m.; se v. a Torelló.
- 8 Dim. Los Quatre Sants Màrtirs Coronats.
- 9 Dim. La Dedicació de la Basilica del Salvador a Roma, y lo Sant Crist de Balaguer.
- 10 Dij. Sant Andreu Avelí, c. y santa Trifosa, v.
- 11 Div. Lo B. Jofre de Blanes, c.; se v. a Barcelona, y St. Martí, b.
- 12 Dis. Sant Benet, m.; se v. a Barcelona, y sant Martí, p. y m.
- 13 Diu. Lo Patrocini de Ntra. Sra. y sant Estanislau de Kostka, c.
- 14 Dill. Sant Serapi, m.. se v. a Barcelona, y sant Ruf. b.
- 15 Dim. Sant Leopold, emperador, y sant Feliu, b. y m.
- 16 Dim. Sants Rufi, Elpidi y companys mrs., y sant Eugeni, m.
- 17 Dij. Sant Iscle y santa Victoria, germans, mrs.; se v. a Breda, santa Gertrudis, v., y sant Gregori Taumaturch, b.
- 18 Div. La Dedicació de la Seu de Barcelona y St. Bàrulas, noy m.
- 19 Dis. Santa Isabel, regina de Hongría, y sant Olimpi, b. y c. de Barcelona.
- 20 Diu. Sant Feliu de Valois, f., y sant Octavi, m.
- 21 Dill. La Presentació de Ntra. Sra., y lo B. Romeu de Llivia.
- 22 Dim. Santa Cecília v. y m., sants Maure, March y Esteve mrs.
- 23 Dim. Sant Climent, p. y m. y santa Lucrecia, v. y m.
- 24 Dij. Santes Flora y María, v. y mrs. y St. Joan de la Creu, f.
- 25 Div. Santa Catarina, v. y m. y sant Moysés.
- 26 Dis. Los Desposoris de Ntra. Sra., y sant Conrat, b.
- 27 Diu. *I d' Advent*. Sants Facundo y Primitiu, mrs. (I. P.)
- 28 Dill. Sant Gregori, p. y sants Papiniá y Mansuet, b. y mrs.
- 29 Dim. Sant Sadurní, b. y m., apóstol de Catalunya y santa Iluminada, v.
- 30 Dim. Sant Andreu, apóstol, y sant Venato, m. de Cerdanya, se v. a sant Sadurní de Noya.

DESEMBRE

ENTRE TOTS SANTS Y NADAL, NI BOTRES NI MESTRAL

- 1 Dij. Sant Eloy, b. y c., santa Natalia, m., y Sta. Cándida, m.
- 2 Div. Santa Bibiana, m., y santa Elisa, monja. *Dejuni.*
- 3 Dis. Sant Claudi, m., y sant Francisco Xavier, c. *Dejuni.*
- 4 Diu. *II d'Advent.* Sta. Bárbara, v. y m., y St. Pere Crysólech.
- 5 Dill. Sant Dalmau, b. y m.; se v. a sant Dalmay, y sants Crispul, Julià, Grat, Félix y Patavia, mrs.
- 6 Dim. Sant Nicolau de Bari, arq. y santa Dionisia, m.
- 7 Dim. Sant Ambrós, b. y doctor, sant Martí, ab, y Beat Pere Cerdà, c, fill de Coblliure.
- 8 Dij. ✠ LA PURÍSSIMA CONCEPCIÓ, Patrona de Barcelona.
- 9 Div. Santa Gorgonia, v. y santa Llogaya, v. y m. *Dejuni.*
- 10 Dis. Ntra. Sra. de Loreto, santa Eularia de Mérida, santa Julia, m.; se v. a Elna, sant Trobat y 359 companys martyrs en Girona. *Dejuni.*
- 11 Diu. *III d'Advent.* Sant Damás, p., fill de Argelaguer. (I. P.)
- 12 Dill. Sants Sinesi y Donat, mrs y sant Luffren, ab.
- 13 Dim. Santa Llucia, v. y m. y lo beat J. de Marinoni.
- 14 Dim. Sant Nicasi, y sant Pompeyo, b. *Témpores. Dejuni.* (I. P.)
- 15 Dij. Sant Eusebi, b. y m., y sant Urbici, germ.
- 16 Div. Sta. Albina, v. y Sta. Adelayda, emp. *Témpores. Dejuni.*
- 17 Dis. Sant Franco de Sena, c. y sant Llätzer, b.—*Témpores.—Ordres.—Dejuni.* (I. P.)
- 18 Diu. *IV d'Advent.* Ntra. Sra. de la Esperança o de la O. (I. P.)
- 19 Dill. Sant Adjutori, ab. de Narbona y sant Nemesi, mr.
- 20 Dim. Sants Eugeni y Macari, c. y sant Domingo de Silos, ab.
- 21 Dim. Sant Tomás, ap. y sant Severià, b.
- 22 Dij. Sant Flavià, m.; se v. a Verdú, y sant Zenón, soldat.
- 23 Div. Santa Victoria, v. y m. y sant Sérvulo, c.
- 24 Dis. St. Delfi, b. y Sta. Tarsila, v. *Dejuni y abst. de carn.* (I. P.)
- 25 Diu. LO NAXEMENT DE NOSTRE SENYOR JESUCHIST. Lo bolqueret del Diví Jesús a Lleyda, Sta. Eugenia, se v. a Agullana, St. Faust, m. y Sta. Amancia, se v. a Barcelona. (I. P.)
- 26 Dill. Sant Esteve, protomártir, y sant Pere de Torelló.
- 27 Dim. Sant Joan, apóstol y evangelista. (I. P.)
- 28 Dim. Los Sts. Ignocents mrs., molt venerats a Catalunya. (I. P.)
- 29 Dij. Sant Tomás, arq. de Cantorbery, m., y sant Davit, prof.
- 30 Div. La Traslació de sant Jaume apóstol, y santa Anisia, m.
- 31 Dis. Sant Silvestre, p. y santa Coloma, v. y m.

NECROLOGI

També aquest any la Mort ha segat vides de compatri-cis nostres quals mérits de virtut o de saber los havia fet dignes de la estimació de tots los qui estimám a la patria y no'ns son indiferents los elements actius que cooperan a sa exaltació. Per la llista que ve continuada de les personalitats qual mort havém pogut saber, se veurá que la cullita no ha sigut pas escassa. A tots los qui van enclosos en aquest Necrologi anyal y a tots los qui han passat desapercbuts a nostra atenció y diligencia, esperám que la divina misericòrdia no haurá sigut per ells escassa. Més com aquest atribut de Deu no s'oposa a sa justícia, no regategém als compatricis morts una pregaria, a fi de que sia atenuada la rigor d'aquesta y se faça més eficaç y abundosa aquella. Avuy per ells, demá per nosaltres.

Mossen Crispi Borrás.—Virtuós sacerdot mor als 29 d'Octubre del 1902, a la edat de 64 anys y en la ciutat de Cervera de la qual n'era fill. Entusiasta per tot lo que se refereix a Belles Arts, cultivá la pintura demostrant no escasses disposicions en alguns quadros d'assumpto relligiós. Arxiver de la Reverent Comunitat de la parroquia d'aquella població, fou de no escàs profit per aquell capítol son exercici d'aytal càrrech, com fou també molt lloable l'interés que tingué en classificar y ordenar un abundant dipòsit d'antichs documents abandonats en un pou sech desde feya qui sab lo temps. La historia de Cervera será sempre deutora a Mossen Borrás, del que's pujan retreure fets que haurían passat desapercbuts.

P. Lluís Ignasi Fiter.—Era fill de la Seu d'Urgell. Després d'haver cursat lluhidament la carrera de Dret, entrá en la Companyia de Jesús. En lo col·legi que la tal institució té establert en aquesta capital, son zel apostólich fou

de gran fruyt pera la joventut y pera la classe treballadora. Encar que predicà relativament poch, era un molt excellent orador sagrat. Publicà alguns opúscols que a la vegada que son testimoni del zel del sacerdot, son també penyora de la erudició y qualitats d'historiayre que'l distingian. La mort se'l ne dugué sens tenir en compte lo bo que era sa estada entre 'ls hòmens, passantlo a la vida de la eternitat als 9 de Novembre del 1902.

Joseph Canalejas y Costa.—Havia nascut a Barcelona aquest intelligent enginyer que morí a Madrit als 21 de Novembre del 1902. Desde jove y en sa ciutat nadiua s'havia donat a conèixer com a literat y escriptor científich, fins que trasladantse a la capital de la monarquia, ab sa activitat e inteligencia lográ ferse un nom y una posició. Se citan d'ell algunes obres professionals traduhides unes, originals les demés, que son penyora de la vocació que sentia per la enginyeria.

Anicet de Pagés y de Puig.—Fou un dels poetes que més brillajaren ab mèrits positius en los Jochs Florals durant lo període del 1869 al 1877. Després va eclipsarse per haver passat a viure a Madrit ab la comanda de la direcció de importants treballs literaris a càrrech d'una casa editorial de molta empena. Al cap d'una vintena d'anys, tornà a reaparèixer en aquella festa anyal de la poesia catalana, preponderant de la metexa manera que abans, y obtenint sens esforç lo títol de Mestre en Gay Saber. Havia col·laborat en diferents revistes y periódichs y publicat alguna obra que també l'acreditava de literat d'alta volada. En la antiga coronada vila s'esdevingué sa mort als 26 de Novembre del 1902.

Eduart Amigó.—Era un dels més notables concertistes d'armonium que han brillajat en l'Art musical. Morí a Buenos Ayres quan se proposava retornar a Barcelona y acabar sos dies aquí-hon havia nascut. La nova de sa mort arribá als 22 o 23 de Desembre del 1902. Feya alguns anys

que residia en la capital de la mentada República Argentina, desempenyanthi importants càrrechs de caràcter artístich. Havía sigut professor d'armonium de la cort reyal espanyola y durant sa carrera artística havía obtingut varies distincions honorífiques que bé corresponían a sos mérits capdals.

Carlota de Mena.—Representant a Manresa un dels drames més predilectes del extens repertori que en sa llarga carrera artística havía anat formant, li esdevingué a aquesta notable actriu catalana un atach apoplétich que en poques hores li llevá la vida dexant de ser al matí del dilluns 28 de Desembre del 1902. Conseguí la Mena de tot lo públich de Catalunya la consideració de gran actriu y la crítica may li regatejá aytal concepte, que sens dúpte hauría afermat més encara si s'hagués presentat en los escenaris dels teatres de Madrit a exhibir les dots artístiques que la distingían.

Bartomeu Ribó y Ferrandiz.—Fill d'un distingit artista catalá que per sos compromisos professionals s'havia vist obligat a sortir de Barcelona, va náixer aquest pintor a Madrit. Fou dexeble aprofitat en un dels més brillants períodes de la Escola de Belles Arts de la Llotja barcelonina, constituhintse en un excelent pintor d'història, si bé que sempre preferí los assumptos de caràcter relligiós per ésser los que més s'adaptavan a ses profundes creencies catòliques. Alguna de ses obres fou adquirida per l'Estat. Ha dextat molts treballs espargits en diferentes iglesies de Catalunya, però axó, no vol dir que se'l tingués en la estima que merexia. Tant es així, que a les derreríes de la seva vida, ab prou recança de son cor que se sentia ben catalá, tingué de trasladarse allí hon havia nascut y hon trobá la mort a principis del any 1903. S'havia donat a conéixer com a escriptor erudit.

Dr. Joseph Roquer y Casadesús.—Individuu numerari de la Royal Academia de Medecina y Cirurgia de

Barcelona, morí en aquesta ciutat als 23 de Janer del 1903. Fou entre sos col·legues lo primer que consagrà sos coneixements científics ab preferent sollicitut a les malalties de la gorja y del nas. En una revista que publicà durant bastants anys, feu evidents los molts estudis que havia fet sobre aquelles enfermetats, com també va provarho en interessants monografies que's referexen a les metexes. En los dos congressos mèdics espanyols d'otorino-laringologia que s'han celebrat, lo Dr. Roquer fou distingit per sos professors com corresponia a sos mèrits.

Marián Vayreda y Vila.—Mor a Olot als 6 de Febrer del 1903 aquest distingit artista pintor que en los ultims anys de sa vida se convertí en escriptor, logrant un lloch capdal entre los novel·listes que ha produhit la moderna literatura catalana. Fou un entusiasta y verdader patrici puix sempre estigué amatent en procurar tot lo que pogués donar importancia moral y material a la comarca.

Narcís Gili y Gay.—Als 20 de Febrer del 1903 acabá sos dies aquest jove escriptor qui havia col·laborat en les planes de «Joventut» ab alguns treballs ben valiosos y fortament sentits, per lo que feya esperar que seria un literat d'excelents qualitats.

Joseph Got y Anguera.—Aplaudit autor dramàtic, natural de Reus, però que feya anys havia fixat sa estada a Sabadell. Lo llarch catàlech de ses obres, son entusiasme catalanista y les excelents qualitats de caràcter, havian fet que se l'estimés ab apreci y se'l distingís ab càrrecs entre lo que es de mencionar l'haverli confiada la presidencia del Centre Catalá d'aquella industriosa ciutat. Lo dia 24 de Febrer del 1903 fou l'últim de la seva vida en la terra.

Dr. Joan Giné y Partegás.—En aquesta ciutat havia nascut y després de viure allunyat durant bona part del primer període de sa vida, vingué a cursarhi la carrera mèdica ab totes les privacions consegüents a la posició so-

cial humil a que pertanyia. Ab ardiment en contrarrestar les contrarietats, ab una aplicació constant, logrà que sos talents científichs brillegessen com corresponia, y lo fadrí barber se convertí en puchs anys en una de les personalitats més rellevants de la Facultat de Medecina de la Universitat literaria d'aquesta capital. Fou notable escriptor científich, correcte en la dicció, eruditíssim y de enlayrades idees. Morí als 27 de Febrer del 1903.

Dr. Laureá Figuerola.—Era fill de Calaf. En sa joventut brillejà a Barcelona per sos extensos conexements en la ciencia polítich-económica y per ses iniciatives en promoure la difusió de la ensenyança primaria y la ilustració popular. Ell es un dels patricis a qui se deu l'establiment de les Escoles normals de professors y fou també un dels fundadors de la Societat barcelonina d'Amichs de la Instrucció. Trasladat a Madrid, fou aviat una personalitat rellevant que's destacava ab positius mérits personals; per axó li foren confiats cárrechs de distinció y compromís, entre los quals hi ha lo de ministre de Hisenda. Fou en contra de la generalitat de sos paysans lliurecambista; y pogué en axó anar errat, però no pot ésser conceptuat mal catalá qui no va perdre may l'hàbit de parlar la llengua nadiua y sempre fou deferent ab sos compatricis. Morí l'últim día del mes de Febrer d'aquest any 1903 prop los 87 anys d'edat en la capital de la monarquia espanyola.

Joseph Puiggari.—Als 82 anys s'extingeix la vida de aquest barceloní excelent patrici, dexant d'ésser en aquest mon en lo primer día del mes de Març del 1903. Fou un entés y entussiasa arqueólech, un historiador de recte criteri y un artista apreciable, puix pintá y dibuxá ab intel·ligencia. Es lo primer historiador que fentse cárrech de que Espanya es un estat polítich format per varies entitats socials e històriques, fugí de la rutina de comptar per historia d'Espanya los fets dels reys de Castella, pera fer veure que aquests corresponen a una patria única e indivisible. Però la obra més meritoria que portá a cap aquest ilustra-

díssim quefe del Arxiu Municipal de Barcelona, no foren sos articles y monografíes de caràcter històrich o arqueològich, sinó la d'haver per espay de més de cinquanta anys anat acumulant materials gráfichs pera precisar la indumentaria dels espanyols en lo curs de les centuries, partint dels temps primitius. Tasca admirable, més meritòria que de benedictí, y que per dues vegades no fou estimada com era d'esperar, per jurats constituïts per persones tingudes per inteligents, per alló que diu un escriptor francès que als sabis sempre se'ls acut cometre una tontería. Era lo senyor Puiggarí lo colaborador més antich que tenia la «Ilustración Española y Americana»; president honorari de la Societat Arqueològica barcelonina; individu numerari de la Academia de Bones Lletres de Barcelona y corresponsal de la de Historia de Madrit, y entre altres títols honorífichs dignament obtinguts hi ha que esmentar lo de Fill adoptiu de Igualada, ab que fou recompensat per la corporació municipal d'aquella població ab motiu d'haver vindicat pera la metexa un títol de gloria ab més o menys rahó regatejat. Colaborá en aquest Calendari.

Mossen Agustí Puyol.—Mor pels vols de la diada de Sant Joseph del mes de Març, aquest virtuós sacerdot y distingit escriptor. Era encara jove, per lo que bé pot dirse que la mort va complaures en desvanéxer les esperances que havia fet concebre y alimentar en tots los qui havian pogut apreciar la conducta evangélica y lo zel apostólich del rector de les parroquies de Balvir y Alp, axí com també s'esperançava molt de sos talents manifestats en magnífiques composicions que delatan un poeta de veres y en valiosos treballs d'investigació històrica, com es de notar lo recort que consagrà als fillx illustres de la Cerdanya, a quins noms y mérits, hi ha que afegirhi lo seu. Havia colaborat en aquest Calendari.

Ramón Freixas y Miret.—Era un dels comptats vilafraquins que quedan d'aquell estol que formaren los Llorençs, los Milás, los Vidals, los Barbas, etc. qui ab son

talent han sigut y son honor de la capital del Panadés. Arribá a ser lo degá dels advocats d'aquell partit per ésser lo més vell y lo més antich de tots. Fou reputat com un romanista molt expert y no menys intel·ligent en Dret catalá. Era ademés un entussiasta patríci, tant que ningú com ell ha tingut una vocació tan decidida y constant en recullir tot lo que fes referencia a Vilafranca ja fossen cartes, follets, periódichs, llibres, documents o versions verbals. Era estudiant quan se li despertá aytal vocació que no minvá may; per axó ningú sabia la historia de son lloch nadiu com ell la sabia. Morí allí als 19 de Març del 1903.

Antoni M.ª Gallissá y Soqué.—Víctima d'una malaltia que feya temps anava socavant sa existencia, morí als 17 d'Abril del 1903 aquest barceloní, que havia sigut president de la «Unió Catalanista» y era correcte escriptor. De son ver patriotisme ningú n'havia pogut duptar, puix pot dir-se que era dels qui fermament senten l'amor a la patria nadiua. Era conceptuat com un dels arquitectes de més válua de Catalunya; arribá a la edat de 41 anys y era fill de Barcelona.

Nilo M.ª Fabra y Deás.—Llorejat poeta, autor dramàtic aplaudit, escriptor polític de molt crèdit, periodista dels més entesos, encara que catalá per ésser fill de Blanes, tal volta no ho evidenciá en res més, com altres fills d'aquesta terra que passen a viure a Castella, sinó en la activitat y caràcter emprenedor que ha distingit sempre als nascuts en aquest país. Ell fou lo fundador de la important Agencia telegràfica que portá son nom, tan acreditada per los serveys prestats al noticierisme periodístich y que arribá a estar relacionada ab altres similars extrangeres que gosan de crèdit universal. Ell fou qui en 1872 introduhí los coloms missatgers pera substituir lo telegraf en aquells punts en que se trobava interromput a causa de les contingències de la guerra civil, que en aquella época assolava varies regions de la península ibérica. Morí a Ma-

drit, hon feya molts anys tenia sa estada, als 24 d'Abril del 1903; comptava la edat de 62 anys.

Terenci Thós y Codina.— Mor a Mataró sa patria nadiua als 27 d'Abril de 1903, a la edat de 62 anys. Fou un dels primers literats que respongueren a la invitació anyal dels restaurats Jochs Florals, y per lo tant un dels qui foren entussiasstes de la renaxença de la literatura catalana encara no fá cinquanta anys. Y no per l'afany de gloria, sinó porque era un verdader patrici y se cregué que venia obligat a contribuir al desvetllament de la patria catalana. Y porque no tenia ambició pera sí, no aná depressa a obtenir lo cobejat títol de Mestre en Gay Saber, dexant que li passessen al davant altres que ho foren primer que ell y no havian pás sigut primers en donarse a conéxer. Era doctor en Dret, degá del Col·legi d'advocats de Mataró, Catedràtic de la Escola de Comerç, Individuu numerari de la Rey al Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, corresponsal de la de Jurisprudencia y Llegislació de Madrit y ha desempenyat varis cárrechs de confiança, puix era home digne de tota estima per ses penyores personals y per sos talents.

Frederich Renyé y Viladot.—Acabá son pás per aquest món als 18 de Maig del 1903, prop los 54 anys. Lleyda l'havía vist nàxer y va véurel morir. Fou un altre entussiassta y ferm patrici. Ab ses iniciatives y ab sos talents contribuí en aquella ciutat y comarca corresponent a la propagació del moviment literari regional y a la propaganda dels ideals reivindicadors de la personalitat política de Catalunya. Prengué part activa en los Jochs Florals de Barcelona formant part del Consistori del any 1894 y fou un dels més entussiasstes en establir los d'aquella sa ciutat nadiua. Les publicacions periodístiques y les associacions de carácter catalanesch, tingueren en ell un bon campió.

Vicens Vilá y Tió.—Fou un intel·ligent enginyer que morí a Vilassar de Mar als 11 de Maig del 1903. Varies

obres son les que acreditaren sos talents professionals y son clar criteri.

Joseph Me Pellicer y Pagés.—La vila de Ripoll fou lo lloch de sa naixença en lo si d'una familia de patricis. Era una persona ilustradíssima en Historia y Arqueologia, com ho demostran varis treballs notables, com la monografia de «Santa Maria de Ripoll», de quin monestir ne fou un dels més decidits e inteligents restauradors abans que'l bisbe Morgades s'emprenqués lo tirar avant la tal restauració fins a completarla. La ciutat de Mataró també li deu agraïment per sos estudis sobre l'antiquíssima Iluro y sobre la patria de ses «Santes» les invictes cristianes Juliana y Semproniana. Entre sos valiosos treballs literaris, hi ha que esmentar unes correctes traduccions al catalá de diferents poetes grechs. Varies corporacions s'honoraren comptantlo entre sos indivíduus. Mataró lo va veure morir als 25 de Maig del 1903.

Andreu de Ferran y de Dumont.—A la edat de 87 anys, morí als 17 de Juny del any 1903, aquest antich Secretari de la Academia de Belles Arts y del Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, quals càrrechs desempenyá per espay de 53 y 52 anys respectivament. Era un escriptor castellá correcte que sapigué donar interés y atractiu a les Memories de Secretaría, que tan difícils se presentan als qui les han d'escriure y tan pesades acostuman a ésser pels qui han d'escoltar sa lectura. En abdues corporacions prestá grans serveys per sa ilustració y per sa activitat. Era barceloní.

Dr. Carles Montagú.—Mor a Barcelona, d'hon era fill, als 29 de Juny de 1903, aquest antich professor de la Medicina. Arribá a comptar la edat de vuytanta anys. Los últims catorze no pogué consagrarlos al exercici de sa professió a causa d'h'iver quedat cech. No era un metge a la moda; però sapigué associar son nom al concepte d'un home de gran criteri científich. Tenia conciencia professio-

nal y estimava ans que tot lo decoro de la ciencia que té per objecte la defensa de la salut, lo més preuat tresor del rich y l'únich que pot possehir lo pobre.

Maria de la Mercé Arteaga.—Poetissa filla de Barcelona que literariament s'havia donat a conèixer per Maria Mercé de Arsay, col·laborant en varies publicacions catalanistes ab composicions que traslluhian una delicadesa de sentiments notable y un afecte íntim per les coses de la terra. En la matinada del 18 d'Agost del 1903 son esperit volá a la eternitat en la plenitut de la joventut.

Carles Renouvier.—A la edat de 83 anys a principis del mes de Setembre del 1903 moria a Prades, Pirineus Orientals, un dels hòmens de major inteligencia que han nascut en les terres del Rosselló. Pot dirse que no havia viscut més que en sa patria, puix a París no hi havia posat los peus desde'l any 1848 y sa residència habitual era Perpinyá, de qual ciutat si no ho tenim mal enfés n'era fill. Axó no vol dir més sinó que aquell qui era reputat com un filosòf dels de més talla, era un sabi a la manera dels que tingué Grecia en los temps antichs. Nomenat individu de la Academia de Ciències Morals y Polítiques de París, ha mort al cap de quaranta nou anys sens haver fet pensament d'anar a pendre possessió del lloch que se li havia destinat, s'ha dit d'ell fent avinentis sos mèrits: lo meteix en la metafísica que en la política, en la lògica que en la sociologia, en la psicologia, que en la moral, Renouvier demostrava una potencia intelectual assombrosa y una inflexibilitat de raciocini que no dexava lloch a réplica.

Francesch Comas y Pou.—Jove escriptor catalanista que cultivava ab acert lo genre humorístich havent col·laborat en casi tots los periódichs que's publican escrits en catalá, morí lo dia 25 de Setembre del 1903.

Manel Xuclá y Mauricio.—Al marcar lo calendari la fetxa del 6 d'Octubre del 1903 morí aquest escriptor qui

durant vuyt anys los llegidors de *La Renaixensa* havian pogut apreciar per la rectitut y elevació de criteri ab que tractava tots los assumptos que sometia a la atenció pública. Fou professor auxiliar de la Universitat literaria y es digne de recordarse entre altres treballs que evidenciaren los talents d'en Xuclá, una conferencia donada en l'Ateneu Barceloní referent a la marina de Guerra. Podía esperarçarse molt de la inteligencia d'aquell jove de 33 anys qui havia fet sos estudis ab la major aplicació y ab les millors notes.

Dr. Bonaventura Ribas.—Als 15 d'Octubre del 1903 y a la edat de 72 anys acaba son pelegrinatge per aquest mon, essentne ardiaca capitular de la Santa Esglesia de Barcelona. Era conceptuat com un sacerdot virtuós y zelós de la gloria de Deu, y un dels eclesiástichs de més ilustració que comptava lo bisbat. Havia desempenyat cátedres en lo Seminari y en la Universitat Literaria y la Real Academia de Bones Lletres lo comptava entre sos individus numeraris. Es lo biógraf més extens que ha tingut Sant Ramón de Penyafort a quines reliquies procurá estojat en l'antich sepulcre en que havian sigut colocades en temps propers a la seva mort y un dels més entussiasmes en donar sepultura honorífica a les despulles del inoblidable bisbe Sopera. En lo *Diario de Barcelona* y en alguna altra publicació periódica doná a llum interessants treballs d'erudició eclesiástica o de investigació històrica, sempre referent a coses de la terra y especialment d'aquesta ciutat que l'havía vist náixer. En la Associació Catalana d'Excursions que existia anys enrera, doná lectura d'un treball referent als Mártirs patriótics de Barcelona sacrificats pels francesos, ab l'objecte de desvetllar l'interés de tots en procurar donárlshi la honorífica sepultura que'ls hi pertoca a aquelles despulles que restan oblidades en una de les galeries de la Catedral, com si diguessem en lo sostre mort dels mals endreços, però sa bona intenció no trobá eco.

¡Que Deu los haja perdonat!

RAMÓN N. COMAS

LA TORTUGA

FAULA

En ales d'un aligot
vola una tortuga,
creu que vola a veure mon
desde gran altura.

Ja a sos márgens diu adeu
y a ses endressuries,
de més belles y majors
sos ulls ne vesllaman.

Los grans núvols veu per dins
d'hon baxa la pluja,
veu la terra y veu lo cel
y encara's remunta.

Mentre's va enfaristolant
la pobra tortuga,
son altívol portador
de son pes s'afluxa,
y en lo cayre d'un penyal
com un pá s'engruna.

Axó fá'l mon ab los seus,
amunt se'ls ne puja:
quan los té al bell cim de tot,
avall los cabussa,
pel gust de véurels tombar
d'aprop de la lluna.

† JACINTO VERDAGUER, PVRE.

MONTSERRAT

(Fragment de una epistola escrita en 1849)

Coronada com de un vel
pel fum que'ls vapors vomitan
y que penatxos imitan
al dibuxarse en lo cel,
sembla un leny que sens rêcel,
tallat de l'ancla lo cable,
navega ab vent favorable
en busca de un port millor
hon puga anclar sense por,
hon sia'l mar més estable.

Sobre un cel brillant y blau,
de boyres cenyit lo peu,
¿es lo que allá lluny se veu
de gegants algún palau?
Aquells pichs tan alts, digau,
¿columnes son tal vegada
hon del cel está sentada
la bóveda crestallina,
rica y transparent cortina
entre Deu y'l mon tirada?

Aquells alts pichs hon fa niu
l'áliga, reyna del vent;
aquell front que'l firmament
sembla sostenir altiu;
aquell mont que hivern y estiu
se mostra adust y pelat
y hon está'l temple sagrat
en que del cel la Senyora
día y nit lo poble adora,
aquell mont es Montserrat.

¡Oh tu, temple de Maríal,
¿cóm tens deserts los camins
que omplí un jorn de pelegrins

la continua romeria?
¿Cóm no venen en lo día
en devota professó
los monarques de Aragó,
sense corona y a peu,
perque la Mare de Deu
los alcance son perdó?

Montserrat, en va'ls esperes,
puix mentres tu estás immoble
perdé d'Aragó lo poble
sos reys, ses lleys, ses banderes.
Tot passá com les lleugeres
boyres que'ls vents dissiparen,
y com altres temps portaren
hómens sense fé en llurs cors,
perçó, oh Mont, desde llavors
deserts tos camíns quedaren.

Peró nó, deserts no están,
que encara de fé la flama
alguns pits devots inflama
que a adorar la Verge van.
Mira, sinó, cóm pujant
van una mare y ses filles
vers lo Santuari, hon brilles
sentada en cadira d'or,
pera oferirte son cor
que a acceptar, Reyna, te humilles.

Mare de Deu, si mon cant
es digne de que l'oygau,
jo us ho suplich, escoltau
los vots que aquells cors vos fan.
¡Oh! Feules ditxoses, tant
com vostre Fill les feu belles,
y si está que ses estrelles,
han en son dol de lluhir,
Verge, feume a mí sofrir
ab tal que no penen elles.

† JOAQUÍM RUBIÓ Y ORS.

REVISTA LITERARIA

La producció literaria del nostre renaxement es en extrém abundant y, com se sol dir, excedeix als càlculs més optimistes. May s'ho hauria imaginat aquell infadigable escriptor qui en vida s'anomená Francesch Pelay Briz, qui en son *Calendari Catalá*, antecessor del present, apuntava ab amor tan patriòtich les escasses obres que anyalment sortían en aquella época, sense descuydarse cap fulla que tingués bon agre literari. Avuy es tot altra cosa: anarem fent lo meteix que ell en los primers *Calendars*, mes d'any en any ha crescut extraordinariament la producció fins al punt de que avuy, dintre'l limitat espay de que disposám, sols podém donar compte de les obres més importants aparegudes en l'any darrer: escrivím una revista y no un catàlech bibliogràfich.

Y pera començar la revista, femla respectuosament dels escriptors exemplars que'ns dexaren per sempre, fixantnos en un poeta y un prosista: lo mestre Anicet de Pagés y en Marián Vayreda, com a símbol y representació d'altres companys que feren com ells lo dolorós traspás. En Pagés fou poeta de gran alé sobretot en sa primera época en que escrivía *L'Anima en pena* y *A una dona*: enamorat del cayent bíblich, lo donava a ses composicions, impregnades de la més depurada poesia; en Vayreda era'l gran prosista de montanya que descrigué com ningú les escenes de la naturalesa y les passions humanes que tenen per escenari la immensitat de la terra y del espay. D'un y altre tindréu ocasió de parlarne, ajudant Deu, en la vinenta *Revista*, donchs los editors de la *Il·lustració Catalana* (notable publicació d'enguany), ne estampan varies obres.

Tres poetes que poden considerarse com la més alta personificació poética de sa regió respectiva, nos han ofert cada un d'ells un volúm de composicions: nos referím a n'en Verdaguer, en Costa y Llobera y en Llorente. Del

primer, un bon amich n'ha arreplegat algunes excelents poesíes alusives al *Corpus Christi* ab quin sagrat nom ha capsat la colecció. La no igualada potencia poética y artística de Mossen Cinto s'hi descobreix en cada un d'aquells treballs entre'ls que sobressurt la dedicada a la *Custodia de Barcelona*. Mossen Costa y Llobera, lo pulcre y refinat poeta mallorquí, ha publicat dintre de la Biblioteca de la revista *Catalunya* un hermós enfilall de *Tradicions y Fantasies* en les que's pot admirar a son ilustre autor en tots sos aspectes, inclós lo lírich, ahon tant despunta son estre delicat. En Teodor Llorente ha reeditat son primer tomo de poesíes publicant lo *Nou llibret de versos*, vessant de armoníes y de perfums de la horta valenciana y de carinyoses salutacions als catalans.

S'han publicat les *Poesies* d'en Thomás Forteza, lo Mestre mallorquí, autor del romanç *L'ombra d'en Muntaner*; lo erudit escriptor en Jaume Massó y Torrents, ha fet estampar, formant part de la Biblioteca hispànica, les *Obres poétiques de Mossen Jordi de Sant Jordi*, ahon se'ns dona a conèixer un gran poeta catalá del segle xv, casi desconegut y a qui sols de cent en quaranta citavan alguns erudits. En Rubió y Lluch ha publicat, sentlo precedir d'un interessantíssim estudi històrich, lo volúm quart y darrer de les poesíes complertes del *Gayter del Llobregat*, qual colecció es la primera pedra del renaxement. Altres poetes han produhit bons llibres. En Guanyabens, lo refinat artista de miniatures y delicadeses, ha escrit *Voliaines*; en Riquer, l'escriptor dibuxant, un sentit aplech de planys en vers, unes suaus *Anyorances*; l'Apeles Mestres un axerit *Follet y La Barca*; en Manel de Montoliu, *Lo llibre del amor*; en Suriñach Senties, *De la vida*; en Joaquím Cabot, *A cop calent*; en J. Terrí, *Gotims i pámpols*; en Sagraera, *No'tes y clams*; l'Armengol, *Voladurias*; en Calzada, *Violes*; en Torres, *Flors marcides*; en Tous, nou y excelent poeta mallorquí, les *Flors d'Ametller*; l'Aladern, unes *Odas paganas*; en Jaume Boloix, *Voladurias*; y per si no'n tinguéssim prou ab aquest devassall de poesíes, en los dos darrers volums dels *Jochs Florals*, publicats desde la aparició

del anterior CALENDARI, si hi llegiríem una llarga tanda de tota mena, alternada ab bona prosa literaria y ab discursos patriòtics.

La obra capdal de prosa d'enguany es la colecció *Varia*, d'en Pin y Soler, un autor a qui començavam a anyorar. Allí veurém descrit ab una fluïdesa y humor incomparables un seguit d'escenes de pescadors y d'altra gent del poble, amen de moltes impresions personals senzillament delicioses. La prosa d'en Pin, ab sa espontaneïtat y sos alts y baxos, té quelcom de genial. En Ferrán de Querol, un altre novelista tarragoní, neu d'aquest any, ha publicat dos llibres de prosa, *Clixès*, y *Hereu y Cabalé*, en los que's revela fácil narrador de costums tarragonines. En Colomé y Fors en ses *Impresions* descriu les empordaneses, en J. Aladern les del Camp de Tarragona en *La gent del llamp* y lo simpàtic Joan Rosselló les de un recó de sa Illa ab lo llibre flamant *Manyoch de fruita mallorquina*, plé de observacions directes de la naturalesa. Un altre autor jove, en J. Pous y Pagés, de autor dramàtic que era, s'es tornat novelista, saltant d'un bot a un dels llocs més oviradors ab sa primera noveleta *Per la vida*. També son dignes d'esmentarse los *Croquis cubans* d'en Suriñach Senties, llibre dels més ben ensopegats del any; *Postas de sol*, d'en Rocamora; *L'Hostal de la Balla*, d'en Miquel S. Oliver; *Llibre del Dolor*, d'en Jacint Capella; *Ensaigs*, d'en Enrich Paz; *La Riallera*, d'en Pomés; *Cassius y Helena*, idealíssim assaig dramàtic d'en Eusebi Güell y López; *Impresions montserratines*, d'en Roger de Llúria; *Titellas febles*, d'en Pujulá y Vallés, y altres y altres obres originals y traduccions tan notables com la de *Vida nova* feta per en Manel de Montoliu, de que no podem parlar per falta de espay.

També farém la enumeració d'algunes obres històriques referents a Catalunya, sortides enguany. Lo francès M. Joseph Calmette ja conegut per altres treballs relacionats ab la nostra historia ha publicat un llibre notabilíssim del que se n'ha ocupat ab elogi tota la premsa sabia d'Eropa: *Louis XI, Jean II et la Révolution catalane*, obra d'imponderable utilitat pera'ls estudiosos catalans y que consta

d'una secció ben nodrida de documents en la nostra llengua. Lo Dr. Joseph Ametller, de Girona, mort fá alguns anys, dexá inédita una obra a la que consagrà tota sa vida y que ara lo canonge Collell ha començat a publicar ab lo títol de *Alfonso V de Aragón en Italia y la crisis religiosa del siglo XV*; ja n'ha sortit lo primer volúm y s'anuncia la próxima sortida dels altres dos. Los erudits francesos M. M. Bohemer y Morel-Fatio han publicat un curiós estudi sobre *L'humaniste catalán P. Galés* (personatge casi ignorat del sigle XVI); en Gonzalez y Sugrañes ha donat a la estampa un estudi sobre la *Mendicidad y Beneficencia en Barcelona* que conté moltes curiositats Barcelonines; y'l militar senyor La Llave ha publicat una *Historia del sitio de Barcelona en 1713 y 1714*. Ategirém en aquesta llista los estudis d'en A. Vassal y Elisa Gay sobre Mossen Cinto, Mr. Gaspar Decurtins escrit en *romanch* sobre *La Literatura neo-catalana*, y lo de l'Aladern que porta aquest suggestiu títol *Lo catalá es idioma o dialecte?* y un bon llibret pera les escoles: lo compendi de la *Historia de Catalunya* escrit per en Monjo y Segura. Darrerament s'ha publicat l'interessantíssim estudi folk-lórich d'en Valeri Serra y Boldú, *Culte popular a la Mare de Deu*.

Com a manifestació literaria del any no podém dexar d'anotar la ruidosa polémica motivada per una sortida de tó de tot un académich castellá tan ben informat com en Menendez Pidal. Gracies a sa invectiva anti-catalana hem tingut lo pler d'assaborir alguns treballs de crítica fina y contundent escrits per en Jaume Massó y Torrents. També li contestaren ab bona argumentació l'Angel Aguiló, l'Opisso y en Masriera, y ara darrerament l'infadigable defensor de la llengua catalana Mossen Antoni Alcover desde Mallorca ha disparat al ufanós académich de Madrit un respectable volúm de més de trescentes planes que es una eloqüentíssima alegació en defensa de la nostra estimada llengua. Deu li pach.

Y acabaréu (¡per últim!) donant quatre bones noves del any. La fundació de la *Il·lustració Catalana*, la de la *Biblioteca popular de L'Avenç* (que compta ja catorze volums)

y la de la *Societat Catalana de Bibliòfils* que's proposa tot seguit la publicació de textos catalans rars e inèdits... y la inauguració de les càtedres dels Estudis Universitaris Catalans.

Ja veuen, donchs, que l'esplet d'enguany es abundantíssim.

E. MOLINÉ Y BRASÉS.

LA VINGUDA DELS SANTS REYS

(EN SA DIADA DE 1863)

Nits de lluna clara
les nits del Janer,
vetllades de somnis
cap com la dels Reys:
tot dormint ¡quins somnis!
¡quins somnis despert!
¡quins castells en l'ayrel
¡quin beure a galel!

—May a l'infantesa—jo tornar podré.—

Mentres m'acotxava
tremolant de fret,
la mare ja'm deya
que sentia'ls Reys:
—Para bé l'orella,
escolta ¿no sents?
¿No sents la musica?
de segur, son ells.—

—May a l'infantesa—jo tornar podré.—

¡Si me'n deurán durne
de coses los Reys
ab tantes pregaries
com los hi he fet!

—Dorm, la mare deya,
calla y dorm, fill meu,
que si no dormías
no't durían res.—

—May a l'infantesa—jo tornar podré.—

Tot sentne becaynes
ja'm sembla que 'ls veig,
ja'm sembla que venen
per lo meu carrer:
l'un es ros y jove,
l'altre blanch y vell,
lo mitjà que es negre,
cavalca'l derrer.—

—May a l'infantesa—jo tornar podré.—

Cavallers y patges
van darrera d'ells,
de matxos y caxes
n'hi ha un reguitzell.
¡Quins renills de poltros!
¡quin trepitg de gent!
¡quin trontollar d'argans!
¡quin glatir de dents!

● —May a l'infantesa—jo tornar podré.—

L'endemá a trench d'auga
me'n llevo amatent
per escorcollarne,
frissant, lo cistell;
mes si de joguines
n'es curull a seny,
de lleminadures
no'n vulláu pas més.

—May a l'infantesa—jo tornar podré.—

Tan so's lo Rey negre,
no m'ha portat res,

de carbó ni cendra
no n'he trobat gens.
—¿Veus, deya la mare,
que t'hàn dut los Reys?—
Prou, prou, mare meua,
ja ho veig y... ho entençh.

—May a l'infantesa—jo tornar podré.—

1887

Deu vos ho pach, mare,
vos ho pach al cel,
y vos dó posada
aprop dels Sants Reys.

† TERCENCI THÓS Y CODINA.

LA VALL DE JOSAFAT

Del mon la gent apinyada
a la taula de la vida
ab més fam quan més menjavan
ab més set quan més bevían.

Cadascú ab ulls envejosos
de que un altre més prenía
l'esguardava ab la superbia
y'l robava ab l'avaricia.

Era gran la taula, tots,
tots ben amples hi cabían,
si l'humilitat hi anava
ferli lloch ningú volía.

L'ergull los cors irritava
y les mans alçava l'ira,
quedant sempre del més fort
lo més débil trista víctima.

L'ull despert y encés la gola
la luxuria desxondia...
més vingué'l jorn del judici
ferest com la mort terrible.

Y vaig veure al cel quatre àngels
cridant la gent adormida
de les quatre parts del mon
ab veu que per tot arriba.

Tots los vius venir vaig veure,
los morts vegí com sortiren
la llosa alçant de llurs tombes
que axecar molts no volian.

Lo mon s'esfondrà a les hores,
sols una vall romanía
hon replegats vius y morts
Deu començá a fer justícia.

Bon Jesús, dalt de la Creu,
tu qui per l'home morires,
molts pecadors t'imploraren
no'ls valgueres aquell día.

Plorant los ulls acalavas,
y vessá com de font viva
la caritat que en lo mon,
a tothom rembre podia...

Misericordia esperám
y no esperám may justícia,
de l'esperança n'hem feta
bena que'ns tapa la vista.

¡Qui hagués viscut com de mort
ja hagués tornat a la vida
per cumplir la lley de Deu
que oblidada abans tenia!

MIQUEL V. AMER.

—Un engany fan al prudent, mes dos al innocent.

—Ni casament sens flors, ni mortuori sens plors.

LOS NUVIS DE VERDUN

De ma primera excursió a França 'n conservo un recort trist, una visió fundament dramática.

Haviam passat l'estiu a Puigcerdá, des d'hon, segons la direcció del vent, a certes hores del dia y fins de la nit, sentíam lo tétich ressó de les canonades que l'exércit espanyol etgegava contra 'l castell de la Seu d'Urgell, prè abans pels carlins. La lluyta continuava encara quan mos quefers me reclamaren ja a Barcelona. Tenia ab mi a ma muller y ma filla. Empendre 'l retorn per la nostra montanya, llavors fressada continuament de convoys d'un y altre bando, que davan lloch a escaramusses quan no a combats sagnants, era per demés perillós. Per axò resolguerem entornárnosen per França, canviant la ruta de vinguda que havia sigut pel Rosselló, per la d'Ax a Foix y a Tolosa, ahon aniríam detenintnos abans de pendre a Portvendres lo vapor que'ns duria a Barcelona.

Una volta més resultá cert l'adagi de que «l'home proposa y Deu disposa». L'estiueig de 1875 no'ns podia dexar sinó tristes recordances. Quatre o cinch dies abans d'empendre 'l camí d'Ax, una turbonada espantosa havia tret de mare l'Ariège y 'l Garona, assolant poblats y terres, escampant arreu miseria y mort.

Fou a Oussat que començarem a veure'n ja les marques. Viatjavam en *landeau* obert, y 'l minyó que'ns conduhía no cessava de signárnosles a mesura que les anava ell descobrint de la banquetta estant. Traginer de la comarca, conexia aquella encontrada pam a pam, se sabia ja de cor totes les histories y llegendes d'aquella devastació horrible. Mes com no era lo meteix imaginársela que contemplarla en la realitat, la visió directa de la destroça del país de ses afeccions arreu li arrencá exclamacions de condol que'ns arribavan a l'ànima, li feya rodar lo cap ab desespero, no'l dexava estar un moment quiet, l'enfellonia. Son fuet ana-

va d'ací d'allà punxant l'ayre com una espasa, quan ab ell volia signarnos aquells estragos.

Aquests anavan crexent a mesura que guanyavam camí: aquí, prats assolats, márgens a terra; allà, un campament militar guardant carros, taules, llits, breçols embarrancats al llot dels camps que havían sigut amaratats d'aygua; més amunt, un molí enrunat, un camí esquexalat o abarricadat de códols; a una banda y altra de riu, grans esteses d'arbres morts, arrels enlayre y ab la mísera cabellera enserrellada de brossa y tanch; herms salpicats de carronyes de vaques y cavalls sobressortint de la terra com penyes informes; un veritable camp de batalla abandonat ja pel vencedor y sobre 'l qual s'extenia la gaya claror d'un sol radiant que'ns arribava a ferir com una rialla sarcástica. La commiseració 'ns prenia, los ulls nos espurnejavan, lo dol del cotxer nos anava punyint més y més a cada pas.

Per fi, vam arribar a un giravolt del riu que s'interposava entre dos pobles: Les Cabanes y Verdun.

— Mirin, mirin, Verdun, aquell poblet ajaçat allà a la dreta!—exclamá l'auriga, punxant més fort que may l'ayre ab son fuet.—Reparin aquella casa sense devanter! Mes quin *regret* fa açó, *tonerre!*

Y mentres l'home rodava 'l cap ab defici y s'axugava una llàgrima ab la mànega del braç esquer, guaytareu tots nosaltres ab condol aquella casa mitg enrunada, que, com un armari saquejat, permanexia sense tampes, ab les llexes sotmogudes, decantades cap avall com per escupir al riu, que li llepava 'ls peus, les poques prenes escapades del saqueig: un llit tot desfet y mitg penjant del cayre de les vigues, algùn quadret per les parets, una cadira per terra, llenques de roba blanca enfangada voleyant d'ací-d'allà.

—Redeu! redeu! redeu! Aquexa es la cambra dels nuns!—anava exclamant aquell home ab un *patois* gabaig que ab prou feynes enteníam. Y llavors, parant lo cotxe, nos explicá la trista historia que aquelles runes li evocavan.

Al matí meteix del día de l'ayguat, s'havía casat l'hèreu d'aquella casa. Com que aquesta era petita y a Les Cabanes

hi há un bon hostel, la generosa parella s'hi feu seguir tots los convidats a la boda pera dinar y ballar tota la tarda. Lo pare del nuvi, ja viudo y tullit que estava, hagué de resignarse a romandre a casa, y s'hi quedá plorant. Mes lo xicot, que bojament enamorat anava cech d'alegría, no vegé aquelles llágrimes que contristaren tota a sa tendra muller. Y mitg poble de Verdun se trasladá a Les Cabanes a celebrar aquell casament.

Era ja a posta de sol quan lo cel començá a ennegrirese, a tronar d'una manera esgarrifosa. Al parpelleig ofensiu d'un llampech, la nuvia se persigná, abandoná 'l braç del seu marit y s'abocá a una finestra.

—Uy, uy, quin cell quina tanahor! Andrè, anemsen; ton pare está sol.

Tants y tants foren sos prechs, que'l nuvi a la fi cedí.

Ab penes y treballs y amarats de cap a peus lograren arribar a casa. Un y altre pujaren a dalt al jayo, qui estava extraordinariament espahordit per aquell temperi. Lo ficaren al llit y agombolaren bella estona pera que s'escalfés y adormís bé.

Lo devassall d'aygua que anava crexent, lo rebombori etern dels trons y la tanahor espantosa del riu y del vent que ho feya cruxir tot, los arribaren a posar nerviosos y callats, los van empényer més y més a enxovarse dintre 'l llit y a fondre en estreta abraçada tot l'amor y tota la bardsa que, per primer colp a la vida, passavan junts.

Lo flagell durá, durá, y ningú sab lo que passá allá dins. Però l'endemá al matí, quan lo cel se serenava y 'l riuot anava minvant, los vehins de Verdun que primer gosaren a allargarse fins a la ribera, van quedarse clavats, glaçats y plorant, devant d'aquella caseta esfondrada, que, com armari saquejat, permanexía sens devanter, ab sos trespols decantats a punt d'acabar d'escupir al riu les poques prendes escapades del saqueig: lo llit dels nuvis, lo vel d'ella, la corona de flors de taronger, tot si cau no cau, al cayre del precipici, tot brut, esquexat, marcit per l'aygua!...

Los més ardits o plens de caritat, ab aygua a genoll y saltant runa sotmoguda, van penetrar a la casa. Sols lo si-

lenci més espantós los hi esperava. No hi havia ànima viventa.

Los cadavres dels nuvis foren trovats, a la tarda, al primer revolt del riu, mitg coberts de terra y mata, estretament abraçats, horriblement inflats, desconeguts!

Lo del pobre vell, del infeliç tullit, ningú 'l cercà.

—Aniría a raure al mar ab los cents y cents que hi anaren de Tolosa,—vam exclamar nosaltres.

—Ho sé pas. Mé... un *veillard* com ell ja no es de dolre.

NARCÍS OLLER.

HIVERN

Lo vell hivern arrossegá sa vesta
assecant les tardivoles brotades
y encatifá de roses esfullades
los amagats camins de la floresta.

Brandant pausadament la blanca testa,
escampá la llevor de ses nevades
y embolcallá les branques despullades
ab lo mantell irat de la tempesta.

Lo clam potent de la tardor vençuda
s'estengué tremolant per la planuria
com plany darrer de la natura morta;

mes l'hivern, escarnint a la abatuda,
feu ressonar la solemnia boscuria
al sò estrident de sa rialla forta

XAVIER VIURA.

CANÇÓ DE MAIG

¡Ave, María!

Cantáu joh cors! Somriu la primavera,
y ab son encís de germinal virtut
fá rebrollar les fonts de joventut
pel món ja vell, com en sa edat primera.

Sembla que tot en un suprem esforç,
tornar al temps del Paradís voldria,
y'l preludi ne canta en l'harmonia
d'aygues y zéfirs, d'aucellada y flors.

Sembla que tot l'aspiració pregonia
a una bellesa intacta y virginal,
com a l'amor més tendra y maternal,
dins aquest himne que ara'l Maig entona.

Y bé t'aclama sense mot precis
l'himne suau que la natura eleva,
joh Reyna dolça de les flors, oh Eva,
lliri suprem y cor del Paradís!

Mes ay! si'l cor humá, com la natura
demana una Eva —puretat y amor—
també la vol que sapia de dolor,
que ab un plor dolç li calme l'amargura.

¡Y vet-aquí, dins la claror de Deu,
la Verge Mare, l'única perfeta,
suprema creació d'un Deu poeta (*)
qui per ser home volgué ser fill seül

MIQUEL COSTA Y LLOBERA, PVTE.

(*) *Poeta*, en lo sentit etimològich de la paraula, significa *creador*.

ORACIÓ A NOSTRA SENYORA

DEVANT JESÚS CRUCIFICAT

Planyse greument lo cel ab aspre plányer,
cobert ab son mantell de negra sarja;
tremoleja la terra de pahura,
clavat en creu al Fill de Deu vehentne:
despullat de consol, fermats los braços,
l'axeca'l món dessobre del Calvari,
lo món que ahir ab son alé basíla,
lo món que avuy ab sa agonía salva!
De son ver Deu, Gerusalém fá befa,
y encara'ls echos ne son cants de gloria,
y encara s'ou lo remoreig de palmes:
la iniquitat del poble que arredossa,
les entranyes del Gòlgota ha partides!
Mes ¿qui dirá lo greu penar, oh Verge,
que crudel vostre cor de Mare esquinça?
¿Quí contemplar podrà vostra tristura,
sense vessarne a doll amargues llágrimes?

A vos venim, oh dolorosa Mare,
afexugats pel pès de nostres culpes;
ab vos plorant al peu de aquest sant Arbre
ressucitar vullaunos a la vida:
vulláu ohir als fills que ab vos se dolén,
puix que Deu ha volgut en aquest día,
devant tot l'univers, fosseu per sempre,
vera Mare de Deu y Mare nostra.

JOSEPH M.ª SERRA Y VALLS

Barcelona, Novembre de 1895.

CASTELLS EN L'AYRE

Una noya'm va donar
un esqueix plè de clavells
y olorantlos ¡quants castells
en l'ayre vaig fabricar!
Tan clars los veyá y tan bells
que m'aní acostant prop d'ells...
y ab l'alèls vaig esfondrar.

† MARIAN AGUILÓ Y FUSTER

LA TORRA DE SANT DIMES

(A PROPÓSIT DE LA RESTAURACIÓ DE LES ERMITES DE
MONTERRAT)

Quinze anys fá la vegí arranada en l'alterós penyal del Montserrat que arredoça lo monestir. Un cèrcol excavat en la superfície plana de la roca, hi restava, com imborrable testimoni de sa existència, perennement marcat en lo gran llibre de la historia patria, que a voltes trovám obert, axis en les més altes cingleres com en les més pregonas valls de Catalunya.

La senzilla y circular excavació me parlava ab viva eloqüència. En un moment me feu saltar segles y generacions, com no ho podrá fer may lo fluyt elèctrich en sos prodigiosos avenços.

Jo veyá en llunyans temps, en molts cents anys enrera, al país poblat per gent forta y selvática. Encara que sa organisació era embrionaria, recordí quelcom de lo poch que d'ella nos ha pervingut y que verament la caracteriza-

va. Autónomes les regions, s'avisavan y aydavan quan menester era, per mija de senyals, que elis s'entenían molt bé. Així comunicavan lo perill del Mediterrani al Atlántich.

Eran estes senyals, fumeres, qual negra columna de dia s'ovirava y repetia d'un cim al altre. Mes a la nit, vius focs presentant resplandors alternatius, eran l'avís del perill que aparellava a la defensa.

Aquesta primitiva telegrafia óptica Jels pobles íbers ¹, radicava en senzilles torres fetes de pedra y fanch. Era l'*opus formaceos*, o siga esta tapia indígena, segons los autors romans, tan resistent com les millors obres de pedra de son temps. Ja era molt dir.

En aytals torres s'observá un gran mohiment, quan un home heróich, un gran conqueridor, atravessá lo país íber ab enginys de guerra may vists. Prou s'aparellá la resistencia, mes no sigué possible oposarse al pas d'aquells exércits africans.

Los puigs més alterosos, al servey del capdill cartaginés, cuydaren en avant de trametre ordes forasteres, devallant de molt llunyanes terres. Allí hon hi mancava una atalaya, hi era cuydadosament alçada, y al perfeccionar, en lo que hi cabia, lo primitiu sistema de senyals ibériques, restá adscrit a les nostres torres lo nom del valerós general. Son recort, servat durant llargues generacions per los pobles pirenenchs, l'ajuntaren igualment a molts llocs de remarcable grandiositat. Los gegantins graus del Pirineu Emporitá, veritable escala de titans, en la geografia de Pomponi Mela reb en lo nom d'*escales d'Anibal* ². En la Cerdanya, una famosa resclosa romana, que forma alt espedat de la riera de Montalba, porta aytambé lo nom de *salt d'Anibal* ³. Galicia, los Pirineus y les Balears, tingueren lo

¹ Cenac Moncaut, en lo vol. 1 de la *Histoire des peuples et des états Pyrénées*, apoyantse en una dita de Titus Livi, explica com los pobles íbers, al arribar los romans, usavan de telegrafia óptica, pretenent veure en l'usatge *Princeps* namque la continuació y tradició de tan antigua práctica.

² Diu Pomponi Mela: *qua inter exigua spatia ut gradus subinde consurgunt scalas Hannibalis appellant.*

³ Cenac Moncaut, obra citada. vol. 1, plana 187.

portus Hannibalis, la *insula Hannibalis* y lo *putei Hannibalis* ¹. Ell es lo primer héroe autèntich de la nostra terra, lo veritable Hércules ibèrich, de proporcions colossals al empendre sa famosa lluyta ab los romans en lo cor d'Italia, que de son pás ha dexas imperdurable recort.

Al gran naturalista Plini (que vivia en lo segle I de nostra Era, y per tant tres després del famós capdill cartaginés) se deu la existencia d'altre recort d'Aníbal, lligat ab les, llavors antiquíssimes torres d'*opus formaceos*, posades als cims de les montanyes pera servir de senyals. Les nomèna *specula Hannibalis*, ço es, *espills d'Aníbal*. Per tant, lo nom del cartaginés representá a la generació romana del imperi, lo que més avant ha estat per les generacions cristianes de Catalunya, en la reconquesta y en la edat moderna, lo nom del poble sarrahí, axí meteix vinculat ab les velles fortalèses de nostres montanyes, al nomenarles torres o castells *de moros*, axís en les tradicions de nostra terra com en les de les altres regions hispanes.

¿Cab negar en lo *Medulus mons* dels romans, en lo present Montserrat, la existencia d'alguns d'estos *espills d'Aníbal*, quan la situació descoberta y dominadora de la montanya axis ho reclamava? Podrá discutirse si n'alçaren en lo cim de Sant Geroni o en lo de Sant Dimes, mes sa presencia en dit lloch resulta indiscutible.

Passan los anys y desapareix la gent cartaginesa; llarch temps hi reposan los romans; y darrera uns y altres, breument hi assentan sa planta pobles invasors, que no hi fan cap estada. Dels franchs, dels germans y dels borgonyons no caldrá, donchs, tractarne. Mes podria dirse quelcom dels goths, si la sua feyna no radiqués casi sempre en regions diferents de la nostra.

Los espills d'Aníbal, de tant estar en vaga, perderen la trassa y se derrocaren.

Mes nous segles hi menaren a gent nova del Mitgdiá, creantse necessitats velles.

Les torres de guayta, axis les recloses dintre los potents

¹ *Estudios histórico-arqueológicos sobre Iluro*, per Joseph M.ª Pellicer y Pagés.

murs de la força o del castell, com les solitaries de dalt los munts de la nostra terra, començaren novament sa missió vigiladora, alternant los antichs noms d'*espills* y *miralls* ab altres més moderns, de *guardies*, *guardioles* o *atalayes*. Per tot se vigilava y arreu era assenyalada la presencia de la mitja lluna, ab aquelles fumeres y fogates, tal y com mil anys abans ho havían fet semblantment l'íber y lo cartaginés.

¡Quin avenç més trist lo de la civilisació mitgeval!

En lo segle ix, la torra del castell Marro, del castell carlovingí, que havia de veure alçar a son recés les primeres capelles montserratines, també llençá als ayres ses negrenques fumeres anunciadores del perill.

Lo gran capdill Almançor, en ses principals conquestes dels anys 985 y 1000, s'apoderá per dugues vegades diferents d'esta regió del Llobregat, y aquella torra alçada per los franchs en lo penyal avuy dit de Sant Dimes, vegé cambiar sa senyera de la creu per la de la mitja lluna. Los castells Marro, Bonifaci o de la Guardia, Collbató y Othgarí, ço es, los quatre que asseguravan la pòssessió del Montserrat, se convertiren en baluart de la nova ocupació sarrahina, oferintlos bon refugi a llurs botins de guerra ¹.

Seguiren a estes lluytes patriótiques y santes, les malifetes a que donaren lloch cavalcades bastardes y revoltes intestines en los segles xi, xii, xiii, xiv y xv. La torra del castell Marro no podia esquivar de jugarhi son paper en semblants tristes campanyes.

Mes sa orgullosa silueta no havia de tardar en venir a terra, axí que apuntava la Edat Moderna. Hòmens de males arts y vida odiosa, ensenyorits del antich baluart de la independència patria, lo convertiren en ampar de ses malifetes.

Poch hi durá la estada dels bandolers, operantse la

¹ Una escriptura del monestir de Sant Pere de les Puelles de que dona compte Argaiç en *La Perla de Catalunya*, tent referència al any 986, deya que los documents, llibres y tot quant no cremaren los sarraïns al apoderarse de Barcelona, s'ho emportaren després al castell de la Guardia.

transformació del castell en ermita al finir lo segle xv. Les pedres de la torra, utilisades al fer les parets de la santa casa d'oració, han desamparat del tot lo cimbal, restant de lavors ençà nu y pelat, com si may hi hagués hagut edifici.

La torra ja no 's referà. Als espills y guardies, a les fumeres y fogates, la electricitat ha cuidat abátreles per sempre més.

Emperó no's pot dir altre tant de la ermita aytambé enrunada. Res podrà abatre a la oració. Esperém confiadament en la restauració del lloch sant, no duptant que la invisible fumera de les pregaries torne a alçarse al cel en la rocosa cima, *për sæcula mundi*.

FRANCESCH CARRERAS Y CANDI.

* * *

La boyra dorm a dins del bosch dels somnis
del bosch florit plé de desmays de tortra...
la boyra dorm extesa sota 'ls arbres
esbadellant les roses.

La boyra dorm y 'l blau del cel esclata
ab un riure olorós de dona jove...
la boyra dorm breçant la cançó eterna
dels blats y les aloses.

La boyra dorm y tu darrera 'ls vidres
benehexes lo dia que tremola...
la boyra dorm extesa sota 'ls arbres
esbadellant les roses.

JOAN M. GUASCH.

—No compres casa d'aquell qui la ha obrada.

—Més val cuydat de vell, que saber d'hom novell.

EPITALÁMICA

Si l'aromer dona aromes
y la vinya penjolls d'or,
y dona'l pi sa rehina
y seus perfums les flors,
es per lley de la Natura:
quiscú dona lo que pot.

Si avuy vinch, donchs, a oferirvos
de ma lira un feble acort,
es que'ls poetes no poden
oferir tributs millors.

Com d'una veu que, perduda,
se'n sent lo llunyá ressó,
axí, soptant vostra ditxa,
sentiréu aquestos mots,
embaumats ab la fragancia
dels romanins d'aqueix lloch,
encensers de la Montanya
hon han florit vostres cors.

Als peus de la Moreneta
granaren les il·lusions
que han breçolat vostres ànimes
fins a aquest jorn tan ditxós.

La llaçada ja es estreta
que sols deslliga la Mort:
no s'afexugue en la vida
d'aquest matrimoni'l jou,
ni la nusada s'afluxe
que ha lligat lo sacerdot.

Voláu per exa Montanya,
aparellats com coloms,
y en lo cim de Sant Geroni
trobaréu d'Àngels un vol

que, frissosos, vos esperan
per coronar vostres fronts:
les amors que allí's consagran
no perden may la ufanor.

Contemplaules les altures
y'ls abims esglayadors,
y abraçáu ab la mirada
de la Patria'ls horitzons.

Voláu, voláu, rebejaushi
en aqueix cel tan blavós,
dosser immens de la Reyna
qui ha benehit vostres cors.

Estimaula a Catalunya
y al Estel qui porta al cor:
potser vostres fills un día
serán sos braus defensors.

Y si may la Mort, esqueipa,
buydava vostre breçol,
pensáu qu'aprop de Maria
haurá volat l'infantó,
com l'aucella que, perduda,
ha vist un arbre frondós,
y'l sentiréu cada vespre,
de la Moreneta entorn,
cantant *Salve*, com mos àngels,
perque jo ja n'hi tinch dós...

Barrejada avuy la essencia
més pura de vostres cors,
com la flayre de dós lliris
acostats pel ventijol,
amorosits, heu tastada
la millor ditxa del món.

Mentres dure en la llar vostra
d'aquest caliu la escalfor,
per les penes de la vida
no us mancará may consol:
pels cors qui l'amor no senten

no hi ha bálsam goridor.

La fé que us havéu jurada
sols la pot trencar la Mort,
que'ls perjurs ni aci en la terra
ni en lo cel haurán perdó.

L'espós se compara al roure
hon la eura s'arrapà fort:
serve l'espós la fermesa,
la esposa serve l'amor.

Diu Sant Pau: *La esposa casta*
es corona del espós;
peró si ell no se'n fá digne
s'entelan tots sos florons,
com estrelles que s'amagan
darrera un núvol cendrós.

Visquéu, amichs meus, y amauvos
de Crist ab la estimació,
com dues fulles germanes
nascudes d'un meteix brot.

Felíç espós, qui rumbejas
l'esqueix d'un arbre ufánós:
¡prou se'n dol de la estrebada
que s'ha sentit dintre'l cor,
fonent ses llágrimes tristes
ab altres que son de goig!

D'aytal preuada finesa
desde ara seréu deutor:
del mal ús que d'ella fesseu
daréu compte rigurós.

Plantéules fondes, ben fondes,
les arrels d'aqueix plançó:
quan vindrá la primavera
lo brodará tot de flors,
y l'oreig, fecondisantles,
les badará ab sos petons.

Després, ses branques ditzoses,
clapejades de colors,
com braços cançats, caigudes

del fruyt ab la fexugor,
donarán a la familia
ombra, goig, vida y consol...

JOSEPH MAS Y CASANOVAS

11 Octubre 1903

SOTA LA PLUJA

(IMPRESIÓ D'ISTIU)

Nos trobavam a Font Llitera completament rodejats de la boira, que després d'havernos impedit pujar al cim de Partuira, semblava no volernos dexar. Los traginers prou deyan que s'aclariria, però no'n feya pas la cara, donchs si bé devegades se destriava y una clariana de sol esmortuït iluminava un troç de paisatge, ben prompte noves glopades fredes, humides, se recargolavan al nostre entorn. Nos estavam asseguts, ben tapats ab les mantes, menjant un bocí, mentres les cavalgadures ab los morralets posats feyan lo meteix. Aquella boyra humida y la desilució soferta, nos tenian en un estat de indiferencia, de ensopiment enervador, en que fins un hom tenia peresa d'enrahonar, y no's sentia més que'l rach, rach, de la grana que'ls matxos anavan menjant.

Peró tot d'una, una remor llunyana, fonda, com si vingüés de dintre terra, nos fá axeribir que ni que haguessem rebut una descàrrega eléctrica.

—Axó es un tró; ja cal que fugim.

Y'ls uns que si es un tró, y'ls altres que si es una barriada de les que tiran a Caralps, passém un moment indecisos, quan un nou espetech, fort, recargolat, y molt més proper que l'altre, nos treu a tots de duptes.

Los moços a corre-cuyta vinga recullir les provisions y treure'ls morralets dels matxos, y nosaltres a prepararnos

les mantes o impermeables pera rebre la tempestat que s'acostava. Y avall, cap a Tragurá, que'n tenim per una gran estona; nosaltres prou tenim pressa al sentir los trons ja casi demunt nostre, però les cavalcadures no's donan pas per enteses; sembla que caminan de mala gana y que s'haurian estimat més mullarse y dinar ab tota calma.

—Mentres hi haja brisa no tinga por de pluja— me diu lo moço.

Bé prou que ho sabia axó, però també sabia que aquella boyra que'ns rodejava podia fondres en un instant, com axí fou.

Després de ün tró, fort, escardalench, s'aclarí del tot, y una ratxada de vent acompanyat de unes gotes grosses, inflades, nos feu abrigar ben bé.

—Ja la tenim a sobre; ara paciencia y avall sens parar.

Y al cap de poch començám a sentir aquella remor tan característica, aquella especie de grinyolament sech, que fá la pedregada quan s'acosta.

—Sant March, Santa Creu..... ara si que están ben posats.

Y aquelles gotes grosses, inflades, se tornan blanques, y ja no mullan, però reboten que dona gust per demunt nostre, ja'ns fan acotar lo cap sota'l sombrero y amagar bé les mans dintre la manta; les pobres besties baxan també sa testa y espolsan ses aurelles, però van seguint avall ab tota calma com si encara anyoressen aquell mitg morralet que havían tingut de dexar.

Sort que la calamarsada aquella no fou de durada, que o sinó no sé com n'hauriam sortit; però darrera seu vingué una pluja suau, fina, d'aquella que'ls pagesos diuen que no se'n pert una gota, que'ns anava mullant de mica en mica, com per acostumárnoshi. Al cap de poca estona lo meu barret ja no semblava tal; ab les ales caygudes tot al voltant, anava degotant com una cúpula, y aquella aygua filtrava després per la manta, y la seua fredor s'anava trasmetent a tot lo cós ab unes esgarriances que semblavan venir del moll dels ossos.

N. FONT Y SAGUÉ, PYRE.

LA PRESÓ D'EN SERRALLONGA

«Les ninetes ploran
ploran de tristò,
perque en Serrallonga
es a la presó.»

I

Tan valent com era!
Tan guerregadò!...
Pres y tot, encara
tots li tenen pó.

Diu que si'l lligaren
fou a tras-cantó;
diu que cara a cara
no l'agafan, nó.

Judas que'l trahia
no mereix perdó...
Les ninetes ploran
ploran de tristó.

II

Diu que no fou lladre,
lladre ni felló;
diu que guerregava
plé de convicció.

No era'l jou pel poble
ni pel seu brahó;
Llivertat y Patria
era'l seu penó...

¡Llibertat y Patria,
Patria y Relligió!...
Per çó en Serrallonga
es a la presó.

III

Quan hi entrava'l frare
¡quina contrició!
—Als qui us sentencian
deulos lo perdó—

—Als butxíns perdono;
a ne'ls Judas nó.—
—Reconcilieuvos
ab Nostre Senyó...—

Al Sant Crist s'abraça
y li fá un petó.
Les ninetes ploran
ploran de tristó.

IV

Quan a plaça 'l treuen
sembra un malfactó;
porta una mordaça
com un morrió.

Dret vora la forca
óu la acusació;
quan de vil l'acusen
fá ab lo cap que nó.

Lo butxí se'l queda...
penja en la buydó...
Tot un poble'l plora,
plora de tristó!

A. BORI Y FONTESTÁ.

BODES TRISTES

Jo sé que ton amor no es cosa vera,
jo sé que has escoltat un mal consell;
¡per l'or que tinch m'estimas!...—Cadernera,
tu piulas pels pinyons... ¡Pobret aucell!

Jo estimo ta bellesa porque es bella,
no pas pel goig carnal que'm puga dar.
Tu ets la rosa gentil y jo l'abella;
jo ja tinch anys, tu acabas d'esclatar.

Ton pare, ton padri, la gent que't volta,
sols veuen los tresors que jo tinch d'or...
Si la fortuna de mes mans es molta,
la riquesa de l'ànima es millor.

Acóstat, vina aquí; lo jorn de boda
no es pas lo que t'han dit los teus parents;
no es un *ridícul* nostre amor que's broda,
son dos ferros que's soldan, ben ruhents.

Tu, estás freda, gelada, fins tremolas;
jo, ja ho veus, te respecto, estich seré:
¡d'aquest moment, que un home't parla a soles,
no t'oblides may més! Escolta bé.

Ara comença l'himne de la vida,
¡quin gemegar si jo'l que't pensas fos!
Ara veurás la gent que t'ha trahida
venent-te com anyell, anyell xamós.

En mitg de ta desgracia, tens fortuna;
no seré'l teu marit, seré un germá;
tu, no m'estimas ara, ni una engruna...
¡Qui sab... pot ser m'estimarás demá!

La meva casa es teva, vida mia,
espérahí que's dexonde lo cor teu;
no fahas cap esforç per ma alegría,
jo ja estich resignat, mercès a Deu.

Si, quan tingas la vista ben serena,
—la que dins del cervell hi té los ulls,—
y, la passió, que no comprén la nena,
en la sanch de la dona hi faça tulls,

Si, llavors, la teva ánima m'estima
lliurement, escullintme de ton grat,
fent náxer la guspira, no ab la llima,
ab un batech del cor enamorat;

Llavors aquesta cambra será nostra;
mes, ara dormhi tu, soleta tu...
¿Que la experiencia de la vida't mostra
que t'has errat?... ¡No ho digas a ningú!

Axó ja no té esmena en l'egoïsme;
un altre amor—la Caritat—llavors
als dos podrá salvarnos del abisme
llegant ab passioneres nostres cors.

Esmersa lo diner de mes gavetes
tot en profit dels pobres d'aquest món:
fesles rajar en caritats secretes
y sias tu la boca d'exa font.

Vet'aquí una riquesa ben empleada,
nostra desgracia menos gran pot ser,
¡y la única, la única vegada
que a un amor desgraciat salva'l diner!

FRANCESCH TOMÁS Y ESTRUCH

ILÍADA D'HOMER

(FRAGMENT DEL CANT SISÉ)

Hèctor abrivadament surt del palau, e torna per lo me-
teix camí, seguint los carrers de bells edificis. Con, atra-
vessada la gran ciutat, arriba a les portes de Scées (per hon
devia exir a la plana), vingué corrent a encontrar-lo la
seua sposa Andròmaca, altament dotada, filla del magnà-
nim Eécion. Eécion, qui, en la Hipoplacia coberta de
boscuries, visqué a Tébes hipoplaciana, regint los Cili-
cians, havia donchs donada la filla a Hèctor del bronzejat
capell. Al venirli ella davant, una serventa la acompanyava
tenint lo tendre infantó a plech de braç, rebrot d'Hèctor
ben amat, qui un bell astre aparía. Son pare l'anomena
Scamàndrius, mas los altres Astíanacs (o sia *Rey de la
Ciutat*), car bé era Hèctor singular recolze de Ílion. Fèu
aquest mija-rialla, sgordant silenciós l'infant. Andròmaca,
aturant-se prop d'ell, ab los ulls en ayga, l'agafà per la mà,
e digué semblants paraules:

«Desventurat, la teua valor te perdrà, ni tens pietat del
teu fill encare infant, ni de mí, malastruga, qui prompte
enviduaré: car ben tost los Grechs, tot-d'una scometents,
t'ociuràn. Privada de tu, més me valdria ésser colgada al
sí de la terra: car, après la teua mort, ja no hauré consola-
ció, mas congoxes. Jo no tinch pare, ni mare venerable:
mon pare fou mort per lo diví Aquiles, qui ha destrohit
Tébes, la molt poblada ciutat dels Cilicians, d'excelses
portes. Puix que matà Eécion, no-l despullà, car sobirana
temor li-n entrà dins lo cor: emperò va cremar-lo en sa
mirable armadura; li alçà part demunt una tomba, e les
boscanes nimfes, filles de Júpitre abrigant la egida, valle-
jaren-la d'olms. Los set germans que, d'una part, dins los
palaus jo tenia, tots en un sol jorn anaren a fer stada ab
Plutó; car lo diví ayròpede Aquiles a tots donà mort, a
costat dels fexuchs bous e de les blanques ovelles. Nores-

menys la mare, qui regnava al peu de la Hipoplacia coberta de boscuries, après que la hagué ací amenada ensemps ab les reçagades riqueses, la dexà lliure, havent rebuda una grossa rehemçó: emperò la sagetayre Diana en lo payral palau la mal-ferí. Per què, Hèctor, tu est per mi un pare, una mare venerable, un germà, e aximeteix un marit a la flor del jovent. Are, donchs, tingues pietat; roman ací alt de la torre, per dupte de que no faces ton fillet òrfen e ta muller vídua; disposa la teua gent prop de la figuera borda, per hon la ciutat és més accessible, essent-ne lo mur avinent de saltar. Endret allà vinguts, ja tres vegades atemptaren d'entrar los més valents, abdos Ajacs, lo strenuu Hidomeneu, los Atrides e l'agosarat fill de Tedeu, sia que per ventura algun espert adeví açò-ls aconsellàs, sia que certament obehissen per lo llur coratge empeses.»

En açò, lo gran Hèctor del ayrós capell, li digué: «La meua muller, tots aquests perills aximeteix tinch je en compte; emperò bé-m moriria de vergonya davant los Troyans e les Troyanes del vel rocegant, si, com a vilà, llunyava-m dels combats per squivar-los. No, poch m'ho diu lo cor: car jo he après d'ésser tots-temps coratjós, e de batallar a la avant-guarda dels Troyans, per conservar la alta glòria del pare e la meua metexa. Ab tot, jo bé sent açò dins lo cor e en la pensa: un jorn vindrà hon finalment Ílion sagrada, hon Príam e lo seu poble batallador periràn! Emperò, tal hora com aquella, la dolor dels Troyans, ni la d'Hècuba metexa, ni la del rey Príam e dels meus germans qui, encare que numerosos e sforçats, cauràn en la pols ferits per los enemichs guerrers, no-m neguiteja tant com la teua, a-les-hores que algun dels Grechs d'eram acuyraçats, t'amenarà plorosa, puix t'haurá arrabacada de la lliure llum, e que, stant en Àrgos, ordiràs tela per orde de altri o, bé a malgrat teu, aniràs per ayga a Messeyda o a Hiperia: dura necessitat pesant demunt teu! E encare con, vehent-te scampar llàgrimes, hom dirà:—Veus-ací la muller d'Hèctor, qui excellia als domptadors Troyans, combats al setge de Ílion.—Aquestes paraules que, un jorn, algú proferirà renovellarán ta dolor per l'anyorament d'un

hom qui tenia poder per arrencar-te de esclavitut. Emperò que un munt de terra, essent jo mort, me cubra abans no-m porten la nova del teu dol e captiveri!»

Dit açò, l'ilustre Hèctor anà per abraçar lo seu fill; mas l'infantó, sgaripant, recula e s'abscondeix als pits de la nodrïça de bella cinta, tant lo sporugeix la vista del volgut pare cobert d'eram, ab la crinosa cimera que veu fortment bellugar-se dalt lo cim del elm. Féu lo pare volgut mija-rialla, e altretant la venerable mare: mas l'ilustre Hèctor, llevant-se l'elm del cap, bonament lo posà, tot relluhint, en terra; e après que hagué abraçat e gronxat lo seu ben-volgut fill entre los seus braces, féu voits a Júpitre e als altres deus, dihent:

«Júpitre, e vosaltres divinitats, vullau concedir que aquest meu fill sdevinga ilustre, axicom jo, entre los Tro-yans, que haja aytambé lo meu coratge, e que regne poderosament sobre Ílion! Que, un jorn, hom diga, vehent-lo tornar de la batalla:—Es encare molt més valent que son pare!—Que, donada mort a un enemich guerrer, ne port plenes de pols les despulles sangoneses, e que lo cor de la mare rebota de goig!»

Axí digué, e dexà son fill en mans de la sposa amada, qui, al rebre-l en son flayrant pit, feya tot plorant la mija-rialla. Lo spós que-u veu, se-n condolgué, e, afalagant-la ab la má, li endreçà encare semblants paraules:

«Infortunada sposa, per causa meua no tingues lo cor axí trist, car, en contra del meu fat, ningun guerrer no-m trametrà a Plutó: mas dich-te que no-y hà mortal, per covart ni brau que sia, qui, tantost és nat, puga squivar la sort. Donchs, en tornant a casa, basqueja per los teus propis treballs, la tela, la filosa, e ordena a les serventes de tirar avant la tasca: quant a la guerra, a tots los homens nats en Ílion, e sobre-tot a mí, aquella vindrà en càrrech.»

Donat fi en son parlar, lo noble Hèctor prengué l'elm de crins encimerat, mentre que la sposa amada fent la via del palau, are e adés girava lo cap, corrent-li cara avall abundoses llàgrimes.

ANTONI BULBENA-TUSELL.

LO BRAÇ DE DEU

LEMA: *Quid sicut Deus*

La vida 'l mon omplia, brollant dins les contrades,
com brollan de les penyes les aigues del torrent;
com brollan de la Terra les altres flamarades
del Etna y del Vesubi, pujant al firmament.

Les flors los camps pintavan, y llurs perfums y aromes,
despresos de mil plantes, flairavan l'aire blau;
la suau remor dels arbres que ombrejan valls y comes,
dolça harmonia feya juntantse al cant de l'au.

Verger n'era la Terra, d'amors y d'esperances;
catifa d'esmeragdes broidada per lo sol,
hon l'hom, portant coronas de roses, entre dances
eterna jovinesa passava sense dol.

Mes ¡ay! que ubriach de ditxa de sos devers s'oblida;
la veu de Deu no escolta, y menja 'l fruit vedat
del Mal; y abans que puga del arbre de la Vida
tastar la rica fruita, a mort es condemnat.

Passaren prest les hores de pler y de bonança,
les aubes rialleres, los jorns de sol plahent;
fugiren les vesprades de lluna y de folgança;
de la fredor vingueren les nits de fosca y vent.

Caigueren de los arbres podrits los fruits y fulles.
Ja no eterní la sava les branques de los oms.
Dins lo boscatge ombrivol no s'hi ouen ja les bulles
de rossinyols y merles, de tortres y coloms.

Lo crit s'hi sent d'angunia del frare occís pel frare,
lo brandament de llances, la mort per tot arreu;
la sanch la terra empapa, del fill que fer son pare,
del home que a Deu mata clavat dalt una creu.

Sa clara inteligencia es fuita ab sa colrada:
es morta ab la natura la vida de son cor;
y encara altiu axeca son front a la estelada,
dihent, lo cap del home es astre que may mor.

Al peu de la montanya les boires s'arreplogan
del sol s'hi pon derrera la esblanquehida llum;
les plantes moren seques, llurs flors ja no desplegan
colors de vives tintes, bellesa ni perfum.

¿D'hon ix lo fret oratge que'l moll dels ossos glassa?

¿D'hon cau la forta pluja més freda que la neu?

¿Qui llença 'l llamp feréstech que timbes arrebassa;
y 'ls trons que en va pregonan poders del qui los féu?

Los núvols s'avalotan, acurmullats s'empenyen;
demunt sos cims rodolan, armats ab foch, fiblons
que arrasan les montanyes y 'ls camps furiosos senyan;
gratant la ingrata terra com famolechs voltons.

¿Qué cridan, qué amenaçan? Per quin motiu s'afanyan
plens d'ira quantre l'home que ha destronat son Deu?
Passáu feres tempestes. Passáu que vos enganyan,
si a abatre vos envían lo nou imperi seu.

Lo llamp serveix ja al home lligat ab fils de coure,
tancats té ja los núvols dins màquines de cer,
y's mouen si 'l nou amo los diu que's poden moure,
y llur poder desplegan si força los fá fer.

Ohíu les canonades que tronan ab gran força.
Miráu saltar les bales, nou llamp que ell inventá.
Trescant tota la Terra, la creu de Deu tan tórcer
que ab la creu de la espasa may ha volgut lluytar.

Valent lo cor del home tot lo sagrat trepitja,
y esclafa pompes velles ab obres de més pes.
Tot lo que vol axeca; logra tot quant desitja.
Valent lo cor del home ja no té por de res.

Calláu, fiblons feréstechs, la vostra furia es vana
per castigar al home que va vestit de fort.
Matáu, si tant vos pesa, la veu de la campana
que a lo nou Deu enutja recordantli la mort.

Calmáu eix vent que glassa la sanch dins les arteries,
eix vent que de les tombes del Cementiri surt,
que descubrix del home los mals y les miseries
y son poder enruna ab lo moment més curt.

¡Que hi fá que dins la Terra sufreixca menys preuada

purgant lo seu delict, l'Humanitat! ¿Que hi fá?
si un jorn que per les guerres, de sanch fonch empapada
tot un Diluvi d'aigues no la pogué rentar?

Y l'hom segona volta se demostrá Rey d'ella,
regintla a son arbitri, fent cara a lo Creador;
fent veure a tots los pobles, fonats en sanch novella
que sols n'es d'ella l'Home, lo Deu y lo senyor.

Mes ay! Exes satgetes que feren l'avaricia
del Home que arreplega millons en caramull,
cremantlos, ¿Qui les forja? Lo Deu de la justicia
que del fals Deu castiga la vanitat y orgull.

Veritat es! ¡Tormentes, veniu de quatre en quatre;
Descarregáu les aigues dins los irats torrents,
si la superbia altiva del home havéu d'abatre
y per la recta vía menar sos pensaments.

¡Pobre del home! Ay, pobre; si portan les tronades
terratrémols y pestes, desolacions y morts;
si les caigudes pedres rosegan les onades
que arrencan de la terra los fonaments més forts.

Mes ay! Basta de furia. Lo só de la campana
pujant al cel invoca, de Deu la gran pietat,
y apenedintse l'home, ab ¡llágrimes demana
a Deu misericordia, perdó de son pecat.

Fibló que de cent pobles lo benestar retgiras;
Tronada que pregonas de Deu lo cástich fort;
Núvols de negres formes; calmau les vostres ires,
que lo fals Deu confessa que l'ha vençut la mort,

PERE D'A. PENYA

—No val cástich ni val concell a hom de mal cervell.

—A casa pobla, qui res hi porta, res hi trova.

—A la vinya del padri, tothom hi va a collir.

—Qui diu mal de la pera, es que la vol sencera.

REVISTA TEATRAL

Aquest any ja resulta més o menys satisfactori'l balanç teatral. A fi de comptes, un cop s'ha garbellat bé, encara que quede de la cullita bona part de boll, no d'exa de poderse arreplegar certa cantitat de bona xexa.

Les obres estrenades a Romea desde la publicació del anterior Calendari, han sigut un gavadal. Les que han surrat, en cambi, han sigut poques, merexent figurar a primer terme lo drama *Els Vells* de l'Iglesias, ab lo qual va obtenir lo seu autor durant la temporada un éxit dels més sorollosos que registra la historia d'aquests derrers anys del teatre catalá. Exit ben merescut, puix se tracta d'una producció arrodonida del tot, en la qual s'hi sent bategar fermament l'ànima d'una part del nostre poble. Y lo més notable del cas es que, ab tot y ser *Els Vells* una obra popular, la acceptació que va tenir no va pas reduhirse a la classe més interessada en lo conflicte, sinó a la generalitat del públich que acudia al teatre nit derrera nit com les mosques a la mel.

També va acudirhi durant les representacions del drama *Ayguia que corre* d'en Guimerá, qui va abocarhi tot lo seu talent d'escriptor y tota la seva experiencia d'home bregat en qüestions escéniques, produhint una obra de cayent modern, sense lirismes extremosos ni efectes llamants, propis pera enlluhernar de copy y volta però extremadament fonedissos. Es llástima que les representacions de *Els Vells* estalenessen les de tan hermosa producció, digna de ser conservada sempre en lo repertori del teatre catalá.

Peró més que axó es llastimós y irritant lo fet ocorregut ab la comedia dramática *L'Héroie* d'en Rusiñol, la qual, obèhint a exigencies de les autoritats, no va arribar a representarse més que un parell de vegades. La sátira que s'hi fá de la patriotería que va ser la causa de tants mals durant les guerres de separació de Cuba y Filipines, es realment

punxanta, fent brollar de les ferides que obra abundosa sanch. Per axó'ls qui s'hi creyan aludits, al sentir la fuetada, varen cuytar a fer mans y mánegues pera que se suspenguessen les representacions, ab veritable pena dels amants del art dramátich, que veyan en la obra la millor y la més equilibrada de les que ha donat al teatre'l seu autor.

Ab tot, lo públich va poder consolar-se ab *El pati blau*, producció que, sense tenir la força ni la consistencia de *L'Héroe*, resulta digna d'elogi pel sentiment que tota ella respira y per la poesia que se'n desprén: poesia dolça, tendra y malaltissa, però altament agradosa de fruhir. Sobre tot pels temperaments melancólics.

En cambi les persones de sentiments massa delicats, varen veure ab veritable disgust la representació del *Malalt crónich* del meteix Rusiñol, en lo qual se ridículisa crudelment la malaltia d'un malalt de vint anys y l'estat d'esperit dels qui'l voltan.

De la metexa temporada anterior es també lo drama *El mestre nou* del senyor Pous y Pagés, qui va demostrar possehir remarcables qualitats pera'l conreu del art dramátich, qualitats que ha semblat que volgués contradir fá poch ab la seva nova obra *L'Enemich*, no sostinguda als cartells sinó ben poques vetlles.

Igual sort li ha tocat a *L'aniversari*, del senyor Vilaregut, ab tot y tractarse d'una obra ben construïda, ab tochs dramátichs força ben ensopegats, però deslluïts per la pesadesa ab que s'arrossega la acció, entretinguda sempre per la repetició de situacions consemblants. En realitat, lo drama no passa a les taules, sinó a fora, cuidantse 'ls actors d'explicarne 'ls antecedents y la marxa.

Malgrat aquests defectes, la obra resulta un pas endavant donat pel seu autor, del qual no conexíam altra cosa que *La nit dels reys*, estrenada l'any passat y basada 'sobre 'l meteix assumpto per l'Apeles Mestres en lo seu poema *Margaridó*.

Durant l'any, comprenenthi la temporada acabada pel Juny passat y la començada pel Setembre, s'han estrenat a Romea un gavadal d'altres obres, la majoria de les

quals ni merexen la tinta que esmersaríam al escriuren lo títol.

En quant a produccions en un acte, s'han posat alguns saynets d'en Ramón Ramón, força apreciables, com *La agencia d'en Pep Currillo* y *El carro del vi*, los axerits monólechs *El prestidigitador* y *Feministe*, d'en Rusiñol, los pintoreschs quadrets de costums *La reyna del cor* y *Flor tardana*, de l' Iglesias, y un remat de carrincloneries de les que val més no parlarne.

Comparada ab los anys anteriors, la producció teatral ha sigut potser menys quantiosa, però de fruyts més assahonats, puix *Aigua que corre*, *Els vells* y *L'Hèroe* son tres obres prou fermes pera que pugan aconsolarse 'ls amants del teatre catalá de lo molt dolent que solen darnos al teatre del carrer del Hospital.

Lo de Novetats va ser escullit per la colla de jóvens que forman lo Teatre íntim pera donarhi un parell de representacions de *Edip Rey*, de Sófocles, les quals varen resultar veritables acontexements. Lo punt demostrat pels organísadors en presentar la gran tragedia ab tot lo luxu y la propietat desitjables, es del tot digne d'elogi, com ho es la tasca que han emprés ara de poch al teatre de les Arts de donar a conéixer algunes obres noves que s'ho valen y desenterrar del oblit algunes altres que no'l merexen.

Per ara les primeres vetllades han sigut ben acullides pel públich que ha omplert lo teatre, convertintlo de lloch d'esbarjo popular en aristocrátich punt de reunió.

Además de tot lo apuntat, cal per últim fer esment de la temptativa de resurrecció del teatre lírich catalá, dut a terme al Principal ab molt mala grapa y menos sort y del qual no'n sura altra cosa que l'idili *La Barca*, de l'Apeles Mestres y en Morera.

Veusaquí ressenyat a la lleugera lo moviment teatral del any. Si a fi de comptes no resulta tan brillant com desitjaríam tots, consolemnos pensant que per aquesta vegada, no *cualquiera tiempo pasado fué mejor...* ¡Repasen les revistes d'aquests anys derrersl...

J. MORATÓ.

PRIMAVERES

L'ametller floreix,
l'hivern va a la posta
ab sos camps gebrats
y ses grises boyres.

L'ametller floreix,
lo bon temps s'acosta,
ab sos nius d'aucells
y sos poms de roses.

La nineta creix
y l'amor s'acosta,
ab sa fletxa d'or
y ses ales rosses.

¡Maretes, vetlláu!
¡vetlláu a tot'hora,
que il-lusions y amor
trucan a la porta!

DOLORS MONSERDÁ DE MACIÀ.

ÍNTIMA

Es lo mirall puríssim dels teus ulls
un llibre obert que no més té dos fulls;
mes com contenen del amor la ciencia,
que de totes les altres es essencia,
lleginhi y relleginhi cada dia
tant hi he après d'estimar, videta mia
que ara a la mestra y tot n'ensenyaria.

MANEL FOLCH Y TORRES.

BALADA POPULAR DE FINLANDIA

Karina la bella,
gentil com un lliri,
sufrí cruel martiri
per ordre d'un rey.
Estrella era pura,
modesta y hermosa,
sirventa agradosa
d'un palau ja vey.

Un dia l'atura
devora sa cambra,
d'argent, tota, y ambre
lo rey, y li diu:

—Si vols ésser mia
¡oh Karina bella!
de or tindrás la sella
y un cavall joliu.

—Ni cavall ni sella
jo voldria pendre
no m'he duya a vendre
dins aquest palau.
Donáu a la reyna
que es la vostra dona
tota cosa bona
que bé li escáu.

—Si d'or no vols sella
ni'l cavall més noble
¿vols de lo meu poble
la govern parti?
¡Oh gentil Karina!
si vols la corona
lo rey te la dona
serás reyna ab mi!

—No vull més que l'honra
responli serena,
mes ¡ay! li fá pena
del rey la maldat.

—¿No ho vols? Donchs, que sia:
morirás voltada
d'espases, tancada
dins tonell rodar.

—Si axó feys, los ángels
saben que som pura...

—Per tu no hi ha cura
si no'm vols ohir...

.
Ella no l'escolta
y 'l rey sa sentència
¡oh dura inclemencia!
prompte fá cumplir.

Los esclaus per terra
fan rodar la bota
y d'ella'n degota
ben arreu la sanch.
Llavó admirats veuen
que axí com redola
ne surt y al cel vola
un colomet blanch.

Y dos corbs molt negres
a l'Infern se'n duhen
lo rey ¡ja li pruan
les dents de dissort!
¡Karina la bella
cobrá nova vida!
¡Del rey no s'oblida
la perpétua mort!

Traducció d' ANTONI M.ª PENYA.

Palma.

SORTIDA DE PORT ¹

La marineria, sense miraments, botzinant, com un mosqué impertinent, anava d'una banda a l'altra fent los darrers preparatius de marxa. La oficialitat y lo capitá al devant bregavan modosos ab la gentada, que havia vingut a despedirnos, pera que desallotgés lo barco. Les sírenes pitavan a intermitencies, avisant, axordant a la gent pera que's despedissen d'una vegada. Res hi valia: foren precisos l'ordre de llevar ancles y lo lleu gronxament que empenqué'l *yacht* al amollar ses amarres pera que's destriés la concurrència. Llavors, escales avall, cap a terra, anaren los uns; a bordo, sobre coberta, quedarem los altres. Molts ploriquejant, tots emocionats. La separació havia de ser un xiquet llarga y si bé la ilusió 'ns animava a marxar, l'espectre amenaçador de l'anyorament feya trontollar nostre determini.

Dexavam la familia per anar lluny; lluny, a intimar més fonament ab lo recort d'una altra familia, de la Sagrada familia de Nazareth; dexavam la patria per anar lluny, lluny, a conéixer, trepitjar y resseguir la patria terrena del qui, tot amor, llegá a la humanitat la patria del cel. Uns y altres, com no estar commoguts, com no sentir recances?

Mentres tant lo *yacht*, ab catxassa magestuosa y fent un parell de virades, guanyá la boca del port. Desde allí, decidit, prengué rumbo y la arrencada mar endins.

De colzes a la borda, fits los ulls a terra escorcollarem, en vá, si precisavam cap silueta dels sers estimats que hi quedavan; no més uns mocadors, que ja semblavan de nina, voleyant y expresius, més que cap telégrafo de banderes, nos feyan l'últim despidó.

Era al cayent de la tarda, regnava la calma y'l cel estava emboyrat; la fosca y una faxa de calitja espessa, que s'estenia de riu a riu, s'anavan ensenyorint de Barcelona. La ciutat aná aplanantse y los seus relleus confonentse fins a

¹ Del llibre en preparació «Mon viatge a Orient».

convertirse, opticament, en una ratlla blanquinosa, mentre per demunt del toldo calitjós suravan uns illots negres, fistonejats de resplandors ponentines, tots los cims de les montanyes de marina.

Al allunyarnos, aquests cims també s'abaxaren, s'abaxaren engolits per la boyra, dexant al descobert les ombres gegantines del Montseny, de St. Llorens de Munt y del Montserrat; les fites que de més lluny avisan als navegants que arriban a terra catalana; los braços que més amunt s'estiran y s'enlayran pera despedir als navegants que l'abandonan.

Al temps de saludar ab una Salve a la Verge Moreneta, la visió d'aquelles ombres estimades quedá esvahida, confosa ab lo tó cendrós de l'horitzó; y al demunt nostre un ventijol humit empaytant cap a terra les esfilagarses de la boyra dexava casi neta la volta del cel encara lluminosa.

De sopte, al lluny, aparegué una professó de llumets: eran los archs voltaichs del passeig de Colón y del Paralelo que de molt clars y brillants se tornaren, poch a poquet, petits y térbols fins a pérdre's de vista. Un xich més tart, al meteix indret, no més s'hi veyá una fosforescencia a flor d'aygua: era lo darrer rastre que'ns arribava de la esplendorosa lluminaria de Barcelona.

Mentres tant, al cel, s'encenían les estrelles, les amigues dels mariners, que contemplarem perpellejar llarga estona, embadalits, més devots que may, sentint que'ns feyan companyia en mitg de la immensitat de cel y aygua que'ns rodejava. En la mar regnava la llisor, la fosca y lo silenci.

Llavors compreguerem que'l nostre vaxell, immutable, ab lo seu panteig acompassat y ab voluntat de ferro; disposat, si calia, a lluytar ab los elements, aniria seguit, seguit, fent lo camí d'un predestinat; lo camí que'ns allunyava del port de nostres amors y nos acostava cap a Orient, cap aquell Orient que'ns prometia tantes sorpreses, tantes emocions, tantes sotregades en l'esperit. Fins llavors no sentirem la impressió de la soletat; la impressió intensa, fonda y aclaparadora de la soletat més gran que he sentit en ma vida. Eram a alta mar.

JOAQUÍM CABOT Y ROVIRA.

A N'AGNÈS ARMENGOL DE BADIA

AB MOTIU DE HAVER INICIAT LA ENTREGA D'UNA BANDERA
A LA «UNIÓ CATALANISTA»

Ja l'obra es duta a terme: te deyan somniadora,
y eix somni, que es ta gloria, ja 's veu realisat;
avuy ja tot un poble son mérit avalora,
avuy ja tens nou títol a la immortalitat.

Veyent que Catalunya redressa ja la testa
y vol se li respecte lo dret que may no mor,
de jorn de tanta gloria vols celebrar la festa
y ferli una penyora que'n siga bon recort.

Volent que fos aquesta bandera ben galana
y digna del objecte que tu t'has proposat,
fas crida perque siga la dona catalana
la que, per tu guiada, ho dexe realisat.

Ara, quan ja ben llesta, de seda y or brodada,
treball com de obra teva, la entregas a la «Unió»,
podrás dirlos: «Que siga per sempre venerada,
y en pau com en la lluyta, preneula per penó.

Tingaula en gran estima, y feula tota vostra,
si avuy es sols de un centre, de més pot ser demá,
que baix sos plechs se junten, com sota un meteix sostre,
tothom qui senta batre un cor de catalá.

Que siga en vostres juntes, lluhiula en vostres festes,
tingáu los concells sempre a l'ombra d'aqueix drap,
porteula per les viles, boy recordant les gestes
d'un altra que n'hi havia... quina es tothom ho sab.

Y si un jorn a la patria la sort li es malestruga,
si tornan traydoríes, que no ho permeta Deu,
no falte may un poble que ben alta la duga,
ni falte un Casanova a honrarla com se deu».

AGNA DE VALLDAURA.

¡SEMPRE AVANT! ¹

Sempre avant, sempre avant, Catalunya,
de los pobles esclaus romp l'argolla,
y d'esquena al estat que trontolla
marxa sempre de cara al progrés.
A la ciencia y al art dónals temple
si vols ser dels grans pobles aymada,
senipre avant, que ta empenta y volada
fará caure a qui va al retrocés,

Recorda que abans fores
regina de la mar,
que un jorn foren temudes
tes vencedores naus,
lo teu comerç e industria
d'antich han sigut grans;
redréçat, creu y espera,
comtesa del treball.

Polítichs sense entranyes
te volen aplastar,
llunyanes sangoneres
te dexan sense sanch,
no vullas que'ls de fora
malversen tos cabals;
a los qui fan cadenes
destérrals de ta llar.

Recorda que tingueres
corona per ton cap,
per tos soldats invictes
l'escut dels quatre pals,
palaus y places fortes
pels comtes sobirans,

¹ Del llibre de poesies *Voladuries* que acaba de publicarse.

y furs e independència,
y lleys y llibertats.

Detesta y abomina
de tos butxins estranys,
de los cacichs que't forjan
l'argolla del esclau,
y sías lo que fores,
un poble sempre gran;
redréçat, creu y espera,
comtesa del treball.

A la industria y comerç dónals temple
si vols ser dels grans pobles aymada,
sempre avant, que ta empena y volada
fará caure al qui va al retrocés.
Sempre avant, sempre avant, Catalunya,
de los pobles esclaus romp l'argolla,
y d'esquena al estat que trontolla,
marxa sempre de cara al progrés.

JAUME BOLOIX.

* * *

Que es trist que al fons del mar s'hi amaguen perles
que may veurán la llum,
y estrelles dalt del cel, que parpellejan,
y may veurá ningú!...

Les unes massa fondes, massa fondes,
les altres massa amunt;
que'l món positivista sols admira
lo que té enfront dels ulls.

Per có es que en ton cor d'àngel ningú 's fixa:
jsí tots n'están tan lluny!...
per có al plánye a la perla y a la estrella
jo 't planyo tant a tu.

RAMÓN SURINACH BAELL.

RETALL HISTÓRICH

RIVALITATS DEL BORN Y LA CUCURELLA

Pera festejar la felicitat arribada de Carles de Gant a Villaviciosa, ocorreguda 'l 19 de Setembre de 1517, Barcelona celebrà 'l dia 8 d'Octubre immediat una solemne professó de gracies, ab igual pompa y cerimonial que la de *Corpus*, y a la vesprada animadíssimes *alimares de foch ab jochs y balls*, y altres bullicies populars, per carrers y places.

Ab dit motiu, y anunciada previament d'orde del Veguer ab veu de crida pública, los *galans y dames* y altra gent d'upa de la ciutat, havían de fer una festa cortesana en la plaça de la Cucurella — avuy mal anomenada de la Cucurulla. — Mes de ben poch se n'hi anà que no 's convertís lo festeig aristocràtic en rebombori sagnant, o en una d'aquelles sorolloses parcialitats que en los segles mitjos tan sovint trasvalsavan als pobles; y tot, per haverse contrapuntat de mala manera 'ls *galans* del Born ab los de la plaça esmentada, fins al extrém de reptarse uns y altres a formal desafiament, mitjançant altres crides qual publicació no fou possible impedir, malgrat y les penes severíssimes ab que comminà lo Governador als trompetes o pregoners que s'atrevisen a ferla.

A tal punt arribaren les coses, que adhuc los parents y amichs dels dos bans respectius, axí 'ls que vivían a Barcelona com los qui 's trobavan en altres indrets de Catalunya, prenent ab extremada susceptibilitat lo partit d'aquells, se prepararen pera acudir armats a llur auxili lo dimars 13 del meteix Octubre, que era lo dia senyalat pera lo desafiament.

Com aquesta nuvolada de rivalitats, congriada entre 'l jovent distingit de la Cucurella y del Born, y enverinada per lo recort d'antichs agravis, rencunies mal covades y lo desitg de venjances no satisfetes, amenaçava descarregar

ab tota la força d'un veritable conflicte d'orde públich, quines conseqüències podían ésser funestíssimes, pera apaybarla hi hagueren d'intervenir lo Governador de Catalunya, don Pere de Cardona, y 'ls Consellers, los qui dictaren mides enérgiques, com les de tancar los portals de la ciutat y mobilisar la milícia gremial, pera, si axí convenia, fer entrar aquells axelebrats a la rahó per la contundent vía de la força.

Mercés a les actives diligències y fermesa d'aquelles autoritats, y molt en especial del Espectable Governador, pogué de moment conjurarse la imminència del desori, sense tenir de recórrer al remey radical de la *ultima ratio*.

Un sol document havém pogut trobar, relatiu a aquesta curiosa ocurrencia, en l'Arxiu Municipal: y aquell es lo borrador d'una lletra adressada per los Magistrats populars barcelonins al novell monarca, informantlo per peces menudes del fet.

Heus aquí son text literal:

«Al molt alt Catholic y Exmo Senyor
Lo Rey y Princep nre. senyor».

«Molt alt Catholic
y Exmo senyor».

«Lo càrrec que per lo pñt. any tením del regiment de aquesta Ciutat de v. al. força a nosaltres scriure y dar auís a v. Ma.^t de les coses que en aquella se seguexen les quals poden perturbar lo pacífic y tranquille stat della, y perço hauem deliberat ab la pñt. notificar, a v. al. com aquestos dies poc ha passats, essent feta de part del Veguer de la dita Ciutat, a consell segons deya de micer Hieronym Albanell aduocat fiscal vna crida notificant, a tots los galants y dames de la dita Ciutat qui volguessen pendre plaer que pera dijous que comptauem vuyt del pñt. mes, en lo qual die se feren vna gran y solemne processo de gracies, y alimares y altres jocunditats y alegries per la benauenturada venguda de v. Ma.^t de la qual per ses letres nos ha fets merexedors esser avisats, fossen en la plaça de la Cucu-

rella deuant de la posada de la Comtessa de Albayda, que allí los seria dada raho a quiscu segons la condicio y voluntat sua, se seguí que Joanot Joltru, Franci de Junyent menor y Galceran Albanell, feren fer vna altre crida, dient que si los galants de la Cucurella volíen exir, a vnes justes de pas que ells tres eran contents de exirlos per lo dicmenge apres prop seguent en la plaça del born, y perque mossen Miquel Joan Gralla mestre racional de la Cort de v. al. te la casa en la dita plaça de la Cucurella, se seguí que Ferrando Gralla fill y Luís Icard nebot del dit mossen Gralla se entengueren en la denominatio feta en la propdita crida dels galants de la Cucurella, y sentintse agreujats de aquella respongueren per lo semblant ab crida, que si los tres dessus nomenats volíen exir que lo dimarts lauors primer vinent los trobaríen en la plaça de sancta Anna armats ab arnés de guerra y ab lances ab ferro de punta de diamant o ab virolles aparellats de correr quiscu ab quiscu dells sis carreres, a la qual crida per los dits Joltru, Junyent y Albanell fou respost que eran prests y apparellats exir a correr les sis carreres ab lo arnés de guerra y lances ab punta de diamant la jornada que los dits Ferrando Gralla y Luys Icard deyen: y jasie lo Spectable Portant veus de genera governador en aquest Principat de v. al. sentint que entre les dites parts corrien moltes irraciões y puncts de honra, fes manament ab grans penes a tots los trompetas que no fecen la dita darrera crida, o resposta, no pogué empero prohibir que nos fes, ans de nit hora captada los dits Joltru, Junyent y Albanell sens trompetes la feren cridar, y per les rahons dites se ha causat entre les dites parts per ésser tots jouens y molt bulliçosos tanta enemiga que los parents de una part y altre se posaren en fer ampres de tots lurs parents, amics y valedors aci dins la dita Ciutat com fora aquella que pera la jornada assignada que era lo dimarts ab lurs armes fossen en la dita Ciutat, per que poguessen valer cada hu, a lur parcialitat, y fou tant gran lo mouiment que no solament aquesta Ciutat mas encara alguna part del dit principat se arremora y se posa en armes, y venint a nostra noticia forem encontinent ab lo dit Spec-

table Portant veus de Governador, y per ells ensemps ab nosaltres fou forçat de prouehir que los portals de aquesta Ciutat fossen tancats y los locs de la marina fossen guardats ab gent armada y artilleria perque alguns dels foresters gran nombre dels quals eran ja en los locs circumuehins y propincas a la dita Ciutat no poguessen entrar en aquella, y per lo semblant amprarem los caps dels officis y sinquantaners de dita Ciutat, manantlos que assistissen ensemps ab nosaltres ab lurs armes en la defensió del dit Spectable Governador y dels altres officials de V. Ma.^t so y quant fos mester si per algú, o alguns fos recusat de obeirlos, lo que feren ab gran promptitut no obstant que fossen emprats ja per vna, o altre de les dites parts, stimant més acudir al seruey de V. Ma.^t que al interés de les dites parts y fem certa V. Ma.^t que vre. aquesta Ciutat en fort punct de seguirse en ella algun gran inconuenient y dan irreparable en gran desseruey de v. al. y lo que pijor es, que ja alguns dels emprats, segons apres hauem sentit, deyen, *ara será hora de venjar nos dels que no podem hauer justicia y dels quins tenen interessats que be serem per ferla lo que han fet en Palerm.* Ha plagut a ñre. Senyor Deu que ab los molts treballs y diligencies del dit Spectable Governador y ñra. la cosa per, a lauors se proroga a dos dies, y apres se es per mes temps sobreseguda, pero no sabem si del tot sta curada. Hauem ne volgut dar auís tant larc a v. al. perque es raho de semblants actes V. Ma.^t sie informat, y encare per supplicar, a v. al. mane posar entre les dites parts complit remey, a fi que si algun dan, e inconuenient se segueix axi entre les dites parts com altres, no sie en carrec o culpa ñra., y es cert que lo principal remey per lo be y repos de aquesta Ciutat y Principat es la sola presencia de V. al. segons ja per altres moltes hauem scrit a v. al. y perço quant mes humilment podem supplicam v. Catho.^{ca} Ma.^t que pus a la diuina clemencia ha plagut portarlo sa y saluo en aquestos seus regnes de Spanya, li sie plasent visitar y aconsolar ab la sua real presencia los poblats y habitants en aquesta sua Ciutat y Principat, Fidelissimos vassalls de v. al. qui postposats los propis in-

teressos ningun altre desig a present tenen sino solament veure la real cara de v. Ma.^t en aquesta sua terra per lo be y repos della de que redundara gran seruey a V. Catholica Ma.^t la vida y real stat de la qual ñre. senyor Deu vulla longament conseruar al felicissimo regiment de sos regnes. De Barcna. a XVII de Octubre any MDXVII.»

«D. V. Catho.^{ca} Ma.^t

Humils subdits y vassalls qui les reals mans de aquella besen. Los Consellers de Barcna.» ¹

ALFONS DAMIANS Y MANTÉ.

PLANY DE JESÚS

Quantes espines m'ha dat
lo meu conreu de la terra!
Hi sembrí flors de virtuts,
més ay! que poch s'hi arrelan;
sols s'hi arrelan los carts
de vicis y de miseries!
¿Qué t'he fet, oh poble meu,
que t'he fet que axís me dexas?
Per tu devallí del cel
rentant-te ab sanch de mes venes,
y en retorn tu m'has donat
fel y vinagre per beure!
Encara braços oberts
mon cor a tots vos espera,
per fondre la humanitat
en la meva amor immensa!

Divendres-Sant de 1903.

CONSOL VALLS Y RIERA

¹ *Arxiu Municipal.*—Registre de *Cortes comunes originals* dels anys 1503 a 1538, fol. 34.

L'HOSTAL DE LA GRUA

(TRADICIÓ DEL VALLÉS)

Camina que camina,
seguint a frá Vicens,
de la Pineda fosca
gran gernació parteix,
que farà prou si arriba
de día a Granollers.

Llunyans ne son encara
y 'l sol es tant ardent,
que fil d'aigua no's trova
ni gota enlloch d'oreig;
la terra fins abrusa
embullofant los peus,
torra la pols los parpres,
la gola se restreny
y tots demanan beure
cridant a frá Vicens:

—¡Aygua, doneunos aygua
que'ns arborém de set!...

Respónloshi'l bon frare:

—Y prou que'n trovarém,
que Deu may abandona
al que confía en Ell.

No lluny un hostal veuen,
lo pou ran la paret;
es l'Hostal de la Grua:
prou crit té en lo Vallés,
altres podrán havernhi
més grans, tan rich cap més.

Axis que'l pou llambregan,
quin córrer, Deu del Cell...

los coxos ab les crosses,
arossegons los vells,
los cechs a les palpentes,
cridant tothom ensemps:
mes, si corriola y trissa,
galleda'l pou no té
y frá Vicens, al véureho,
fá un crit al hostaler:

—Per caritat, ¿voldrias
que un xich d'aygua pouém?

—Y prou, que jo ho voldria,
respón tot d'una aquest,
mes he tret la galleda
perque lo pou es sech.

—Potser si'ns la dexesses
encara n'hi trovém,

que Deu may abandona
al que confia en Ell...

Un lliga la galleda,

altre la corda pren,

avall, avall, l'arria:

l'angoxa va crexent.

De cara al pou, lo frare

signa que signa creus,

la Trinitat invoca,

les aygues beneheix

y... munta la galleda

vessant gros mullader,

que regalima y sona

al fons, alegrament.

—Miracle!—tothom crida.

—Miracle!—fa també

lo domínich.—Miracle!

exclama l'hostaler,

les mans, joyós, fregantse

quan tanta d'aygua veu;

y plors y crits y empentes,

no'n vullgáu més, la gent,

per passar un devant d'altri
y serhi primer que ell.
Hi haguessen més galledes...
més ample'l pou sigués,
que no s'enaigarian
los infantons de Deu,
ni'ls vells, pels qui la tanda,
tan llarga s'esdevé;
mes, altre cop:—Miracle!
miracle!—fà la gent.
¡Ja no'ls calen galledes!
tan abundós s'ha fet
lo pou y tant som munta
son rich caudal, que a tret
de má's posa y encara
fins al brocal meteix:
y l'aygua ja no es aygua,
es ví gustós y fresch
que a l'hora dona força
y mata a tots la set,
per molt que'n began fentlos
profit y haventhi més.
Lo frare, mans plegades,
girant los ulls al cel
exclama ab tota l'ànima:
—¡Mercés, mercés, mercés!—
Y mentres la gentada
se va a pleret refent
cobrant dalit y força
ab aquell bé de Deu,
repican les cigales,
refilan los aucells
y'l sol sos ardors minva
baxant dret a Ponent.

Frá Vicens, als qui'l voltan
ja'ls diu:—En nom de Deu
torném la vía a emprendre

y Ell páguet, l'hostaler,
la bona obra que has feta,
que mereçcut ho tens.
Mes... l'hostaler no pensa
com pensa frá Vicens:
del corch de l'avaricia
al pit sent lo rosech,
y més que un sant s'estima
un sou, fins un diner!

Temptat de la copdicia,
al frare un punt deté:

—Vos m'heu demanat aygua
y ví del pou m'heu tret,
jo l'aygua vos donava
lo ví es just me'l paguéu...
y'ls ulls li llambregavan
com si'l diner vegés,
lo que ara cobraría
y lo que vindrá després,
posant ram a la porta,
lo pou fent de seller,
sens por d'axuts ni pedra
ni haver de llogar gent.
Mirantlo ab vera llástima,
respontli frá Vicens:

—Tem a Deu... y serénat,
serénat, l'hostaler,
que res d'aquí la terra
es teu ni dels demés.
Deu que gosarho 'ns dexe,
vol que partiintsho aném:
la Caritat y fora
es qui les parts deu fer,
per caritat pregávat,
recórdau, l'hostaler...

—Jo he fet caritat d'aygua
y ví del pou m'heu tret;
si no voléu pagármel

que heu fet engany diré.

—Para la má, responli

llavors frá Vicens,

quan n'hi haja prou que ho digas,

que ho digas tu meteix.—

Y va a la má posantli

tants sous y tants diners

que més ja no n'hi caben...

y encara'ls va prenent.

Cega'l diné a l'avaró

com llambregó de serp,

los sous fan llumenetes

als ulls del hostaler:

mirant créxer la mota,

minvarse'l pou no veu.

—Mira que'ls sous acabo...

—Quánts han begut penséu...

La mota puja, puja...

lo pou va decrexent;

gira la bossa'l frare:

lo pou ha quedat sech!

F. UBACH Y VINYETA

GESTES CATALANES

218 anys abans de J. C. es la dominació cartaginesa per la romana.

414 anys després de J. C. acaba la subjecció de la nostra terra a Roma y comença la dels goths.

713. Vençuts aquests darrers, venen a substituirlos los alarbs.

737. Los catalans de la altra banda del Pirineu al defensar les seues llars contra la embestida d'aquella gent africana començan la reconquesta de nostra terra.

801. Comença lo protectorat que la dinastia carlovingia dispensa als naturals d'aquest país, y en conseqüència lo govern dels delegats d'aquells monarques franchs que constituexen Barcelona en capital de la Septimania.

874. Jofre lo Pilós es instituit comte propietari de Barcelona, començant per ell la definitiva reconquesta de nostra patria, conseguint engrandir les fites de la seva soberania per tota la part alta de Catalunya desde la conca del Ter y Plana de Vich cap a Ponent fins a les valls del Segre, y en direcció a Mitgdia arribant al Montserrat y terres vehines.

1112. Lo comtat barceloní s'engrandeix ab la Provença pel casament de Ramón Berenguer III ab Na Dolsa comtesa pubilla d'aquelles terres.

1115. Lo meteix comte anomenat lo *Gran* havia lograt reunir a son comtat de Barcelona los d'Ausona, Girona, Manresa, Besalú y Cerdanya, per aquesta part, y de la altra banda del Pirineu lo Llanguedoch y la Provença. Ademés les illes Balears se li havian fet feudataries.

1150. Pel Matrimoni de Ramon Berenguer IV ab Na Petronella d'Aragó, lo comtat de Barcelona forma una confederació ab lo reyalme aragonés.

1170. Lo Bearn, la Gascunya y lo comtat de Bigorre rendexen vassallatge al sobirà de la tal confederació. Al cap de poch temps s'hi afegeix lo Rosselló.

1204. Pel matrimoni de Pere I lo *Católich* ab Na Maria Montpeller lo senyoriu d'aquesta ciutat s'uneix a la corona del nostre comte-rey.

1229. Jaume I conquesta la Illa de Mallorca.

1235. Sotmesa la Illa menorquina, la d'Ibiça es obligada a prestar son vassallatge al *Conqueridor*.

1238. Es pel meteix monarca conquerida Valencia y son regne.

1280. Tunij queda baix lo protectorat del rey d'Aragó.

1284. Sicilia, Malta y Calabria son conquerides per En Pere II anomenat lo *Gran*.

1295. Pels vols d'aquest any la illa de Córcega entra a formar part de la confederació catalana-aragonesa.

1313. Son conquerits los ducats d'Atenes y Neopatria.

1323. Lo regne de Sardenya forma part dels estats del sobirà de Catalunya y Aragó.

1442. Alfons IV lo *Sabi* conquereix lo regne de Nápoli.

En 1469 Ferran lo Primogénit hereu del nostre rey se casa ab la reyna de Castella Isabel anomenada la *Catòlica*. Deu anys després ab la mort del seu pare entra aquell Príncep en possessió de la corona que devia heretar. Durant aquest temps no fou més que'l seguici de la seva dona. Encar que desde'l 1479 podia tenirse per més rey que sa muller, ab tot, ella continuá portant les calces. Cert que Catalunya continua vivint ab completa independència de Castella, tant que no's dicta cap llei ni cap disposició comuna a abdós reyalmes, com observa un historiayre; y que per lo tant Isabel era reyna de Castella y en Ferran ho era d'Aragó, de manera que quan aquest restá viudo se'n vingué a Catalunya deslligat de totes les seues relacions ab Castella, però axó era poch pera anar desenrotllant sa importància política interior y exterior y fins pera conservar la obtinguda.

Les coses están preparades pera que Castella preponderi sobre Catalunya, com havia anat preponderant sobre les demás nacionalitats espanyoles, de manera que dels reyalmes d'Asturias, de Leon y de Navarra sols ne queda lo recort que esfumat ab lo temps ha lograt que casi no'n quedás idea en la pensa dels naturals de les respectives regions hon havían tingut vida gloriosa.

C.

—A qui has de donar dinar, no li planyes l' esmorsar.

—Qui ensopega en lloch plà, en lloch aspre ¿qué farà?

—Val més coils ab amor, que costelles ab dolor.

CÁSTICH

Runós y esquarterat
tot plé de feretat
l'afrau domina
l'ossam d'un castell mort
que afronta la dissort
de gent vehina.

Van clóurel una nit
de vent esferehit
que encar dins canta;
quan xiscla lo portell
de vora del castell
tothom s'espanta.

Uns diuen: que soldats
a munions y armats
son de ballestes;
uns altres: mals esprits
que escampan a les nits
les grans tempestes.

D'aquí 'ns baxan los mals...
Dins les parets murals
d'exa ossamenta
s'hi cria'l cuch-verí
que l'infernal destí
arreu esventa.

Hon toca 'l seu alé
o arriba 'l seu podé
dissort segura!
Malhaja lo castell!
Malhaja lo temps vell
que encara dura!

Malhaja, donchs de fam
estremordits plorám,
plorám debades!
Ni'ns queda boy dalit
d'escalonar l'empit
per més lladrades!

La serp y l'escorsó,
la rata y'l fer dragò,
morella y eura
tot hora van dragant...
més naltres sols l'espant
ací hem de beure!

Axi tots esmarlits
veyém, veyém proscrius
passar anyades;
com naltres plorarán
los nets y'ls que vindrán
y llurs fillades!

Castell, castell d'afronts
demunt dels nostres fronts
cau desseguida!
Val més de mort la pau
que no'l jou del esclau
dintre la vida!

Axáfans ab ton pes
si t'hem per cas ofés
ab nostres avis!
Axáfans tots d'un vol
que may ja a lluna o sol
farém agravis!

.

Axi de nit y jorn
esventan llur afront
pobles missérrims

esvalotats y altius
dins son afrau catius
de fam ubérrims!

La fam allà 'ls va entrá
quan ells van aterrá
la creu divina;
carréu fonamental,
clau d'or del vell casal
ara en ruína.

Per ço avuy, esverats,
recorts d'iniquitats
a tots rosega;
per ço en vil confusió
hi mouen d'opresió
infernai brega.

La brega allà es fatal
per l'envilit mortal
que 'n vida hi plora;
l'afront no se'l treurán:
per cástich plorarán
hora per hora!

JAUME BOFARULL, PVRE.

Tarragona y Octubre del 1903.

LO LLIR DE BETHLEM

A la mitja nit,
en plena hivernada,
propet de Bethlem
un Lliri esclatava.

¡Ay hermosa Flor!

¡Ay Flor delicada!

N'es del Paradís
la Flor més galana,
ses fulles d'argent
de perles son cálzer.

N'es del Paradís
y al mon se trasplanta,
per l'home embaumar
ab dolça fragancia.

Mes l'home ¡oh dissort!
no l'ha vist encara.
¡Que fosca es la nit
que al mon embolcalla!...

La Flor celestial
desplega ses gales,
y aubades d'amor
aucells no li cantan.

Floretes gentils
no té per companyes...
no brotan les flors
en plena hivernada.

Aquí sols rebrá,
de sa olor en paga,
gelades y neus
que han de mustigarla.

Com a son entorn
crexen argelagues,
d'espines un jorn
será coronada.

¡Ay hermosa Flor!
¡Ay Flor delicada!

ANTONIA GILI Y GUELL.

TRADICIONS SANTJOANENQUES

EN LO PLA DE URGELL

Poques festes hi han com la de Sant Joan Baptista, que, al costat de les pràctiques y devocions relligioses, s'hi troven tantes supersticions. Ompliria llarch espay catalogant les que tinch apuntades de distints paissos; però avuy me limitaré, no a ferho de les de Catalunya tota, que també son moltes, sinó solzament a les que he pogut arreplegar del Plá de Urgell. No 'm crech donarles totes de un bon rotlle, puix no tothom que 'n practica alguna ho fá públich.

* * *

Com lo primer indici de la festa de Sant Joan, son los fochs de la vigilia, parlém primer dels fochs que alguns autors volen veure, sían la continuació dels *Palilia* romans, reminiscencia de les fogueres de Báal que van náxer a l'Assia Central, ahon los fochs y les ofrenes de foch eran lo més primorós que s'oferia als deus.

Per l'Urgell, quan se saltan los fochs, grans y petits acostuman a dir:

Foch de Sant Pere,
foch de Sant Joan,
gardeunos de ronya
per tot aquest any.

y diuen la gent que es millor que demanarho per sempre, demanarho cada any. Se diu també aquesta:

Sant Pere, bon home,
Sant Joan, bon sant,
gardeunos de ronya
a tots los cristians.

Les he sentides a Bellpuig, Linyola y altres pobles.

A Palau de Anglesola hi han cases, que en lo foch del carrer hi tiran una cabessa d'alls y quan es cuyta la treuen pera menjársela quan lo foch está acabat, a fi de que Sant Joan los deslliure de la ronya.

La cendra dels fochs, segons se diu a Linyola, també té la virtut de no dèxar sentir la fortor dels qui *suhan molt de peus*, assecantlos bé, quan se necessita.

A les dotze de la nit, l'hora misteriosa dels conjurs y encisos, les noyes tiran un ou en un got d'aigua, pera saber si s'han de casar aviat y quin ofici tindrà 'l marit. Creuen perfectament distingirhi axades, o malls, o axes, o garlopes, està clar, segons lo cor los dicta, lo jove y ofici que desitjan, sense que hi falte 'l vel de monja pera les que 's creuen y 's veuen poch sortoses.

També es a les dotze de la nit que 's cull una malva florida y 's penja a les golfes, ahon s'emmusteheix esperant la també nit típica de Nadal, que torna a florir si se la vetlla fins a les dotze.

Abans de sortir lo sol, lo día de Sant Joan, si 'ls que tenen berrugues se les rentan ab lo such de alguna herba, desapareixen sense dèxar poch ni molt de rastre.

Per les berrugues, pot ser qualsevol herba; pera curar los ulls de poll, a la metexa hora, s'acostuma fer ab lo such de les fulles de senixell y també 's fonen los ulls de poll com per art d'encantament.

Hi ha la anomenada herba de Sant Joan, que cullida abans de sortir lo sol, se posa en una ampolla de oli y després que s'ha tingut quaranta dies a sol y a serena, ne resulta un bàlsem o *oli de cop*, apropòsit pera curar los talls y matxucaments. A la isla de Sicilia se practica de la metexa manera.

També 's diuen de Sant Joan, les floretes grogues que ab les ruelles, llicsons, barballes y arbianes, donan als camps de blat los tons irisats de la primavera.

Abans d'exir lo sol, es práctica molt seguida la de lligar venciils als tronchs y rames dels noguers pera que les nous no 's corquen ni surtan follades.

A les dotze del día, les noyes acasaraes tiran tres paperets cargolats dintre de un got d'aigua pera saber si 's casarán durant l'any: creuen que será, si se 'n descargola algún. No falta la qui 'ls cargola fluxament pera més alimentar la ilusió dolça y enganyosa. També les noyes dels

Abruzzos, segons en Cavalloti, ho practican de pareguda manera, sinó que ho fan tirant una palma benehida al foch y miran si salta al cremarse, o 's crema sense soroll, que es de mal auguri.

Si se sembran raves després de Sant Joan, però abans de arribar a Sant Pere, se fan grossos y venen al hivern, però si 's sembran més tart, solen náxer de la metexa manera, però son raquítics y no cobran ufanor.

* * *

N'hi ha un altra de tradició santjoanenca, ben curiosa, encara que no 's refereix a la festa de la Nativitat, sinó a la de la Degollació del Sant.

Los nostres pagesos diuen que no's pot punxar lo ví de un cup en lo día de la setmana que s'escáu ser la festa de la Degollació de Sant Joan Baptista, porque aquell día'l ví, per respecte al Sant y en recort de la sanch que va derramar lo día del martiri, es térbol y s'ho guarda per tot l'any, mentres que punxat lo cup en qualsevol altre día de la setmana surt clar y begú; está clar—afegexen—mentres s'hajan dextat passar los dies acostumats y se siga en lluna vella.

VALERI SERRA Y BOLDÚ

Bellpuig.

LES DUES CINTES

(A NA MERCÉ PENYA) ¹

Jo anava a partir xalesta
joyosa d'apadrinar
al sant de la vostra festa,
quan la tristesa funesta
lo meu pas va deturar.

¹ Agrahintli l'obsequi de la cinta de padrina d'una imatge de Sant Pere d'Alcántara de Felanitx, a qual festa no vaig poder assistir en rahó de la mort de mon pare, ocorreguda aquells dies.

Y baratant la llaçada
que tals festes honrar sol,
la mort del pare, callada,
me cenyí ab sa má gelada
la negra faxa de dol.

Ja en lo plé de l'orfanesa,
per mi's va perdre en l'oblit
la bella festa promesa,
y de mon cor feren presa
les tenebres de la nit.

Mes del dol que m'affigia
ton cor ne feu sentiment:
quan l'imatge's benehía
ta má la cinta tenia
de que avuy me fá present.

Es un dó de vera amiga,
y com a tal l'he acceptat:
mon cor a ferho m'obliga,
que es un vincle nou que lliga
la nostra vella amistat.

MARÍA ANTONIA SALVÁ.

A UNA VENEÇOLANA

Senyora, a vostra patria's contemplava
desde sa nau viatgera'l gran Colón,
y ell que al fer de la mar sa humil esclava
tot los secrets sabia ja del món:

Creya somniar veyent les maravelles
d'aquells jardins de vostres valls gemades
ahon les flors tot brillant semblan estrelles

y rams de flors volant les aucellades;
y ahon perque l'amargor no hi trove estatge
fins es dolça la mar, y'l fret s'hi atura
y tan replé d'aromes ve l'oratge
que ubriaga regalant glops de ventura.

Y'l cor omplint de joya may sentida
callá extasiantse en una absorció rara
com si esbrinés recorts d'una altra vida
fins que a sos braus companys los digué al fi:
—«Jo ho veig ab visió clara:
lo Paradís de nostre primer pare
ja l'he trovat. Miréusel: era aquí.»

—
Jo no só navegant ni endevinayre
ni he cartejat tal mar ni sé be hon.es,
ni sé si'ls savis contradiuen gayre
la dita que digué'l bon genovés.

Peró sé que conech vostra bellesa
que es un tresor, Senyora;
que pel mesquí a qui'l migra la tristesa
sentí'l goig vol d' estarvos a la vora.
Y sé també que esboyra tota pena
vostra cara vestida d'alegría
y que'l brill de vostra ánima serena
es encara més pur que'ls ulls ahon nía.

Y jo que us veig entre la nit boyrosa
escampant al entorn raigs de ventura,
forma ideal, sens argila y vaporosa,
tot extasiantme ab vostre dolç encis,
dich que Colón té rahó en lo que assegura.
La terra d'ahon n'ha exit tanta hermosura
no pot ser gayre lluny del Paradís.

J. FRANQUESA Y GOMIS.

S'ENCANTAMENT DE SO'N LLUCH

Devora So'n Servera a-n es puig de *ca-S'Hereu*, mes amunt de *sa coma de sa ruda*, e-hi ha *es penyal de So'n Lluch*; y contén que devall e-hi ha un encantament.

Posta de sol e-hi solen veure flamarades qui corren d'assí y d'allá, y a voltes tresquen també per dins *es camps prims*, qu'es allá veynat.

S'atlota qui m'ho contá, me digué que n'ha vistes d'aquestes flamarades, cullint metles a *Ca-S'Hereu*.

Ydó heu de pensar y creure qu'un pich el *sen Voreta*, un serverí de l'any tirurany, passava per baix d'es penyal de *So'n Lluch*, afina una dobleta de sis lliures dins un cócò, y *¡as* una bona grepada! y ¡dins sa butxaca!

Mira qui mira, ben arreu, si'n guiparía qualcun'altre; però tot fou debades.

Lo endemá, hora baxa, ja'u crech que 'n torna passar, com se retirava de sa feyna; y troba assegut baix d'es penyal un homonet vey, que li diu:

—¿Vols ésser rich per tota la vida?

—Ell que'u vérsem, diu En Voreta.

—Ydó vina demá vespre, diu aquell, amb dues llesques de pa torrat amb oli verge, una dins cada ma. T'ageus d'esquena baix de aqueix penyal quan es rellotge de l'iglesia toch sa primera batayada de les dotze; y no't retgirs per coses que veges. Si no't retgires, treurás s'encantament.

El sen Voreta prometé de ferho tot tal com aquell li havia dit.

Y ho feu tenir ver: lo endemá vespre, com es rellotge de l'iglesia tocá sa primera batayada de les dotze, estigué agegut d'esquena, baix d'aquell penyal, amb una llesca de pa torrat amb oli verge dins cada ma.

Cau sa batayada qui feya dotze, y surt una serpetota com una biga de tefona, y venguen ciulos y verducades y

ciulos y verducades, que tot alló tremolava; y En Voreta allà estés, y ben alerta a retgirarse gens, per por de sa por.

Sa serpetota s'hi acostà, li pren sa llesca de sa ma esquerra; la s'engoleix, y diu:

—¡Si que ho es torrada amb oli verge! ¡Aquesta't vall!

Li pren llavó sa llesca de sa ma dreta; la s'engoleix, y diu:

¡També ho es torrada amb oli verge! ¡Aquesta't vall!

No res: torna demà vespre a sa matexa hora, y dumén tres de llesques com ses d'anit, y te'n poses una dalt sa boca d'es cor y una amb cada ma.

Tot amb'u aquell animalot descompareix.

—Sobre tot, diu el sen Voreta; n'he de veure la fi d'axó, en que'l dimoni'n pas!

¿Que me'n diréu?

Ell lo endemà vespre, com es rellotge de l'iglesia tocava sa primera batayada de les dotze, En Voreta tornava estar d'esquena baix d'aquell penyal, amb una llesca de pa torrat ab oli verge dins cada ma, y una dalt sa boca d'es cor.

Cau sa derrera batayada de les dotze, y surt sa serpetota, però no ja com una biga de tefona, sinó com una torre de molí de vent, d'aquelles més gruxades, y allà verducades, y salts, y llongos, y ciulos, però uns ciulos que trapaven es cervell y com que haguessen de xapar aquell penyal; y En Voreta allà estés y que'u feya de tot, però de tot, per no regitrarse; y, com més feya, mes endins li entrava sa por. Ses dents li prengueren es trot y d'es tremolor que duya, s'alçava de sa terra, y ses llesques li botiren.

S'hi acostà sa serpetota per pendreli sa de sa ma esquerra, y el me veu amb aquell tremolor.

Aquí pega un bramul espantós y diu:

—¡Ah maleit! ¡Ah malenat! ¡La m'has fetal! Si m'haguesses donat temps de menjar ses tres llesques sense retgirarte, hauria esclatat amb dobles de vint, y totes serien estades teues. Però t'ets retgirat, y m'has redoblat s'encantement!

¡Tu y los teus seréu pobres per tota la vida! Pegá un altre bremul ferestíssim, y descomparegué.

En Voreta se n'anà a ca-seua, mostiy y escouat, y tirant

llamps y pestes; y ell y los seus foren pobres tota la vida,
segons conten.

¿Que me'n diréu?

Ell s'encantament d'es *penyal de So'n Lluch* encare està
axí com el dexá En Voreta.

¡Hala, ydó, qui s'arrisca a treurell!

ANTONI M.ª ALCOVER, PVRE.

Ciutat de Mallorca, Febrer de 1901.

DE MATINADA

Avuy m'he despertat que un gall cantava.

Jo no sé que diria
de sa cançó tan bella l'armonia,
que seguint sos acorts
a dins la cambra m'ha dut perfecte la visió del día.

Al reflex de ses llums lo meu mon veyá,
hon l'imperi de flors que't tinch guanyat,
en plena primavera tot somreya
delintse per sentirse trepitjat
de sa reyna y senyora,
que quan l'aymant anyora
resplandeix més augusta magestat.

Entre les flors a llum de matinada,
jo t'he vist que ploravas
d'esperança somrihent, y que miravas
al lloch desd' hon t'anyoro,
d'hon també somrihent ploro
benehint l'agre dolç de l'anyorança;
y en mos braços tenint-te sols de pensa,
lo sol he saludat al ferte un bés,
donant mercés a la distancia immensa
que te'm fá estimar més.

ADRIÀ GUAL

FELIBREJADES

PER LA SANTA-ESTELO *del 21 de Maig de 1903 a Avinyó*

Gentiu rossinyolet, anit pren la volada,
enlayrat cel amont, guiat per l'estelada,
y que ton refilar sigui, per Avinyó,
l'adeusiau felibrench dels fills del Rosselló.

Per la bella Provença, hon tot sembla que canta,
refila tu també, la nostra «Copa Santa»,
y demés dels clavells que se'n van a florí,
festeja las «chatos» en cantant *Magali*.

Per molts anys Deu vos quart, poetes y cantayres;
lo vosre dolç parlar, espargiu-lo pels ayres;
vostre patri-amor, com poétich ralléu
bé prou que granará, del Rose al Pirineu.

J. DELPONT.

SALUTACIÓ

*a la Mantenença de Langadoc, per l'assembleada del 27 de
Setembre de 1903, a Mount-Peliè*

Honradíssims senyors:

Es un fill de Perpinyá que'n vinguent los hi parlar catalá, los hi dú un alé del nevat Canigó.

Gracies, tot primer, per m'haver rebut demés de vostés; ho dech a la llur benevolença, y m'ho val, de segur, lo bon recort que tenen dels mestres que varen ésser lo senyor Justí Pepratx y mossen Jacinto Verdaguer (de santa memoria).

A Perpinyá, lo parlar y les costums del poble, tot es

catalá; y per la nostra historia, retirém d'aquella passada época dels reys de Mallorca, del 1276 al 1344. La Ciutadela de Perpinyá, es lo castell fet pel rey En Jaume I; l'iglesia catedral de Sant Joan, la principiá lo segón rey de Mallorca, En Sanxe; y l'iglesia de Santa Maria de la Real, l'acabá lo derrer rey, En Jaume II. Sense contar que tením encare l'iglesia vella de Sant Joan y'l seu campanar, que vegeren a passar, quan venia a Perpinyá tota la Cort del gran rey En Jaume I, lo conquistador.

Volen terra mes catalana, y per xó meteix més agermanada amb la Provença y'l Llengadoch! Sobre tot desde'l cant mistralench de la *Copa Santa!*

Honradíssims senyors, a tots vostés, per molts anys!

J. DELPONT.

QUADRET

Entremitg de dos breçols
una vella está fent mitja:
li fan ombra uns gira-sols
plens de llum y de calitja.

Als setanta ja ha arribat
y encara avuy es fadrina,
per xó, refent lo passat,
la quitxalla la fascina.

La velleta canta y riu
adormint a dos noyets
que's descotxan, en llur niu,
donant cops ab los peuets.

La velleta 'ls va cantant
les cançons adormidores
que ella ha apreses escoltant
a les mares breçadores.

Y la tarda s'ensopeix
perque 'l sol clou les parpelles...
La celistia resplendeix:
en lo cel tot son estrelles.

La velleta s'ha adormit
entremitg dels dos breçols,
y, coll-torts, veyent la nit,
s'han plegat los gira-sols.

IGNASI IGLESIAS.

LA ROSA

En un principi, la rosa
era blanca com la neu,
més humil, menos vistosa
y d'una vida molt breu.

Lo clavell se fixá un día
quan lo sol anava a exir,
que no lluny d'ell hi havia
quelcom que 'l feya glatir.

Mira y repara ab la blanca,
olorosa y bella flor,
y ab una mirada franca
li declará 'l seu amor.

A la rosa va semblarli
que 'l partit era excelent,
y va acabar per donarli
paraula de casament,

Diu que quan, ab senzillesa,
la floreta doná 'l sí,
en sos pétals de puresa
la vergonya hi va florí.

Desde llavors que la rosa
ostenta varis colors,
y ha sigut la més xamosa
de totes les altres flors.

RAMÓN ROCA Y SANS.

AVANT!

(Himne catalá ab música del mestre PERE OLIVELLA)

Avant!

No'ns aturèm un sol instant:—
que l'aturar-se ès anà enrera.

Avant!—

que per'quèt mot nostra bandera
s'ès feta sempre triomfant.

Avant! avant!

Hem de fer la nostra Patria
gran y lliure sempre més,
dant-li vida sanitosa
ab la sava del progrès.

Lluitèm, fills de la terra,
per nostre dret sagrat:
per nostra llibertat!

Lo treball, que'ns ha ennoblit,
ha de dar-nos prou dalit,
prou coratge y valentia
No volguèm sé un poble oprès!
Lo cap alt y'l pit encés,
y ensorrèm la tiranía.

Avant! avant!
per Catalunya!
Avant! avant!
y sempre avant!

CLAUDI MAS Y JORNET.

LES BODES DEL ROSSINYOL

RONDALLA

Una vegada era un rossinyol que vivia trist y sol y 's va enamorar y 's volia casar. Però com era molt pobrissó, devant de la seva amoreta ni gosava a piular; no més quan era fosch, ben fosquet, cantava sa fatlera entre la brosta de la torrentera.

La garsa, que ho va entendre, va dir: «Jo ho arreglaré. Podrán dirme xerraire, ja ho sé».

D'un vol s'enfila a un pi; troba al esquírol que prenía'l sol.

—Deu te guart, Esquírol.

—Garsa, Deus te guart. ¿Qué 't du per aquí?

—Hi ha un rossinyol que viu trist y sol y está enamorat; però es molt pobret, y no més al ser fosch, ben fosquet, canta sa fatlera entre la brosta de la torrentera. Crech que 's morirá.

—¡Cal!

—O fugirá lluny.

—¿Vols di'?

—Sí.

—¡Quin greu me sabría! ¡Canta tant bé, dóna tanta alegría!

—Donchs si tu 'm creus, ja veurás com no 's mou. ¿Farás lo que 't diga?

—Prou.

—Mira: axí que ell cantarà, quan sia fosch parlemne als vehins del bosch. Tu vas per baix dihent lo que passa; jo vaig per alt... ¿Ho tens entés?

—Sí.

—Corre, ves.

* * *

Cada hu pel seu cantó, y diu, fent lo ploricó:

—Vehins, vehins, los de fora y los de dins, tant los qui

al ayre sou posats, com los qui esteu entafurats: lo rossinyol, que viu trist y sol, se vol casar; però no gosa, donchs es molt pobret, y no més al ser fosch, ben fosquet, canta sa fatlera dintre la brosta de la torrentera... Potser fugirá.

¡Qui sab si 's morirá!

—¡Ay quin dolor!

—¡Quina tristor!

—Si se 'ns mor lo rossinyol, ¿quí 'ns dará consol?

—Parlémne a la seva amor.

—Portémli tots un present.

—¡Sí!

—¡Sí!

—Demli goigs de tota mena.

—Que aviat, ben aviat surta de pena.—

* * *

Lo rossinyol, dins del torrent, está content, molt content. Va l'amoreta al seu costat, que ara meteix los han casat. L'esquirol los du pinyons (jo no sé pas si 'ls sabrán bons); la garsa, cintes y crestalls, trets de no pochs amagatalls; lo papelló los ha donat néctar del bo; lo caragol, qui du la casa a coll, també a anarhi s'afanya trayent la banya; encara que es de nit, hi va de bona gana la sargantana; la formiga, duhent llevors, marxa sens triga; l'abella porta mel; l'aranya ha fet un cobricel a la parella enamorada, y la rosada hi ha dexat caure 'ls seus diamants; sota meteix, ha extés lo mussol un jaç de plomissol; lo regaró, sobreixint per l'herbey, fá una cançó y l'acompanya'l grill musich fent *rich, rich, rich*; obran lo cálzer totes les flors y omplen lo bosch vivíssimes olors; una cuqueta als nuvis va fent llum, fins que la llumeneta li ve a apagar tot d'una un raig de la lluna, qui, axí que ho ha sabut, també hi acut. Callan les remors, s'apagan les clarors, les flayres del bosch crexen. Lo rossinyol y l'amoreta se'n van al llit...

—¡Bona nit!—

* * *

Quan les campanes tocan a missa, dintre del bosch hi

ha una bella xerradissa. Tots los aucells cantan l'aubada a la parella enamorada. Un raig daurat del meteix sol, dóna'l bon día al rossinyol.

Es que 'ls esclats de gentilesa, d'amor y de bon zel posan alegres la terra y 'l cel.

—

Y ara 'l rossinyol, com no 's troba sol, canta que canta ab joya vera entre la brosta de la torrentera.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

LA FE Y LA VERITAT

Deu creá en la eternitat,
com símbol de ses creacions,
a dos arcàngels bessons:
que l'un es anomenat
la *Fé*, l'altre *Veritat*.

Bé que ab distinta existencia,
va confóndrels en essencia
per sant misteri, 'l Creador,
y ensemps que la intel·ligencia,
los hi mitg-partí un sol cor.

Axís, vivint cadascun,
devían viure en conjunt
per realisá 'l complement
de sa propia vida, sent
un en dos, y dos en un.

Una metexa missió
va encomanalshi 'l Senyó:
y es d'infinít voler seu:
«Que l'home, com la Creació,
retorne a lo sí de Deu;

Per gosarshi en Ell, després
d'haverlo l'una alabat,
l'altre per amor comprés,
y, redimits, arribat
al terme de llur progrés».

La missió 's van compartí
aquells arcàngels de llum;
mes per poder subsistí
les dos meytats de per sí,
s'han d'unificá en resúm.

La *Fé* es l' Amor essencial,
la *Veritat*, la *Rahó*.
Cad'una, a lo fi eternal,
pot, home o Creació, acostá'l,
mes que 'l complimenten, no.

Que 'l compliment sols pot sé:
quan hajan a Deu gloriat,
a soles y d'un plegat:
la *Veritat*, per la *Fé*,
la *Fé*, per la *Veritat*.

P. PALAU GONZÁLEZ DE QUIJANO.

A BLANCA

SONET

No ho ets y me 'n alegro: es tontería
voler sols en lo blanch trová hermosura,
sent lo blanch negació de la pintura
y carencia de tota poesia.

Tornarse blanch, sols prova cobardía,
blanch lo cabell, sols la vellesa augura,
com es la blanca neu sols sepultura
de fullatge, de flors y d'armonía.

Peró en cambi la Verge fou morena,
es morena la huri que esclava plora,
es moreno lo blat que los camps dora,
moreno 'l ví que los cellers omplena,
y per serho ta faç, sempre serena,
amor sols tinch per tu y mon cor t'adora.

JOSEPH AGULLÓ.

L'ESPINÓS

Los dematins eran sorollosos en aquell Banch ahon jo treballava.

L'interminable parlar de la gent; lo metálich só del número que's llençava a cambi del taló que s'anava a cobrar; l'etern remenament de plata; lo frisós anar y venir; los timbres que aquí y allí avisavan; lo trech! trech! de les màquines foradadores de *chèques* y lleitres; aquest que s'axeixa, aquell que's quexa, l'altre que riu... y en tot axó una barreja de francés, catalá, alemany, inglés, que en aquella casa hi havia gent de tots los paissos.

A quarts d'una anavan tornant los cobradors, carregats ab los sachs ben replens; eran una munió d'hòmens robusts, valents. Una grapada de qualsevulla d'ells ben bé hauria desfet a tres o quatre dels qui treballavam abocats a les taules, ja que, dit sia ab perdo dels meus companys inoblidables, la major part eram ben esquifits. N'hi havia un de cobrador que aquell si que desdeya de la colla: l'Espinós.

Y no porque fos menut, que es casí, era alt, gros... però se li veyia un no sé qué com si no gastés salut: arribava sofocat, esgroguehit. Un de la meua taula, un tal Maristany que tenia la carrera de metge y que no haventse obert camí, ab los seus trenta y tants anys guanyava vintivuyt duros, sempre'm deya:—Aquest Espinós me sembla que deu patir del cor.—

Y cada día, quan a quarts d'una ell arribava cançat, suhant, a poch a poch, esgroguehit, en Maristany axecava los ulls de la feyna, l'anava seguint y després tornava ab la cançó de sempre:—Aquest home pateix del cor. Un día farà un crech!—

No semblava sinó que 'l ex-estudiant de medecina, embrutit per la monotonía d'un treball a sou, gosés fixant-se en aquell home que cada día passava pel davant seu, despertantli estudis oblidats, observacions que havia fet en altres temps...

Un mitgdía, me'n recordo com si fos avuy, l'Espinós va entrar ab lo sach al coll, més afinat que may, y's posava la mà esquerra sobre'l cor com si hi tingués palpitació. A dures penes passant per entre'l nombrós públich, se li veyia la cara groga, la boca que se li obría com demanant ayre... Semblava un náufrech d'un mar de gent, d'humanitat.

En Maristany, com si veyés passar un fantasma, va tocar-me'l colze y'm deya:

—Míratel... míratel.—

Quín esglay vam tenir un ratet més tart! S'escampá per la casa la esgarrifosa nova de que l'Espinós estava agonitzant. Al meteix temps un moço sortí disparat a buscar un sacerdot.

Fou ben trista la impressió que va sentir tothom. Los sorolls esdevingueren més suaus y tots treballavam poch a poch, com si una cosa extranya se'ns fes seus. La alenada de la mort se filtrá arreu... Arribá'l sacerdot qui entrá silenciós, ab los ulls baxos, obrintse pas amorosament. Semblava que'l malalt l'esperés pera morir.

Lo metge va fer tart.

Ab tot axó vingué la hora de plegar, y quefes y dependents, moços y *grooms*, ningú se'n va anar a dinar sense pujar a veure al mort, qui estava sobre una taula, ab lo cap sobre un coxí. Dos ciris cremavan: un a cada costat.

Pera que tothom pogués entrar a dedicar un recort al pobre Espinós en aquella improvisada cambra mortuoria, s'enretiraren uns tamburets y's va treure un gros armari plé de *dossiers* de la secció de correspondencia.

A la tarda en aquella casa s'hi notava un ensopiment general. A dalt hi havia la pobra viuda y'ls dos fillets. Ja'ls enviaren a buscar desseguida, però com que vivían a Sans... no arribaren fins a quarts de dugues y... ja era mort. Tots havíam plegat. Y trobaren aquell camp del negoci, que a les hores de feyna hi formiguejava tanta gent, poch menys que desert. Y en un recó de la casa van veure lo mort, l'espós, lo pare, que havia sortit aquell dematí content, axerit, besantlos a tots.

Oh! quín dolor devía sentir la viuda! No haverlo pogut tenir als braços, no haver rebut cap encàrrech pels fills... Véuressel mort, en una casa forastera, una casa de comerç, hon ella no posaria segurament may més los peus!

Fosquejava ja quan los vam veure baxar. Tothom va parar la feyna y de tots los ulls exían mirades compassives. La viuda caminava plorant, sense mirar en lloch; al seu costat hi anava la noya, una noya que tenia un ayre de doneta... Al darrera d'elles seguía lo xicotet mirant a tot arreu, ab una cara viva, inconscient. Tenia sis o set anys y's semblava força a son pare. Quan va passar pel davant de la caxa s'encantá mirant una montanya de duros, que al baxar ells, dexá de comptar lo vell Obiols per respecte als pobres infeliços.

La viuda's girá abans de sortir y, neguitosa, com si tingués por de que la Mort los esperés al carrer, embolicá'l coll del xabalet ab un mocador negre, li ficá la boyna fins a les orelles, li buscá la má y l'estirá.

Ell, tot seguint, per axó, vinga tombarse a mirar aquella montanya de duros...

R. SURIÑACH SENTÍES.

—Si vols tenir enemichs, dexa diners als amichs.

—A bon mercat ixen diners, y a bon lloguer feyners.

—Lo minyó quan es pagat, sempre té lo braç trencat.

—Sogra y nora, la una riu y l'altra plora.

SONET

DE CONSONANT FORÇAT

La meua dona, sempre endomassada,
no vol confessar may que sia vella.
Tapa ab farina son color de pella
y té tota sa cara cotiflada.

De fadrina, per mi va ésser mirada
com una terra que promet, novella;
jo esperava que fos ben bufarella
y va ésser de casada buyda y fada.

¡Ay! Com més vá, més vela y més s'espenya.
De bades de consells la tench florida.
Quan los hi don, s'enfada, plora y renya.

Lo millor que puch fer, si bona vida
ab ella vull passá, es tornarla fenyà
coure, bescoure y tallarla de mida.

UN VELL.

L'ORENETA

A MLLE. HÉLÈNE FURSTER

En mitg d'un cant de tristesa
una nota vaig sentir
que al veure les orenetes
sempre'm plau de repetir.

Escoltaula, que sortia
d'un cor plé de sentiment
que cantava en terra estranya
lo plant de l'anyorament.

Al llindar de ma finestra
cad'any, al venir l'istiu,
una gentil oreneta
venia a ferhi'l seu niu.

Ab son bech picava als vidres
volent dir: «ja soch aquí»,
y jo rebia ab gran joya
a l'aucellet per vehi.

Resta aquí, tranquil, li deya,
que quan no hi ets, molt t'anyor,
oreneta benvolguda
vens a alegrar lo meu cor.

Una nit, a la finestra
la vaig poder agafar,
y de cinteta vermella
un floch li vaig col·locar.

Y ella contenta quedava
ab lo meu polit llacet,
ab ell anava y venia,
y entrava dins son niuet.

Deu anys torná ab la cinteta
a visitar mon casal,
a refer son niu de runes,
sens por que jo li fes mal.

Un jorn ¡trista recordança!
ma finestra vaig dexar,
fugint de feresta guerra
lluny, molt lluny, me'n vaig anar.

Bon país me doná hostatge,
y consolá ma tristor,
y si bé molts cors m'hi volen
de ma patria molt m'anyor.

Ma patria! lluny d'ella ploro,
sens poderme aconhortar...
y la constant aucelleta
¡qui sap s'hi degué tornar!

En mitg de les anyorances
ahon m'ha portat la sort,

per ma volguda oreneta
guardo sempre un dolç recort.

Aquesta nota agradosa
es la que vaig recullir,
y al veure les orenetes
sempre'm plau de repetir.

JOSEFA AMER Y PENYA

FÍ DE SEGLE

En la fosca de la cambra, titil-lavan les flames enrogides de dos tions que cremavan en l'escalfa-panxes. La porta de la alcoba lleument enllumenada dexava veure la blanquinosa silueta d'un llit molt gran, ahon s'hi perdía la escanyolida figura d'aquell jove, encara noy, que recolzat en tres coxins, se projectava en la esculpturada espona. Semblava que dormís. De tant en tant una tos seca y fonda, li feya moure penosament lo cap y pantejar d'angunia.

—Mare, quina hora es?

—Les 12 fill meu, any nou, y segle nou, ¿sents? vida nova y qui sab si salut nova per tu...

Al cap d'una estona de silenci, en que més assossegat de la tos, parexia reposar del desfici que'l desvetllava... torná.

—Mare, que encara no ha tornat mon pare avuy?

—No ho sé fillet... pot ser sí, com que aquí no'l puch sentir y potser era cançat y se n'es anat a sa cambra...

Digué la mare ab veu ofegada y angoxosa; prou ho sabia que a n'aquella hora estava oberta encara la rica sala de joch del Casino... de la qual ne sortia l'últim son marit ab les butxaques buydes y'l cap plé de tentacions y rencunies... prou; però no gosava a dirli... pobre fillet...

—Mare... no... no ha tornat encara... Any nou vida nova... y jo no... ni ell tampoch. Mare oy que nó... vi-

da nova... nova... per mi sí, si que la vull mare, si... que vinga la llum nova, tinch un fret...

Y's quedá aclaparat de l'esforç que li costava aquestes paraules, ab un estossech més sovintejat y ranquejós. La pobra mare suhava d'angunia, quan se li calmá la tos vegé que dues llágrimes s'escorrián cara avall, per les esgroguehides galtes de son fill; a les hores agafantli suaument la má.

—Fill, fillet que tens?

—Mamá, que la dexarán entrar a ma cosineta al quarto demá... fá dos mesos... ja fá dos mesos...

—Si fillet, si, jo metexa la faré entrar, dorm tranquil ara, veus... (sent soroll a la porta de baix) ja deu pujar ton pare... si't trova tranquil, dormit tindrà una alegría... cuyta...

—Si ja dormo... si... vida... nova, nova... y aná mormolant una estona aquestes paraules, fins que un débi ronch que continuadament sortía de son pit feu comprendre a la pobra mare, que podía exir del lloch del malalt, per rebre son esbojarrat marit y donarli alguna golosina per sostenir aquella naturalesa, degenerada, llamenca.

Entre tant los tions mig consumits seguiren flamejant ab menys claror y algun que altre gall anunciava als desvetllats la proximitat de la primera albada del segle XX.

ANGEL AGUILÓ.

30 de Desembre de 1900

L'ADEU ALS ORONELS

Envers boscuries llunyanes
de terres trans-occeanes
emprenéu vostre camí;
en vostre llarch romiatge,
com a company de viatge,
¿no m'hi voldríau a mí?

A sota d'un meteix sostre
hem penjat lo niuet nostre,

jo he sigut vostre company
y ara que vé l'hivernada
emprenéu vostra volada
envers un país extrany.

¡Tant poch estiméu lo niu
y lo proper bosch ombriu
plé d'armonía y de flayre!
¡Detingáu lo vostre vol
y no'm vullgáu dextar sol
car no us puch seguir enlayre!

¡No us faça por l'hivernada!
ab amorosa besada
lo sol nos escalfará
y de nit arraulidetes
en vostre niu de plometes
ma cambra us abrigará.

Siau mos amichs fidels,
veníu, veníu oronels
estalvièus lo viatge,
no me'l dexéu tan solíu
lo nostre bellíssim niu
hon hem fet feliç estatge.

Ja vindrá la primavera
ab sa florida encisera
per alegrar nostres cors,
ja veuréu com se vestexen
les branques, com se guarnexen
ab les més brillantes flors.

Durant aquesta hivernada
no us mancará la becada;
en ma llar s'hi está piá bé;
si fret y neu arraulixen
bé prou que la derretexen
los raigs del sol clá y seré.

No fugiu pas, orenelles,
ja vindrán albadés belles,

aleshors podrém fruí;
plé l'espai de dolça flayre
nos rabejarém per l'ayre,
bany de rosa y gessamí.

May, ay! que mos prechs no poden
detindre als aucells que volan
per l'espai, com impulsats
d'un anhel que'ls precipita
y a llunyarse los incita
dels qui'n quedém emprendats.

Ab-Deu-siáu, orenelles,
y flayra, llum y roselles,
joventut y dolç amor;
dintre ma llar isolada
esperaré la tornada
de les amigues del cor.

Tornarán les aurenets
y del camp les violetes
nostre espai embaumarán;
¡més d'amor les alborades
de joya a pler sadollades...
may més, may més tornarán!

Aurenets, en mon sostre
penjaréu lo niuet vostre
per ferhi somnis d'amor,
¡les il·lusions que tenia
y'm feren feliç un dia
no tornarán al meu cor!

Si al retornar de viatge
de lo teu llarch romiatge
no'm trovasses, oronel,
¡es que també he fet volada
y allà... molt lluny me'n só anada
allà molt lluny... cap al cell!

JAUME BARRERA S. F.

Setembre de 1903.

L' ANY SPORTIU

Gran es l'avenç que en totes les diferents manifestacions de la vida física s'observa diàriament a Barcelona, de bon irradiar cap a tot Catalunya.

L'interès per la cultura del cos, signe d'avenç y civilització, es molt més notable, si s'atén al camí iniciat fa poch temps, que es lo de la popularització dels exercicis físichs. Aquest efecte pot ben bé observarse ab lo *futbol* a la vista de tothom, qui la practica augmenta cada dia, principalment entre les classes populars, que tenen los seus Clubs y trovan en lo sport lo verdader socialisme, ja que no s'atén per res a les circumstancies de naxement o de posició, sinó a la lluyta pura entre un home y altre home sols pel seu valer com a tal, no donant altra superioritat més que la força y l'enginy de jugador.

Conseqüència de la propaganda que en periòdichs de tota mena un dia y altre dia va escampantse pel nostre país, completada pels viatges que ja siga per estiuar o senzillament per propaganda fan la gent de sport de Barcelona, en la fundació de nous centres en diferents poblacions de Catalunya, o la implantació d'ampliacions en los ja existents, que'ls donan nova vida, iniciantlos en lo camí de la cultura del cos, imprescindible com es y será sempre per sobre de tot, la vida material com a base de tot altre.

Vista la importancia que tenen tots los sports en la vida d'un poble y ateses les ventatges del esperit d'associació que s'hi va formant, y del hàbit de disciplina que 'n surt de les societats sportives, se'ns ocorreix molts cops que aquestes bones condicions restan després sense aprofitar, quan totes elles podrien tenir una hermosa aplicació practica com a centres de propaganda de les nostres sanitoses idees, formant de la joventut sportiva un exèrcit de defensors fermes

de Catalunya; pera apoyarla en tots los ordres lo día de demà.

Prengan tots per model la inimitable Suissa y 'l seu gran patriota Guillém Tell!

* * *

La part de festes exteriors ha sigut ben bé tan feconda aquest com los anteriors. Lo sport hípich ha donat una superba mostra de lo que pot ferse a Barcelona prenent les coses ab una mica de temps, ab la organisació per l' Institut Agrícol Catalá de Sant Isidro del según Concurs Hí-pich fet pel mes de Juny passat, que durant una quinzena cridá *tot Barcelona* al Parch pera admirar la agilitat y trassa dels caballistes estrangers, al costat dels qui feyan un brillant paper los nostres en los obstacles de tota mena, fentse aplaudir pels avenços fets en aquesta mena d'exercicis.

La esgrima va tenint més partidaris cada día, havent sigut l'any passat de gran interés per la vinguda del fogós mestre italiá Pini y l'elegant francés Merignac, sovintejan les festes esgrimístiques de diferentes menes.

Lo ciclisme y l'automovilisme van fent lo seu camí; sobre tot, l'últim va adquirint més importancia cada día, essent ja respectable pel seu número y qualitat lo conjunt d'automovilistes catalans.

Lo *lawn-tennis* ha adquirit un bell desenrotllo lo present any, haventhi ja quatre Clubs y celebrantse per primer cop un concurs internacional y 'l Campeonat de Barcelona.

No celebrantse festes oficials del Ajuntament, han deixat també de ferse festes sportives. De les del mes de Juny, si descontám unes carreres de bicicletes, no hi hagué gayrebé res més interessant. Aquestes y les dels Campeonats, fetes per la Mercé, al Parch, han sigut les úniques del any a Barcelona, havent sovintejat molt les excursions a diferents indrets de Catalunya.

Lo Club de Regates ha représ lo passat any gran animació fent preveure un bonich estol de remers que ben preparats poden donar molta honra al Club l'any vinent.

Lo futbol interessa més que may haventse presenciat partits d'un interès extraordinari als que hi acudí sempre'l públich demostrant lo carinyo ab que tothom mira aquest sport relativament nou pera nosaltres. S'han fet diferents concursos, alguns de quins partits los han presenciat 7 y 8.000 espectadors.

Comença a practicar-se entre alguns entusiastas lo joch anglés del *cricket* y per acabar se miran cada día ab major interès, fentsen sovint, les carreres a peu, no descuydantse per axó la gimnástica.

Finalment s'anuncia la formació d'un gran centre sportiu, que ha de tenir induptable influencia en lo sport catalá.

Per tot lo dit podém ben bé assegurar que'l moviment sportiu a Barcelona va ben bé de puja cada día.

J. ELÍAS JUNCOSA (CORREDISSAS).

A LA MEVA FILLA.

(PORTANT UN RAMELL A LA SEVA FOSSA)

Ab vares de Gessé, clavells y roses,
un ramell he format en lo jardí;
boniques son les flors y son flayroses,
empró es segú que foren més hermoses
conreuades per tu que no per mí.

Mes, com les he cullides y aplegades,
a la creu de ta fossa les vull dú,
que si bé es cert que no les has cuidades,
sempre jo y tan sols jo les he regades,
y no ho he fet jamáy sens pensá ab tu.

CONRAT ROURE.

Santa Eugenia del Congost, Agost de 1903.

LA PLANA

La plana es ampla, extensa;
sota un cel de cobalt, la terra llença
al espai infinit tot son perfúm;
ni una boyra subtil, ni un núvol sura,
y a dolls, a dolls, devalla de l'altura
una pluja de llum.

Per entre 'ls camps de blat y de civada
l'alba de fulla verda y argentada
s'adorm mitg aturdida de claror;
un ventol caldejat ve de la platja,
y a la empena amorosa de sa ratxa
l'estiu arriba ab ses espigues d'or.

Les abelles frisant rondinadores
pels florits tarongers, a totes hores
lo pólen xuclan del botó badat,
y cau de la brancada que s'esquexa,
com cau del llavi la planyenta quexa,
lo fruyt daurat.

Dels estanyols, en les frescals riberes,
s'hi gronxan los canyissos y verderes
del remorós lleveig als suaus petons
y la plana s'adorm, en sa llargada,
sota un llençol de blat y de civada,
de flors y papellons.

J. NOVELLAS DE MOLINS.

TRES FLORS

Demunt lo banch, hon serra
un pobre Fuster,
la seva tendra Esposa
compón un ramell

de dos brancons de lliri
y un brot d'ametler.
De los lliris fresquívols
un es blanch just neu,
flayrós com l'innocencia,
pur com l'àngel bell;
y l'altre té les fulles
de color ardent
com les flames que s'alçan
de dins lo foguer.
Vestit ab ses flors blanques
lo brot d'ametler,
sembla la Primavera
que, dins lo Janer,
ja'l mes de Maig anyora
y de flors se vest...
En fresch a dins un canti
rumbeja'l ramell.
En mitg d'aquells dos lliris
de *foch* y de *neu*,
ique hi diuen les floretes
del brot d'ametler!...
Les tres *flors* son cullides
a dins tres Vergers;
les tres son per la Verge
que es Mare de Deu.
Lo lliri blanch l'Arcàngel
del cel lo hi dugué.
Lo de color encesa
com lo foch ardent
brosta dins lo cor tendre
del Nen fillet seu;
y la vara florida
es lo rich present
que'l jorn dels Esposoris
Joseph li va fer.

JOAN AGUILÓ, PVRE.

Manacor de Mallorca.

LA BALONA

CANÇÓ POPULAR INÈDITA

Lo nostre amich Mossén Ramón Camps, Rector de la parroquia de La Corriu, excelent escriptor, com ho té demostrat en son *Assaig històrich-biogràfic de Sant Ramón Nonat*, investigador diligent y entussiasta folk-lorista, nos ha remés, pera ésser publicada en aquest *Calendari*, la següent cançó, copiada d'una antiga llibreta que hi ha en l'Arxiu d'aquella esglesia del bisbat de Solsona, encomenada a son zel pastoral. Nos diu en carta que tenim a la vista tan il·lustrat prevere: *No porta fetxa ni firma, però per altres notes que hi ha en la metexa llibreta, se deduheix clarament es lletra de Mossen Andreu Bertrán, Rector que era de La Corriu per los anys de 1580 a 1590 y tants*. Y nosaltres, després de llegida, podem precisar més la fetxa de la composició, per lo que se expressa en la última de ses estrofes:

«Excellent senyor
y Duch de Maqueda»...

tota vegada que en lo catàlech de Virreys de Catalunya que tenim a la vista, lo govern del tal Duch de Maqueda s'esdevingué desde l'any 1593 en que rellevá al Mestre de Montesa, Marqués de Navarrez, fins al 1597 en que fou substituït per lo Duch de Feria.

Dexant apart lo mérit literari de la composició, dirém que 'l romanç sobre *La Valona* es com lo de *La Marquesota*, una pàgina inèdita de indumentaria artística e històrica de la qual no n'havém de fer un estudi, per la rahó principalíssima de que nos falta suficiencia per ferho, creyent que podem recordar a nostres llegidors lo molt competent que'n feu lo colaborador d'aquesta publicació anyal, lo malaguanyat e inoblidable en Joseph Puiggarí d'aquell altre ja mentat document històrich-literari que en ses cons-

tants investigacions descobrí lo sempre més anyorat mestre en Marián Aguiló sobre *La Marquesota*, del que 'n considerám una variant lo de *La Valona*, que ara publicám. Devém dir que aquest document es un altre quadro de les costums imperants en nostra terra fá més de tres cents anys, y del qual ne podém deduhir dues coses: primera, que lo mal exemple del estrangerisme venia aleshores, lo meteix que ara, de dalt a baix; y segona, que a igual d'avuy dia, en aquells temps hi havia una reprobable afició entre la gent a *treure més al sol de lo que hi ha a l'ombra*, podentsen deduhir d'axó la explicació de la manca de virtuts y sobres de vicis consegüents, per lo que queda justificat lo que Jeya Alfons V d' Aragó, en un document, segons testimoni del nostre respectable amich en Francisco de Bofarull, *en tots temps han tingut bech les oques*.

Aquí va la cançó tal com la ha copiada Mossén Ramón Camps, sens variar la ortografia:

La gent ygnocenta
miráu com s'entona
que qui no te renda
se posa balona.

En lo nom de Deu
jo començaré
axí com veuréu
que no callaré,
de bollana diré
ab rahó molt bona,
que es mala usansa
la de la balona.

Aniré parlant
de tots estaments
y assenyalant
tots los ygnocens
a tots quatre vens
senyala com trona
de tant mala usansa
com es la balona.

Si los cavalés
van tant antonats
y los mercadés
si tenen ducats
més los desdixats
y gent picardona
ab molt gran famfarria
se posen balona.

Qui ha ynventat
la tal vestidura
algun adulat
per sa oradura
prou té mala ventura
sent molta persona
qui no te un real
se posa balona.

Barret y Cabés
Casaca y gipó
es joch de exadrés
rei, roch y peó,

porten lo cordó
com tronxo de dona,
ningun home savi
se posa balona.

La capa ab capulla
es cosa de risa,
diré que es gran pulla
portar tal divisa,
quisá la camisa
no es gayre bona,
estich enfadat
de vostra balona.

Mitja de col-lor
calsa balonesta
diu que es millor
que no la garguesta,
lo joch de la gresta
may fou cosa bona,
axí meteix es
la usansa balona.

No se han de olvidar
ja les liga cames
posen y tafatá
unes setze canes
coses tan profanes
y gent tan potrona
no's poden suffrir
ells ni la balona.

Tanta ynventió
cosa diabólica
pel jove y minyó
sabata apostólica
diuen ab rethórica
la gent famfarrona
que es bona usansa
la de la balona.

Aniré parlant
dels casats y casades,

no perjudicant
persones honrades,
de virtuts esmaltades
aporten corona,
no fan los lampants
que aporten balona.

Y dich del casat
tot lo ques pot dir
te lo vent al cap
com si fos fadrí;
no te pá ni ví
per dur a la dona,
y lo desdixat
vol portar balona.

Ab veu de trompeta
publiquen les dones
al cap la bragueta
porten y corones
si les famfarrones,
no la honesta dona
que te gran pesar
de vostra balona.

Miráu la casada
carregada de fills,
vol ser acompanyada
al so de ministrils;
té al cap los grills,
mirau si s'entona,
al cap la bragueta
feta a la balona.

La del menestral
vol de seda roba
diu que es tot ygal
la rica y la pobra,
lo marit la troba
fent sorra de mona
perque no consent
que aporte balona.

Vestides de drap
veuréu les honestes
no aportéu al cap
braguetes ni crestes,
no plomal ni ploma
per dona honesta,
ni res de balona.

Mirau les donzelles
fins a les minyones
amaguen les orelles
ab ses grans balones
semblen a les mones
no fan cosa bona,
gorgueres tanyides
porten per balona.

Les fadrines pintades
com lo papagall
totes birolades
miraules al ball
ab pinta y mirall
la mare les antona,
ves la mía filla
balla a la balona.

Diu pósat la taldilla
mes entrelessada
ay la mía filla
y com vas entonada
tens me enamorada
tant es ta canyona
per cert que t'está
molt be la balona.

La filla ignocenta
y la mare més
de planta dolenta
tu non plantes res
y es per demés
que bon fruit no dona
nis pot dir honesta

la que du balona.

La mossa de canter
ab sos gandallets
cosa es que espanta
de mil coloretets
tronxos y vetets
la molt rapasona
la clau de la cuyna
porta per balona.

Fadrines qué feu
en qué ha de parar
que lo temps passéu
sense treballar,
jugar y dragar
com a gent glotona,
calsar y vestir
tot a la balona.

Fadrins manestrals
y tots los demés
gordau los reals
si voléu mullers
lo qui te dinés
no li falta dona
prenéu mon consell
dexau la balona.

Don vos lo consell
no vull quel pagueu
en jove y en vell
miráu lo que feu
que quan ho vol Deu
sense núvols trona
y Deu no es servit
de tanta balona.

Noy ha ja fadri
que tinga un real
ni un puto quatri
tenen de cabal
y lo major mal

es mantenir dona
y la tal ganancia
posá a la balona.

A Vich la balona
es y en Barcelona
Perpinyá y Girona
Leyda y Tarragona
Cervera y Solsona
tothom si entona
nis parla de res
sinó de balona.

Balona abalonada,
balona de balons,
balona afortunada,
balona de brivons,
vells, joves y minyons
tothom la te per bona:
qui te enteniment
no's posa balona.

Persones honrades
molt secretament
per anar entonades
passen detriment
per dir de la gent
cada qual s'entona
fa mes que no pot
per portar balona.

Lo mon es perdut
si sobre ma fe
y tot corromput,
y es lo perque
no es home de be
nis te per persona
lo qui no aporte
vestit de balona.

L'home honest perdut
mira quants anys correu
vuy tenen salut

y demá se moren,
vergonya se donen
los fills de la dona
de veure la gent
ab tanta balona.

Pobres confessors
que s'están matant
y los predicadors
tot temps predicant
y sempre cridant
están en la trona
y van reprement
la mala balona.

Ohiu los sermons
non feu ningun cas
ab tentacions
serviu satanás
a infern bogarás
la barca catona
y trobarás sastres
quet farán balona.

Lo sobre fruytat
de menjar y robes
diu que es pecat
socorréu als pobres
que de totes obres
Deu la paga dona
amarás a Deu
y no la balona.

Les coses honestes
aplauen a Deu
de obres yn honestes
vos apartaréu
quan vos moriréu
diréu senyor perdona
y vos pesará
de aver duit balona.

Miráu al bon Jesús

en la creu penjant
veus que està tot nus
al paré clamant
tu vas te entonant
o mala persona
y no tens vergonna
posarte balona.

Excellent senyor

y Duch de Maqueda
prech te ab amor
la balona veda
que vestit de seda
a pobra persona
per cert no convé
ni res de balona.

RAMÓN CAMPS, PVRE.

La Corriu, 18 de Setembre de 1903.

L'ANY MUSICAL

Comparat ab l'altre, dona l'últim curs una nota favorable al bon gust que encara que ab lentitut, adelanta ab tendència seriosa. Tots los concerts, ja públichs o privats, ja individuals, ja de grans masses, han servit programes ben meditats, gens lleugers y de valor musical; poden haver sigut ben ó mal executats, però programes a la fi quina confecció s'ha vist guiada per la exigència actual que ja no s'embabieca davant d'una *fantasia*.

Podríam trovar una negació de lo exposat en lo poch entusiasme que les obres de Wagner han obtingut al Liceu, però en axó objectarém que'l públich que hi sol córrer es l'antiquat, educat en una escola que està a les acaballes, no pot transigir sense esforç ab lo que li sembla element pertorbador. En cambi, aquest, lo jovent, gens influit per aquella música inflada, comprén a Wagner y'l recata fins al punt de creure heretgies lo que del mestre's canta al Liceu; per axó 'n protesta y no hi va, tot axecant aquell art gros en sessions d'estudi y concerts privats que propagan sens dupte lo bon sentir del drama lirich alemany.

Los compositors catalans per la seva part, dins dels medis que trovan a Barcelona s'han aprofitat y han ensenyat

que aquí la ópera tindrà conreuadors quan obertament s'ajude al músich. Tres han sigut les óperes estrenades «Follet», d'en Granados, «La Devoción de la Cruz», d'en Morera, y «Giovanna de Napoli», d'en Manen.

La primera s'executá com a prova al Liceu y a porta tancada; de més esperit catalá, ja que de les tres fou la única inspirada en lletra de la terra, se demostrá en Granados sinó técnich de nota, passional y enamorat de la tendencia francesa. Fou llástima que la obra no's pogués sentir en millors condicions y executada altres cops per formarne un cabal judici.

No es que en Morera tingué gayre millor sort en la seva «Devoción» però 'l número de audicions sigueren al menys suficients pera tenir una idea clara del hermós treball que en ella s'hi desenrotlla. Lo compositor s'ha serenat, no força al mecanisme pera semblar estrany, sinó que modifica aquella seva manera portantla clara al auditori. «La Devoción» ja no trassa un camí a en Morera, s'hi veu afiansat ab tota una trassa gran de compositor. Es per nosaltres la pàgina musical més homogénea del distingit mestre.

En Manen ab la «Giovanna di Napoli» estrenada al Liceu doná un pas més pel bon camí, però 'l seu pensament musical se distreu encara y s'enamora a ratos de diferents escoles, cayent n'obstant pel cantó italiá. N'hi priva del tot la forma d'orquestració atrevida ratllant a la inexperiencia, mes la «Giovanna» queda com una bella esperança de lo que farà en Manen. Quan aquestes planes escrivim está anunciat l'estreno d'*Acté*, altra ópera, aquest cop en tres actes, del meteix mestre. Veurém si la esperança se confirma.

Lo Teatre Lirich-Catalá torná a provar fortuna al teatre Principal, però sense esma y fonament sólít, acabá son comés en una curta serie de funcions. Sols s'estrená una bonica obra d'en Morera, *La Barca*, seguint després igual repertori que quan s'organisé al Tívoli, y axó sens dupte va malbaratar lo segon intent.

La ópera d'istiu tingué devots també en lo mentat teatre, dirigida pel mestre Baratta.

Digne de menció sols s'hi feu l'*Andrea Chenier*, que se havia estrenat al Liceu anys enrera logrant poques representacions.

Lo més sortint de les obres posades al Liceu en la temporada foren *La Walkyria*, *Tristán y Isolda* y *Els Freischütz*; per la segona vingué expressament a dirigir-la lo mestre francès Colonne. Malgrat axó, no tingué aquesta ni les altres aquella execució pulcre que demanan totes elles y a la que compreném no pot arribar una empresa com la del Liceu perque significarla la seva ruína. Cap als últims s'hi estrená la ópera de Cilea *Adriana Lecouvreur* que no va pas satisfer per falta de color y olor.

Y després ja no res devém dir que valga la pena referent a la ópera, fora de la última obertura d'hivern en que s'ha interpretat *La Demnació de Faust* d'en Berlioz posada ab un xich de cuidado. Per axó y per sa hermosa música aná interessant cada día més al públich.

Y entrant en la música de concerts, l'any passat no s'ha quedat pas manco. Devém començar pels tres celebrats en Març per l'*Orfeó Catalá*, la *Schola Cantorum* de París y l'*Orquestal Catalana*, perque son dels que forman época. Temps passat ja la *Associació Musical* nos havia fet sentir los solistes de dita entitat francesa, mes a l'*Orfeó* li tocá l'honor de donarnos a conéixer lo conjunt, que si bé no es nutrit, dona a quantes peces interpreta una seguretat y justesa may prou alabades. Foren acontexement, repetím, les tres audicions, quedant plé a vessar lo teatre de Novetats, ahon se celebraren; la execució del quint acte d'*Armida* durará molt en la memoria dels qui hi assistiren.

Altres concerts doná l'*Orfeó Catalá* ab lo meteix lluhiment de sempre, dos d'ells de beneficencia al Teatre Onofri, portant lo verdader art a n'aquella barriada, que correspongué ananthi tothom. Entre les obres que ha estrenat l'any derrer l'*Orfeó*, recordám lo millor mérit en *Lo Noy de la Mare*, d'en Nicolau, *Lo fill del Rey*, d'en Pujol, *Tu es Petrus*, d'en Victoria, y *Primaveral*, d'en Borrás de Palau.

La *Associació Wagneriana* continuá les seves sessions de anàlisis de les obres del gran mestre, y en dues s'hi executaren fragments; la primera en Febrer, dirigida per en Ribera, fou a gran orquesta y ab la cooperació de l'*Orfeo Canigó*, y l'altra en Juny, portada pel meteix mestre, a veus y piano.

La antiga *Associació Musical de Barcelona* doná les audicions acostumades de «Música di Camera». La de *Afficionados*, en diferentes époques, presentá lo nucle d'*amateurs* que la formen, dirigits per l'Armengo!. Y per fi, les corals de Clavé, «*Orfeo Barcelonés*», «*Escola Jordiana*», «*Ars Chorum*», «*Escola Orfeónica*», «*Catalunya Nova*» y altres, treballaren com sempre.

Com concertistes, nos han visitat en Planté, en Risler y la Carreño, tres eminencies que al piano feren prodigis, al Principal los dos primers, y a Novetats la última. En lo violí sentirem a Sechiari y Serato, abdós molt jóvens y de gran pervindre. Pel Març estigué entre nosaltres lo célebre *Quarteto Tschetch*, notable per la precisió y justesa ab que executa les obres dels clàssichs, fama confirmada en les sessions que aquí doná.

Dels de casa, en Malats y en Vidiella no han faltat a la llista. L'alt honor conferit al primer al ésser guanyador a París del premi Diemer, va fer omplir la sala'l dia que Barcelona lo sentí executar igual programa ab que aquella distinció havia sigut guanyada. Axí també assistí als dos concerts del segón, que ab combinació d'en Ribera, se donaren a piano y orquesta al teatre de Novetats.

Finalment, en Goberna acaba d'estrenarse l'any darrer entrant en lo moviment actual y fundant la *Societat Barcelonesa de Concerts*, que si bé no lográ atraures lo favor popular, molt será que ab perseverancia no ho conseqüesca.

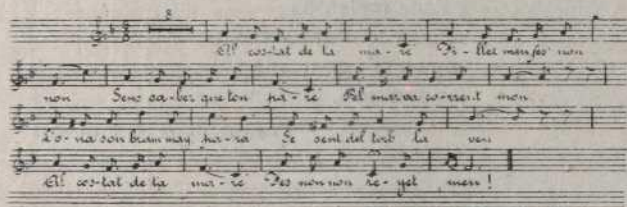
Veurém l'any vinent.

M. DE URGELLÉS DEPARES.

¡DORM, REYET MEU! ¹

CANÇÓ BRETONA

(Al Director del *Orfeó Català*, lo mestre En Lluís Millet)

I

Al costat de ta mare,
fillet meu, fes non non,
sens saber que ton pare
pel mar va corrent mon.
L'ona son bram may para
se sent del torb la veu;
al costat de ta mare
fes non non, reyet meu.

II

Canto y breço anguniosa,
fes non non tot seguit,
que ma veu tremolosa
ofega'l plor en mon pit,
quan la mar es furiosa
sento al cor pena greu,
y haig de cantá animosa,
fes non non, reyet meu.

¹ Aquesta cançó es deguda, lletra y música, al mestre Teodor Botrel, notable compositor de Bretanya, qui ha sapigut inspirarse en la musa popular fins al punt de que ses cançons s'han escampat per tot arreu hon bategan cors bretons.—N. del T.

III

Si'l dol me té afligida
sempre que non non fas,
es que penso entristida
que mariner serás,
y l'ona malehida
sempre't voldrá per seu:
triga a fé't gran, ma vida,
fes non non, reyet meu.

Traducció de S. FARNÉS.

MOVIMENT CATALANISTA

Cosa sapiguda es, que una de les principals causes del crexement del ideal catalanista, resideix en una de les qualitats més sobressortints dels polítichs espanyols: la de revoltar contra ells al país en general per les vergassades ab que'i flagellan y d'una manera particular a Catalunya per los insults ab que tot sovint ferexen los nostres sentiments de catalans.

Un personatge de paròdia de lo que deuría ser la alta direcció de la Instrucció Pública, va dexarse caure de plé en la irresistible tendència que tenen los governants madrilenys a crear conflictes en benefici del crexement dels nostres ideals: aquest personatge (jde que n'hem de dir personatges!), fou lo Comte de Romanones y la seva barra-bassada lo R. D. de 23 de Novembre de 1902 obligant a donarse en castellá la ensenyança del Catecisme.

Hem de recullir aquest fet, abans d'entrar a historiar lo moviment Catalanista de 1903, pera lligar la Revista anterior ab la que aném a escriure.

Parlemne donchs, breument. Com era d'esperar, lo R. D. d'en Romanones, va fer l'efecte d'uua fiblada en

lo poble català. L'atacava al fons de l'ànima. Per adormit que hagués estat, l'hauria despertat. Y com que lo nostre poble, està ja, gracies a Deu, en bona part ben despert y se sent ben vigorós, se redressà a la una, valentment, contra aquella incalificable disposició ministerial. Jamay s'havían fet defenses tan hermoses, tan valentes dels drets indiscutibles del idioma patri; jamay los catalans havían arribat a comprendre ab tanta claretat la imperiosa necessitat que tenim de treballar per aquells drets; jamay fins aquella fetxa, la llengua catalana, havia conquistat tan terreno com ha conquistat, en les escoles. Ademés de la campanya periodística, brillantíssima y feconda que ha durat gayrebé fins a les acaballes del 1903, se protestà en mitíns, en comunicacions que dirigian a Madrit, corporacions de tota mena, elevades personalitats que no militan en lo camp catalanista, diferents Prelats catalans; se protestà en plé Parlament per diputats catalans dels metexos partits dinástichs y d'una manera especial per en Rusiñol y en Domènech, que ab sos valents discursos varen acabar de donar grans proporcions a la protesta, obligant al Govern a atenuar un bon xich les disposicions irritants del R. D.

Y mentres lo moviment s'extenia a les demés regions del Estat de llengua no castellana, a la capital de Catalunya s'organísava una embaxada dels Presidents de les principals societats intellectuals y econòmiques, que sortint lo día 10 de Desembre, se va presentar lo 12 al Palau Real, portant un Missatge, en lo que, com digué lo Senador y President de la Societat Económica, don Felip Bertrán de Amat, se reclamava lo regonexement de la personalitat de Catalunya y demés regions en lo referent al ús en tots los rams de la administració, de la llengua que'ls hi es propia.

Tals foren les conseqüencies del R. D. de qui per sarcasme se deya Ministre d'Instrucció Pública, lo primer decret que dedicat als catalans, los malaventurats polítichs varen posar a la firma del nou rey, mentres pensavan en organisar certs viatges que no s'han fet ni será prudent ferlos may, si no cambia radicalment cert estat de coses; si'ls polítichs madrilenys no posan un xich d'enteniment,

lo qual, no dexa de ser un problema tan difícil com lo del moviment continuu.

*
* *

L'any 1903 presenta un tò bon xich diferent dels anteriors. Lo moviment polítich neix en bona part, de circumstancies generals; los conflictes nos los portan a casa produhint un malestar total, que dificulta de vegades la expansió del nostre moviment polítich. En efecte; durant tot l'any, hi ha vagues a Barcelona, vagues parcials, no gaire tumultuoses, que un expert escriptor, compara a la malaltia anomenada «febres de Barcelona», que xucla suau y traïdorament la vida de la ciutat. Tot sovint hi tenen d'intervenir en aquest conflictes interiors, los bons patricis que están al cap del nostre moviment patriòtich; les corporacions més respectables de la ciutat interposan la seva acció entenimentada (al·locució del Ateneu, informació de la Econòmica sobre'l treball, etc.) pera dirigir per bons camins la mal guiada qüestió obrera; la intranquil·litat general es gran durant llargues temporades y axó fá que'l moviment polítich—fora del batibull dels freqüents períodes electorals—reste somort y que sols s'exteriorise modestament però d'una manera ben profitosa, en incomptable número de conferencies que per propagandistes de la nostra causa se donan sense may parar per tot arreu.

Hi ha hagut sessions solemnes, mitins, sorolloses manifestacions per qüestions suscidades a la Corporació Municipal, algun que altre fet aïslat, ben profitós per la causa, però la tònica del nostre moviment ha sigut aquesta: propaganda oral per medi de conferencies y lluytes electorals.

Hem hagut de passar per quatre eleccions: de Diputats provincials, lo dia 8 de Març; de Diputats a Corts, lo dia 26 d'Abril; de Senadors, lo dia 10 de Maig, y finalment les Municipals, lo dia 8 de Novembre.

Dexant de banda les eleccions de Senadors, noves per lo Catalanisme, les demés han posat de relléu que'ls afiliats a la nostra causa, van crexent cada dia en tot Catalunya y

que fora de la nostra colectivitat polítich-social, no hi ha altra força que la d'un conglomerat format per la ignorancia y la malicia, que arribat a son màxim desenrotllo per les eleccions de Diputats a Corts, va enrunantse depressa, pera dexar lo camp lliure al esperit de Catalunya.

*
* *

Comença l'any ab treballs preparatoris de les vinents lluytes electorals.

La Lliga Regionalista enllesteix de nou lo seu famós Diccionari electoral, que va a consultar tot Barcelona: repassa la metexa benemèrita corporació les llistes d'electors de Senadors y fá sapiguer als primers contribuyents de la ciuiat que no hi son, perquè aquelles llistes son confeccionades a gust dels cacichs, imposantse per tant lo treball de rejoyenirles, de treuren la carcassa de la mort ab que's presentan, pera ferhi entrar un alé de vida, los primers contribuyents de debó; se donan mitins y conferencies a desdir, se llençan al carrer los noms dels candidats a diputats provincials per los districtes de Barcelona en que toca elegirne, per los de Vilanova-Sant Feliu, Girona y Olot, en que'l Catalanisme creu oportú presentar batalla. Y la batalla comença a Barcelona lo día 2 de Març, a la Diputació Provincial, ahon se celebra per la Junta Provincial del Cens, una sessió imponent, exigint lo poble, guiat per lo Catalanisme, que's donga la deguda intervenció als candidats de les distintes fraccions que van a la lluyta. Era la darrera vegada, que en eleccions populars, lo caciquisme d'en Planas y d'en Comas s'havia d'atrevir a donar la cara.

Aquestes eleccions son una sorpresa per molts: un partit xorch, exótic, titulat republicá, se n'emporta les majories a Barcelona: era la primera manifestació d'una onada de fanch que s'anava formant per la obsessió que un explotador de la classe obrera, exercia sobre les masses inconscients.

Surten no obstant triomfants: per Barcelona los senyors Saltor y Sagnier y per Vilanova lo senyor Bertrán; los de-

més candidats guanyadors son republicans, que'ls monàrquichs, no cal dirho, foren vençuts en tota regla.

A la Diputació de Girona hi entran també fermes defensors de la Autonomía.

S'enardeix lo Catalanisme pera les lluytes vinentes y ab serenitat y entussiasme s'organisa pera les eleccions de Diputats a Corts. Va sol lo Catalanisme; una bona part de elements que's diuen federals, menats pel traïdor a la memoria d'en Pi y Margall, axó es, en Vallés y Ribot, s'entrega cada día més als enemichs declarats de Catalunya y de la seva autonomía, los capitostos del titulat partit republicá únich; los del cantó oposat, los carlins, pretextant agravis y temors de que lo Catalanisme no era prou garantía pera amparar determinats interessos, se tomban també contra nostre y valentse uns y altres de forasters, treballan esbojarradament per conquistarse la opinió de Barcelona y de retop, la de Catalunya entera.

Barcelona, la culta y progressiva capital de Catalunya, se trova una pila de dies pertorbada, desfigurada, excitada com may ho hagués estat en semblants circumstancies per la xerrameca xorca, dels supervivents d'una política revellida, que ha sigut la desgracia de Catalunya y de tot Espanya...

Lo resultat en aquestes eleccions ja era previst: lo Catalanisme, en sa marxa sempre progressiva, havia d'aguantar fermament la xarbotada de populatxeria dels republicans; aquests havían de sumar molts vots, molts... però ab tot y preveures més o menys lo resultat, may ningú hauría arribat a creure que arribessen a tant... Trenta cinch mil vots va arribar a tenir en Salmerón. ¡Quina vergonya se'n donarán molts dels qui ara tenen l'enteniment 'entenebrat!

Dos diputats catalanistes va treure Barcelona, los senyors Rusiñol y Doménech, axí com triufants sortiren los senyors Soler y March per Manresa, Albó per Olot y Rius per Mataró, obtenint victories senyaladíssimes contra'ls seus contraris.

Y sortint d'aquesta feta, devíam anar per un altra: la elecció de Senadors. Si brillant va ser l'éxit que obtingue-

rem a la *provincia* de Girona, perquè'l candidat catalanista lo Marqués de Camps, elegit a la vegada per les Econòmiques, tingué més vots que'ls altres, no va ser tan falaguer lo resultat obtingut a la *provincia* de Barcelona. Es veritat que a Barcelona havent presentat los cacichs batalla per la elecció de compromissaris, nosaltres los hi varem doblar los vots, però conservavan encara certa influencia pels pobles; les llistes estavan confeccionades a gust dels caciquets; s'exerciren les coaccions més indignes; l'anunci de que's presentava definitivament candidatura catalanista va ser donat quan ja s'havien elegit los compromissaris dels pobles; carlins y republicans en general, no's varen dignar donar un cop de mà pera acabar d'ensorrar al que sembla a primera vista que deuria ser l'enemich comú, y lo caciquisme monárquich cantá victoria. Es la última, deyan, y teníen tota la rahó.

Ab tot, en aquestes eleccions, y d' una manera especial en les altres dugues, se va posar en evidencia un fet llògich per cert y que no pot ser més afalagador: la força expansiva del Catalanisme, que fá que arrelle de ferm en totes les localitats de Catalunya, frissoses de lliurarse de la esclavitud ignominiosa del caciquisme.

Aquest fet ha tingut eloqüentíssima comprovació en les darreres eleccions que 's registren en l'any present: les municipals; passen de cent los candidats catalanistes que han sortit elegits regidors, com son en gran número los qui sense acceptar aquesta qualificació, combregan en esperit en les nostres idees, y com a bons patriotes se portarán en l'exercici dels seus cárrechs.

A Barcelona la lluyta fou empenyadíssima: com a preliminars succehia lo de sempre, que's llençavan contra 'l Catalanisme les acostumades calumnies de que pactava ab los cacichs, lo que 'ls fets se cuydaren de desmentir rodonament, y que los republicans se decuníen y se barallavan atacats d'aquella malaltia descoberta per un de la colla, anomenada *concejaltis*, exacerbada aquí a Barcelona per l'exemple dels regidors del partit, que han demostrat en sa majoria lo molt productiu que pot resultar lo cárrech.

Peró en mitg de tantes ambicions, en mitg de tanta misèria, continuava la obsessió per una idea xorca de les masses inconscients, subsistia lo meteix odi al Catalanisme per part d'aquells que no poden resistir la llum de la veritat y d'aquells que, vulgas que no, s'han de moure per l'esperit de raça: l'enviat del Govern, en Lerroux, s'aprofitava de totes aquestes circumstancies pera acabar de engatussar a les masses, emmenántseles, en companyia de agitadors estranjers, a posar la primera pedra de la «Casa del Pueblo», a celebrar una «merienda democrática» a la montanya del Coll, y per més que s'acabava de posar de relleu la maldat d'aquest home divulgant unes célebres cartes, ell s'aguantava ferm demunt del pedestal en que l'havia axecat la tonteria d'una gran part de la pobra classe obrera y l'odi a Catalunya, y quan la candidatura republicana proclamada per los organismes del partit queya per terra, rosegada per les ambicions y passions desenfrenades del partit meteix, ell se converteix en dictador y proclama candidats als qui té per convenient, y que, al acceptar, demostren tenir un concepte de la democracia, de la llibertat y de la propia dignitat, molt diferent del que'n tenim nosaltres.

Aquests candidats, proclamats per lo farsant Lerroux, surten triomfants en número de disset, sortintne set dels catorze que presentava 'l Catalanisme.

A primera vista, gran es la victoria obtinguda per los republicans, però rumianthi una mica, se descobreix que, vist les altres eleccions, los republicans han perdut més de cinch mil electors y que lo Catalanisme n'ha guanyat més de mil.

Los republicans no poden estar satisfets, y no n'están. ¿Podém estarne nosaltres? Fins a cert punt, sí, però creyém que 'l poble de Barcelona no ha correspost als immensos sacrificis que han fet los regidors que en l'altre biení va enviar al Ajuntament. Y axó que dexám de banda la consideració que s'han de meréixer per part de les persones honrades la representació polítich-social dels dos elements posats en pugna.

Seria incompleta aquesta Revista si no preniam nota de molts altres fets de divers caràcter.

Torném, donchs, a les primeries del any pera trovar-nos en lo pas del mes de Janer al Febrer, ab una manifestació simpática per demés del entussiasme patri y de la cultura del nostre jovent. Nos referím al Congrés Universitari Catalá, que celebrá varies sessions, elaborant un plan d'ensenyança que ha de ser arsenal fecondíssim pera bastir l'edifici de la futura Universitat Catalana y que ja ha començat a donar fruyt, donchs conseqüència d'aquest Congrés son dugues cátedres lliures que funcionan desde lo començament del curs al Ateneu Barcelonés: la cátedra de Dret Civil Catalá, encarregada a don Joan de D. Trias y Giró, y la de Historia de Catalunya, encarregada a don Francesch Carreras y Candi.

Aquestes cátedres, inaugurades solemnement lo 16 de Octubre, constituhirán, ab altres que s'anirán establint, un dels més preuats timbres de gloria pera la nostra patria, de que lo Catalanisme podrà enorgullirse.

A darrers del mes de Febrer, lo dia 26, a Madrid nos afavorexen ab una d'aquelles disposicions ministerials, origen d'efervescencia catalanista, a que tan aficionats hi son los governants: se dicta un Decret, aparentment ab mires generals, però en realitat contra la classe notarial de Catalunya y regions de vida propia.

Amenaçat de mort lo Notariat catalá, se revolta tothom contra lo Decret en qüestió, obra del *cèlebre* Dato, que no té més remey que recular, encara que ab més tranquil·litat d'esperit y ab més seguretat per la seva persona que quan va venir a Catalunya. Una de les manifestacions de patriotisme més remarcables que allavors varen tenir lloch, va ser lo mitin organísat per la Unió Catalanista, celebrat al Tívoli lo 29 de Març; per primera vegada se van presentar al públich, unides com a germanes que son, les dugues colectivitats, Unió y Lliga Regionalista, y com si axó no fos prou afalagador, va pendre part en lo mitin represen-

tació del partit carlí y del federal, no d'aquella part d'aquest partit empassada al enemich, sinó la que segueix fidel a les doctrines d'en Pi y Margall, que té a Barcelona la activa societat «Catalunya Federal».

Durant lo mes de Maig, lo Catalanisme, en sos variats matisos, estigué en plena activitat; además de intervenir en les eleccions senatorials, acorralava, avergonyia dins de l'Ateneu, a la monstruosa conxorxa de tota mena de elements que s'havia format contra nostre, pera guanyar les eleccions de les Seccions que formen la Junta; assistia ab especial espectació a la festa dels Jochs Florals, tant barroerament perturbada l'any passat; anava al Palau de Belles Arts a gaudirse dels delicadíssims espectacles de la «Trilogia històrica catalana» pera la restauració de Sant Cugat del Vallés, y se disposava a recórrer lo Camp de Tarragona y la Conca de Barberá, acompanyant a la Unió Catalanista y al Orfeó Catalá, ja que aquella entitat aprofitava la excursió projectada per l'Orfeó a dita capital y a Poblet pera acceptar solemnement, dintre l'històrich monestir, tomba dels nostres reys y magnats, la hermosa bandera que les dones catalanes li regalavan. Los últims dies de Maig y primers de Juny, aquelles comarques reberen la visita de milers de catalans procedents de tots los indrets de la Patria, organisantse festes verdaderament populars y catalanes, entre elles la imponderable festa de Poblet, de la que 'ns seria impossible donarne aquí, ni que fos una lleugera idea.

Lo mes de Juny es un dels més castigats per les vagues, y no obstant s'hi desenrotllan dos fets que cal apuntar: lo primer d'ells es la celebració a Manresa del sisé Congrès de la Federació Agrícola Catalana-Balear, en lo que, además de accentuarse en sentit autonomista lo criteri econòmic de la classe agrícola, s'ofereix l'espectacle, per primera vegada en tals circumstancies, de que ni un sol congressista catalá dexa de fer ús del idioma patri, ab tot y presidir les sessions lo Governador civil y haventhi congressistes castellans que prenen part en les deliberacions.

L'altre fet que deu apuntarse es la federació de socie-

tats econòmiques de Barcelona ab alguna de representació general en tot Catalunya, que quedant pactada al Foment lo día 15, constituheix un axamplament de la federació més limitada que ja existia y que pot ser base de ben cimentada campanya.

Lo moviment catalanista durant lo mes de Juliol l'hem de buscar fora de Catalunya. Hem de trasladarnos a la hermosa illa mallorquina (mitin del día 12), que havent ressucitat en ses arts y en ses lletres al compás de la resurrecció de Catalunya, demana lo concurs de sa germana pera que impulse la seva resurrecció política, parlantli de les reformes econòmiques a que té d'aspirar tot poble feynador que se senta cohibit per les trabes de la burocracia y del centralisme; reformes que, com les de les zones neutrals y concerts econòmichs, no ha dextat de reclamar en tot l'any lo Catalanisme, ab protesta dels egoistes bladers castellans y ab hipòcrites promeses dels governants.

Se prepara un cambi de persones en la governació del Estat, y abans que 'l cambi no s'efectue, van a Madrid los diputats catalanistes, fent ressonar en mitg de la atmósfera corrompuda del Parlament la veu pura de Catalunya. Lo jove diputat per Olot crida a comptes al Govern, arrencantli declaracions concretes respecte al alcanç del Decret d'en Romanones; y pochs dies després, de cos present ja lo Ministeri que havia complert la seva missió de fer donar un pas més a Espanya cap a la seva ruína, en Rusiñol recordava als governants les constants aspiracions de Catalunya. Está ben definida—deya—la nostra línia de conducta, y no pararé fins a conseguir per la nostra Catalunya estimada la reivindicació de la seva antiga nacionalitat y autonomia.

* * *

Passém per alt la temporada en que la gent, seguint una costúm cada any més arrelada, abandona los seus quefers ordinaris pera escamparse pels pobles y masies de la nostra terra, no sense que dediquém abans un recort de agraïment y admiració als digníssims regidors catalanis-

tes de Barcelona, que ab fermesa admirable bregan sense descans per los interessos y honor de la ciutat, contra les escurrialles dels partits monàrquichs y la avançada que hi tenen los republicans, recort del que 'n toca una bona part al animós Francesch Cambó, que en premi a son civisme es processat y además suspés del càrrech per alguns dies; passém ara per alt aquesta temporada y los primers dies de retorn a la vida normal, perquè les principals manifestacions de Catalanisme que s'hi succehexen, les hem ja apuntades en altres indrets de la Revista, y recullím, per acabar, dugues vergassades formidables ab que 'ns delma lo centralisme.

La primera d'elles es lo projecte de subvencionar a Madrit ab dos milions de pessetes anuals, pagades per tots los espanyols; la segona, ab tot y la seva gran odiositat, es ja vella: la injusta distribució que en contra de Catalunya y alguna altra regió se fá del cupo de quintes. Si contra aquestes dugues vergassades no s'axeca una creuada en tots los païssos perjudicats, com s'axeca a Catalunya, podrém ben dir que molts pobles d'Espanya son ben dignes de permanéixer perpetuament en l'oprobri y la esclavitut en que viuen.

Peró axo no's dirá de la nostra Catalunya, que sola o acompanyada, a poch a poch o depressa, segueix serenament lo camí de la seva redempció, despertant als qui dormen més fort, y preparantse a sepultar en la metexa fossa dels vençuts als qui, ufañosos per una populatxeria passatjera, no tardarán en compendre que Catalunya es terra de seny, de llibertat y d'honradesa, y además d'energia pera ferse respectar.

J. MASPONS Y CAMARASA.

-
- Paga a ton Senyor los drets, y llúnyat de ses parets.
 - Deu mantinga mon senyor, per por d'un altre pitjor.
 - Més val poch ab voluntat, que molt si es de malgrat.

CORRANDES FRESQUES

I

Llivertat, font d'aygua pura,
¡com regalarías l'ànima
si les teves deus no fossen
tan sovint emmatzinades!

II

Farsants prometen al poble
redimirli sofriments:
si ella redimirsen triga,
ells may tant... a costes d'ell.

III

Partits ¡partits malehits
quant dividiu als honrats!
Partits ¡partits benehits
quant dividiu als malvats!

IV

Dels Reys diuen pestes
certs grans oradors
que, ja al dirles, mostren
tení un rey al cos.

V

¡Pobre poble! Noy petit
fins quan semblas home gran!
¡Sempre aprop les il·lusions!
¡Sempre lluny los desengany!

VI

Los fanatismes rojos
fan riure a Satanás:
los fanatismes negres
a Jesucrist plorar.

J. RIERA Y BERTRAN.

DESILUSIÓ

(CAPÍTOL D' UNA NOVELA)

Entre festes y festetes, que a Olot sovintejan 'durant l'estiu, s'havía acostat la major, la de Nostra Senyora del Tura, al temps que ja 'ls fajols començavan a blanquejar. La vigília al vespre, al Firal, a la plaça y en alguns principals carrers, hi havia hagut una espléndida gallarda; sota 'ls fanals de colors y 'ls voleyants gallarets, los vehins organitzaven ballades. Per tot arreu se notava bona afluència de forasters vinguda a posta; tothom se preparava a fer una festassa; y no mancava animació y gatzara en diversos indrets de la vila.

En Pauet havia conseguit que la Maria acceptés lo seu braç pera acompanyarla al *ball-plá*, y 'l meteix día 8 de Setembre, diada del Tura, l'havía compromesa també pera les sardanes llargues a plaça.

Com més li costava d'obtenir de la Maria una paraula que la lligués, més s'entussiasmava 'l jove ab aquella noya que tants atractius possehia y de la qual tanta distinció s'irradiava. Havia passat quasi tot l'Agost enamorat com un boig, no pensant sinó en ella y a totes hores observantli 'ls reconets dolços de sa fesomia agradable: examinantli lo mig-riure, les faccions boniques que solia pendre al mostrarse admirada o satisfeta. Qué se li'n donava que tingué cinch anys més que no pas ell! Potser en axó hi trovava un atractiu de més, perque la sentia dona feta, la veyia en la plenitut dels seus encants y de la maduresa; fins li agradavan certs ressorts de coqueteria, que ell conexia que li anavan dedicats, ab los quals la noya provava de rejuvenir-se.

En Pauet no tenia la fredor suficient pera calcular conveniencies; s'entregava a les passions ab tot lo transport de sa fantasia somniadora. Se sentia plé d'amor per la Maria: per qué havia de pensar en res més?

La Maria semblava que en lo goig de saberse estimada hi begués la salut a fortes glopades. Sa cara tenia una frescor com de vint anys, y 'ls parpres, lo que més la trahia, prenian uns tons envellutats que donavan més penetrant misteri als seus ulls vert-blavosos. Lo seu cabell, sech y mat, era sempre d'un ros fosch y d'un rullament ben natural. La boca, més aviat grossa que xica, que parexia estar delicies no fruïdes, tenia 'ls llavis encesos que no semblavan d'ella. Però fins lo cós, que cimbregava ab una gracia exquisida, anava abandonant aquella magror d'abans, y 'ls pits, les espatlles y 'ls costats se li omplian de suavíssimes ondulacions. Sa veu era més plena: l'amor li havia ensenyat de modularla ab discreció y tendresa.

En Bruguera, sempre endreçat, naturalment elegant, un dia comparexia vestit a tall de caçador, un altre ab acabada *toilette*. La Maria, y també l'Henriette Berthault, lo trobava particularment bé quan, havent vingut a cavall, arribava ab los calçons encara posats, tot fent mostra de la seva bona alçada.

Desde que havian fugit los Mates, los jóvens enamorats, ab alguna altra familia, havian fet excursions de perdurable recort. Un dia en Pauet les va dur a Sant Andreu del Coll, l'esglesia románica desde la qual se domina tant bé la plana olotina. Berenaren a la font, sota 'ls arbres, begueren aygua fresca a tot regal; després en Pauet, en un salt, aná a cercar la clau de la capella a la masia Ventolá; y aleshores, la Maria al davant, corregué cap a la ermita; les Berthault feren una embestida tumultuosa darrera d'ells dos. Sense gayre respecte, ab pruija de trovarse a soles, la Maria pujá depressa al campanar; en Pauet la va seguir. Allí dalt, tots dosets, mentres les demés noyes arribavan y feyan una mica d'oració a baix a l'altar, s'escoltaren una estona bategar los cors de cançament y d'emoció. Desde allí dalt se veyá la Rovira. Lo jove, vessant d'entussiasme, va demanarli, com a recort de llur conexença y simpatia, que 's dexés fer un petó; y la Maria, contenta, enjogaçada, per tota contesta tirá escala avall, y llavors sí que va age-

nollarse alguns instants devant de l'altar. Després ab gran formalitat, com si res hagués passat entre ells, examinaren ab los demés la curiosa capella, lo sepulcre de Berenguer de Coll, cavaller del xiv^{en} segle, los sants barrochs dels altars, lo troç de retaule gòtich fent de porta de la sagristia. En sortint, encara les noyes tingueren ocasió d'esparger-se ab los bous del Castell que exían a pasturar. Al devallar la montanya, los enamorats estavan imbuïts per la sentimenter que's desprén de l' hora baxa; miravan de lluny la Pinya, lo Serrat Roig, la Rovira. En sent a la ribera, atravessaren bogejant les passerres, ajudades totes les dones per en Pauet.

Aquestes entrevistes los havían fet intimar tant, que l'un ja conexia les costums y 'ls gustos de l'altre. Ab certa recança se veyan forçats, per escrúpols de la noya, a allunyar la confessió de llur amor mutual. Y 'l día de la festa major, quan se trovavan tots dos a la plaça desde bon matí, esperant l'Ajuntament, semblavan dos coneguts de tota la vida que no gosessen a tutejarse.

Eran prop de les vuyt del matí quan la comitiva arrencá de Casa la Vila. Ab musica, gegants, cavallets, féu la passada per diversos carrers, anant a parar a la plaça, que estava guarnida y vessava de generació pels nou carrers que hi fan cap, y plens los balcons de tot lo voltant. Tant bon punt instalada la comitiva oficial, la cobla tocá l'ayrós ball dels gegants. Immediatament los geganters se'ls emportaren fentlos fer uns saltirons acompassats que llevavan tota la serietat an aquella figuraça ferrenya ab casch y porra y a la de sa companya. Al davant hi anava, com un director, lo beneyt d'en Liro ab sotana vermella y'l cap esborifat del popular *lliga-mosques*. A cada angle de la plaça los gegants executavan una dança complicada. En havent acabat los gegants, vingué la tanda dels cavallets, que comparegueren belicosos, acompanyats de sa típica tonada; a cada angle de plaça feyan llur ball complert; lo noy que feya de capitá recorria tot l'esquadró, mentres los demés feyan frisar los cavalls de cartró que duyan lligats a la cin-

tura; després empeníen la dança guerrera ab una regularitat que indicava prou que'ls noys l'havíen apresada de gust.

Un cop llestos los cavallets, començà la primera sardana llarga, sardana d'honor, presidida per l'Ajuntament, y en la que prenían part tots los estaments de la vila y també los forasters; sardana monstre que ocupava tot l'ample de la plaça; un sol radiant obligava a fer ganyotes a bona part dels qui formavan la gran rodona. En Pauet hi era donant la mà dreta a la Maria, perdut entre tanta gent.

Lo senyor Bruguera s'estava mirant les balles oficials, y l'Esteve, un tafaner garlayre que a totes hores se'l veyia rondant per la plaça, va dirli signantli en Pauet:

—«Y donses, que será casori, senyor Pau?»

Lo pare, un xich vanitos de veure'l seu noy fent tant goig entremig d'aquella gent, però cremat a l'explicarse'l motiu de ses contínues evasions, contestá:

—«Poch sé res, jo!»

L'endemá al vespre era lo día tradicionalment marcat pera'l típich ball-plá, aquell ball que's passeja y no's balla.

A l'hora convinguda, en havent sopat, anavan comparexent al saló de sessions de Casa la Vila noyes molt empolaynades ab companyia o bé a soles. L'Ajuntament cridava a tothom noble y amplament; podían pendre part en lo ball-plá, segons deya'l programa de les festes, *cuantos vecinos y forasteros gusten*, y an aquest fi'ls *dirigia atenta invitación*.

Compromeses ab dies d'anticipació, les noyes s'esmeravan en ferse boniques, segures com estavan de que serían molt mirades. En Pauet ja hi era quan la Maria arribá a Casa la Vila, y aviat tots dos, fent bracet, formaren part de la llarga y característica comitiva, ella satisfeta d'abandonarli'l braç, ressentint una impressió semblant a la de la primera vegada que va donarli, en lo ball dels Mates; ell boy orgullós de tenirli. La emoció amorosa invadía llurs pensos al ferse cárrech de que anavan lliures pels carrers, fent bracet com uns nuvis, seguint a una llarga serie de parelles, seguides d'una altra colla.

L'Ajuntament y la comissió de festes obrían la marxa; venia després lo gran seguit de parelles, ab musiques de tant en tant, y noys ab atxes perque 'ls vehins acoblats a cada cap de carrer poguessen tafanejar a llur gust los vestits de les noyes y pera amohinar als jóvens ab tal excés de claror. Les parelles anavan disposades per ordre d'edat. Al davant una colla de nens, disfrutant de fer lo meteix que'ls hòmens, semblava que joguessen a *senyors y senyores*: los nens riçats, les nenes blanques y ab llaços al cap, ben calçadetes, s'en portavan totes les mirades. Després, la jove-nalla de quinze anys, sentint les primeres frísances amoroses, prenía posats tristos o ressentits perque les noyes, manifestant ja'l desig de plaure, lluhían llurs postures instintiva y novellament apreses. A la fi, per cloure la comitiva, no hi mancavan alguns matrimonis massa madurs, però desitjosos de mostrar grosses agulles de pit y imponents cadenes de rellotge, aprofitant una ocasió que no's presentava gayre.

En Bruguera se sentía signat y anomenat a l'atravessar alguns carrers; fins va adonarse un moment de que tenia damunt la mirada tafanera de la seva tia Leonor, y axó 'l posava neguitós, mentres parlava a la María del seu amor intens, fentli veure que era un sentiment que no podria may més reprimir. Davant del silenci de sa companya, com adalerat, ell feya encara més protestes de que'l seu amor duraría tant com la vida. La María no contestava apenes, semblava emocionada y trista, abandonantli sempre'l braç, que ell apretava febrosament.

Y axí arribaren, com los demés, a la plaça de la *Constitución*. Un cop allí, una orquesta nombrosa va tocar una americana banal, y los dos jóvens, com les altres parelles, feren alguns giravolts; després un vals, que 'ls féu parlar d'aquell de la reunió de can Mata. No havían ben acabat, que començaren a fendre l'aire uns coets anunciant lo castell de fochs, esverant a les dones ab motiu. Tot seguit les rodes dispararen dolls de foch y unes garbes de coets, peterrellant per l'espai, escampavan pels balcons espurnes y alguna altra dextra pitjor, o bé ocasionavan crema-

des entre 'ls badochs que s'estavan a la plaça il·luminada.

Mentres se rematava lo castell de fochs, les parelles se dispersavan. En Pauet se'n portá la Maria al *Círculo Olotense*, hon havían de trovar los seus y acabar de passar la vetlla.

Durant lo curt trajecte, sentintse més sols y més íntimament lligats, fóra les atxes batxilleres y anant mig a la desbandada, en Pauet li parlá an ella ab frase commoguda:

—«Diguim la veritat, Maria; diguim d'una vegada si es que vosté m'estima a mí o si vol jugarhi. En nom de la nostra bona amistat tinch dret a exigirli que 'm sigui franca... Tots dos sentím inclinació l'un per l'altre, y a vosté li costa massa de confessar que ha vingut a Olot perque m'estima».

Aleshores ella, profundament commoguda també, ab los ulls baxos com si li pesés la confessió, va respondreli:

—«Sí, Bruguera: estich ben enamorada: l'estimo molt!

—Per sempre?» li va dir ell.

—«Per sempre! Jo ray, puch dich resoltament: sempre! Li puch ben assegurar que 'l meu amor es més fondo y será més durable que no pas lo seu. Es un presentiment!»

Va axecar la vista dirigintla an ell, y ell va aguantar d'una manera tant confiada y ferma aquell esguart de dona enamorada, que a la Maria se li esvaïren tots los temors, y s'entregá plenament a la incomparable delícia de saberse compresa y estimada.

Ell, ab la má lliure, li apretá la que li tenia presonera del braç; ella va estrényer també llarga estona, y tots dos pujaren los esglahons del Casino disposats a tornar entremig de l'altra gent, però ben contents l'un de l'altre y ab lo cap ben alt, com després de presa una resolució trascendental pera tota la vida llur.

J. MASSÓ Y TORRENS.

AUBADA DEL ÀNIMA

Era allà al no-res,—sens esma, encongida;
l'alé de Jehová—me vá donar vida.
Tacada veyentme—de culpa no meva,
al Jordá'm rentava—pera ferme seva.
Per la terra asprosa—boy arrossegantme,
de culpes ben meves—he anat embrutantme,
més, Ell me perdona,—dantme nova vida
y ja, com a esposa—a sopá'm convidada.
Vol ésser ab mi—una sola cosa!
Tot un Deu dins meu—sens ésser contosa!...
Demá aquell alé—que vá despertarmé
glassará mon cos,—per més aproparme
a Qui tant de temps—que'm deu esperá'
y, sens fi, l'Espós—tota'm gosará!...
Mes jay, que lluny es—aqueix sant demá!

MANEL ROCAMÓRA.

PERPETUINA

(ESCRITA PER ENCÀRRECH D' UNA XAMOSA ORFANETA)

Oh pare, vostres ulls varen tancar-se
al tocar de la Mort l' hora fatal;
desconsolats y sols vares dexarnos
per empendre més tart lo caminal.

Mes abans que en lo Cim pogám reunirnos
y estrényens abraçats eternament,
permetáu que en la tomba hi pose ara
prova de que us recordo constantment.

J. SALA Y BONFILL.

Día de Difunts de 1903.

UNA NOVA TRADUCCIÓ CATALANA DE LA IMITACIÓ DE JESUCRIST

Tením una singular satisfacció en oferir a nostres lectors les primícies de la traducció catalana que del celebrat llibre del V. Tomás de Kempis está pròxim a donar a la estampa nostre amich Mossen Gayetà Soler, per medi de la Casa editorial de Gustau Gili. Lo treball que s'ha emprés Mossen Soler, será verdaderament remarcable, puix posará al descobert que les traduccions castellanes del P. Granada y del P. Nieremberg, lo meteix que les catalanes del P. Bonnaure y del P. Pí, com la del bon Thos y Codina, sens que puga exceptarse la primera de totes, la que en valenciá feu a mitján segle XV lo retòrich Miquel Pérez (de la qual segons se diu se'n farà aviat una nova edició pera'ls erudits), son totes elles fetes ab sol lleugeresa, tant a la lletra y sens profundisar l'esperit del llibre, que están plenes de vaguetats, d'equivocacions tan sensibles com lo traduhir constantment *sensum* per *sentits*, en lloch de *parer*, *seny* o *judici*, segons los casos; de obscuritats, sobre tot en los mil textos de Sagrada Escripura de que está empedrat lo Kempis, y molt més en los passatges ja obscurs en l'original; per lo que s'imposava una nova traducció, per molt que a primera vista semblés sobrerera.

Sabém que la traducció anirá precedida de un bell treball crítich sobre lo verdader autor de la Imitació, y orna-da ab l'autógraf de Tomás de Kempis y alguns altres gravats a n'ell relatiu.

Ara veján nostres lectors la mostra.

CAPÍTOL XLIII DEL LLIBRE TERCER

CONTRA LA VANA CIENCIA DEL MÓN

I.—Fill, no 't dexes portar de les belles y sobtills sentencies dels hòmens, puix lo Regne de Deu no es lo premi

de les paraules, sinó de la virtut. Escolta les mées paraules que inflaman los cors, il-luminan los enteniments, portan compunció y aconhortan molt.

May llegescas cosa pera semblar després més docte o més savi. Procura l'esmena dels vicis, y assó t'aprofitará més que 'l conéxer moltes qüestions difícils.

Per molt que llegescas o aprengas, haurás de retornar sempre al sol Principi de tot.

Jo só qui ensenya al home la ciencia y qui dona als humils un conexement més clar que 'l que podrián doná-loshi los hòmens. Aquell a qui Jo parle, prompte será savj, y avençarà molt y molt en la virtut.

¡Ay d'aquells qui volen aprendre moltes coses curioses de humana ciencia, y cuydan poch d'aprendre la manera de servirme! Vindrà lo día en que aparexerá lo Mestre dels Mestres, y lo Senyor dels Angels, Jesucrist, a pendre la lliçó a tots, a examinar la consciencia de cada hù. Y llavors se resseguirà Gerusalém ab llanternes, y sortirà a la llum lo que estava en tenebres, y les llengües no tindrán paraules pera defensarse.

Jo só qui en un moment elevo l'enteniment humil, pera que entenga més coses sobre l'eterna Veritat, que si hagués passat deu anys en los estudis. Jo ensenyo sens remor de paraules, sens menyspreuar les opinions d'altri, sens pretensions y sens disputes d'argumentació.

Jo só qui ensenya a menyspreuar lo terrenal, a aborrir lo present, a cercar lo eternal y a assaborirlo; a fugir dels honors, a soportar los escándols, a posar en Mí tota la confiança, a no desitjar res fora de Mí, y a amarme fervorosament més que tot altra cosa.

Y no ha mancat qui, amantme de tot cor, aprengué coses divines, y parlá maravelles. Avençá més dextrantho tot, que estudiant coses subtils. Emperó a uns ensenyo coses comunes, a altres coses singulars; a uns m'aparesch suauement en signes y figures, y a certs altres dono a conéxer mos misteris ab gran claretat.

Una sola cosa diuen los llibres, mes no a tots ensenyan

igualment, puix pera l'esperit, Jo só lo mestre de la veritat, lo qui cala los cors, qui penetra los pensaments, qui inspira les accions y qui premia a cada hù segons les seues obres.

GAYETÀ SOLER, PVRE.

LA MORT DE LA PATRIA

Les campanes totes ploran,
cel y terra están de dol,
es campanes tocan totes,
bim, bom, barambam, bim, bom.

Desde l'Ebre fins a França
tot son llàgrimes y plors,
tot son llàgrimes y quexes,
y gemechs y jays! de dolor;
y una espessa nuvolada
d'ales negres com lo corp, *
per lo espay va desplegantse
com si fós ja la tardor.
Si per cas s'ou en la prada
lo cantar d'algún pastor,
aqueix cant sols ne don pena
puix recorda als *Segadors*,
y la gayta més alegre
cambiant ensemps de tò,

com l'aucell que anyora'l bosch.
¡Catalunya, Catalunya!
¡dolça Patria del meu cor!
¿Perqué bogan les campanes
per qui están tocant a morts?
Tan bon punt n'ha sortit l'auba
Felip V n'ha fet un clot

desde un cap de riu a l'altre,
del Llobregat al Besós;
y com l'àliga estenentse
de la Patria al mitg del cor
ha enfonzat les seves urpes
per robarli'ls seus tresors.
Y en la heroyca Barcelona
ciutat presa a sanch y a foch,
sota un munt de runa y cendra
l'ha colgada axí que ha mort.

M. PLANAS.

LA PRIMAVERA

(ODA XXVII D'ANACREONT)

Contempla coní al néxer
l'hermosa Primavera
derraman flors les Gracies
sa furia 'l mar sossega.

Mira com neda l'ànech
la grua al niu regressa
lo sol llú més brillant
y les boyres s'esquexan.

Del home los treballs
brillan també; la terra
sos fruits mostra, ab los seus
s'inclina l'olivera.

Los verts ceps se coronan
de pámpols y s'ostenta
lo fruyt hermós penjant
D'entre'ls brots y fulletes.

ANTONI RUBIÓ Y LLUCH.

Febrer de 1877.

UN DRAMA CATALA

A TRICHINOPOLY

A Trichinopoly, en lo cor de la India, a mils y mils de llegues de nostra aymada patria, se representá, ab gran aplaudiment, un drama sobre historia catalana titolat *Lo Triomf de una noble causa* (The Triumph of a noble cause).

La acció passa en temps de Raymond IV, y ve a ésser una lluyta entre lo geni castellá, envejós y absorbent, y lo catalá, noble y lleal.

Un noble castellá, anomenat Alvarez, vol ferse seua la corona e imperar ab ses lleys sobre la terra catalana; ab aquest propòsit texeix una espessa xarxa de calumnies per desbancar als hòmens més fidels al Rey, y sobre tot al general Alfons, que consegueix exilar. Se descobren després les malifetes de l' Alvarez: l' Alfons es cridat de nou prop del Rey; empró lo monarca, sempre magnánim, perdona al culpable fill de Castella, qui sab, ab bona garla, disculparse, y fins sembla, ab ses rahons y xerrameca, tindre rahó.

L' Alvarez, sempre perfidiós, continúa treballant ab sa *camarilla* de afiliats per enderrocar al Rey y fins assassinarlo; emperó li son descoberts novament los seus plans, y lo punyal preparat per matar al Rey es enforat en lo propi pit del criminal conspirador per la noblesa del monarca adicte.

Lo autor de la lletra es un ilustrat belga, y los actors foren nadius de aquelles apartades regions.

Terminá l'acte ab gran cridoria de *hurrahs*, roman-guent tota aquella gent rublerta d'entussiasme per Catalunya.

JOSEPH RAFEL CARRERAS.

CONSELLS

Dut per la nau de la sort
d'eix trist mon en lo fer mar,
ab la fé al pit y'l seny clar
vés de dret vers lo teu Nort.

Dels teus bens un bon ús fes,
fuig dels plers que no son tals
donchs jo crech que un pler no ho es
si al fi d'ell hi van los mals.

Don pá y un lloch en ta llar
a n'el qui fam y fret té,
puix que'l gust de fer un bé
a tan bon preu no es pas car.

Viu sens fer molt ús del vi
puix que'l vi fá curts los anys;
fuig del joch, ja que a la fi
sol dur danys en lloch de guany.

Sens por y ferm en ton lloch
y ab lo cap alt y'l cor net
fés lo que't diu lo teu dret
(pro fuig dels plets com del foch.)

Fes tot lo dit, que't pot dá
lo que val molt més que l'or:
un cos ben fort y ben sá,
llum al seny y pau al cor.

RA-IR TORRES Y VILARÓ.

TAULA

	Pág.
La nostra bandera, per <i>Sebastià Farnés</i> .	5
Santoral Català.	7
Necrologi, per <i>Ramón N. Comas</i> .	19
La tortuga, poesia, per <i>Jacinto Verdaguer, Pvre. †</i> .	30
Montserrat, poesia, per <i>Joaquim Rubió y Ors †</i> .	31
Revista literaria, per <i>E. Moliné y Brasés</i> .	33
La vinguda dels sants reys, poesia, per <i>Terenci Thós y Codina †</i> .	37
La vall de Josafat, poesia, per <i>Miquel V. Amer</i> .	39
Refrans.	40, 51, 66, 89, 112, 144
Los nuvis de Verdun, per <i>Narcís Oller</i> .	41
Hivern, poesia, per <i>Xavier Viura</i> .	44
Cançó de Maig, poesia, per <i>Miquel Costa y Llobera, Pvre.</i>	45
Oració a Nostra Senyora davant Jesús Crucificat, poesia, per <i>Joseph M.ª Serra y Valls</i> .	46
Castells en l'ayre, poesia, per <i>Marián Aguiló y Fuster †</i> .	47
La torra de Sant Dimes, per <i>Francesch Carreras y Candi</i> .	47
„, poesia, per <i>Joan M. Guasch</i> .	51
Epitalàmica, poesia, per <i>Joseph Mas y Casanovas</i> .	52
Sota la pluja, per <i>N. Font y Sagué, Pvre.</i>	55
La presó d'en Serrallonga, poesia per <i>A. Bori y Fontestà</i> .	57
Bodes tristes, poesia, per <i>Francesch Tomás y Estruch</i> .	59
Ilíada d'Homer, per <i>Antoni Bulbena-Tusell</i> .	61
Lo braç de Deu, poesia, per <i>Pere d'A. Penya</i> .	64
Revista teatral, per <i>J. Morató</i> .	67
Primaveres, poesia, per <i>Dolors Monserdà de Macià</i> .	70
Íntima, poesia, per <i>Manel Folch y Torres</i> .	70
Balada popular de Finlàndia, poesia, traducció de <i>Antoni M.ª Penya</i> .	71
Sortida de port, per <i>Joaquim Cabot y Rovira</i> .	73
A n'Agnés Armengol de Badia, poesia, per <i>Agna de Vall-daura</i> .	75
¡Sempre avant!, poesia, per <i>Jaume Boloix</i> .	76
„, poesia, per <i>Ramón Suriñach Baell</i> .	77
Retall històric, per <i>Alfons Damians y Manté</i> .	78
Plany de Jesús, poesia, per <i>Consol Valls y Riera</i> .	82
L'hostal de la grua, poesia, per <i>F. Ubach y Vinyeta</i> .	83
Gestes Catalanes, per <i>C.</i>	87

	Pág.
Càstich, poesia, per <i>Jaume Bofarull, Pvre.</i>	90
Lo lliur de Bethlem. poesia, per <i>Antonia Gili y Guell</i>	92
Tradicions Santjoanenques en lo pla de Urgell, per <i>Valeri Serra y Boldú</i>	94
Les dues cintes, poesia, per <i>Maria Antonia Salvá.</i>	96
A una veneçolana, poesia, per <i>J. Franquesa y Gomis</i>	97
S'encantament de S'on Lluch, per <i>Antoni M.ª Alcover, Pvre.</i>	99
De matinada, poesia, per <i>Adrià Gual</i>	101
Felibrejades, poesia, per <i>J. Delpont</i>	102
Salutació, per <i>J. Delpont</i>	102
Quadret, poesia, per <i>Ignasi Iglesias.</i>	103
La rosa, poesia, per <i>Ramón Roca y Sans</i>	104
Avantl, poesia, per <i>Claudi Mas y Jornet</i>	105
Les bodes del rossinyol, per <i>Antoni Careta y Vidal</i>	106
La Fe y la Veritat, poesia, per <i>P. Palau González de Quijano</i>	108
A Blanca, poesia, per <i>Joseph Agulló</i>	109
L'Espinós, per <i>R. Suriñach Senties.</i>	110
Sonet, poesia, per <i>Un Vell</i>	113
L'oreneta, poesia, per <i>Joseta Amer y Penya.</i>	113
Fi de Segle, per <i>Angel Aguiló</i>	115
L'adeu als oronels, poesia, per <i>Jaume Barrera S. F.</i>	116
L'any Sportiu, per <i>J. Elías Juncosa (Corredissas)</i>	119
A la meua filla poesia, per <i>Conrat Roure</i>	121
La plana, poesia, per <i>J. Novellas de Molins.</i>	122
Tres flors, poesia, per <i>Joan Aguiló, Pvre.</i>	122
La valona, poesia, per <i>Ramón Camps, Pvre.</i>	124
L'any musical, per <i>M. de Urgellés Depares.</i>	129
Dorm, reyet meu!, poesia, traducció de <i>S. Farnés.</i>	133
Moviment Catalanista, per <i>J. Maspons y Camarasa.</i>	134
Corrandes fresques, poesia, per <i>J. Riera y Bertrán</i>	145
Desilusió, per <i>J. Massó y Torrens</i>	146
Aubada del ànima, poesia, per <i>Manel Rocamora</i>	152
Perpetuina, poesia, per <i>J. Sala Bonfill.</i>	152
Una nova traducció catalana de la Imitació de Jesucrist, per <i>Gayetà Soler, Pvre.</i>	153
La mort de la patria, poesia, per <i>M. Planas</i>	155
La Primavera, poesia, per <i>Antoni Rubió y Lluch</i>	156
Un drama català a Trichinopoly, per <i>Joseph Rafel Carreras.</i>	157
Consells, poesia, per <i>Ramir Torres y Vilaró</i>	158
Taula	159